

2023-05-22

Raport o stanie Gminy Orzysz

Na podstawie art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 roku poz. 40 ze zm.) Burmistrz Orzysza przedstawia niniejszym raport o stanie Gminy Orzysz za rok 2022

Spis treści

Wstęp	8
Demografia	10
Ludność na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności	10
Prognoza demograficzna do 2030 roku	11
Wnioski	13
Zagospodarowanie przestrzenne	15
Zmiany przepisów i procedur dotyczących planowania przestrzennego	15
Prace analityczne podjęte w obszarze planowania w 2022 roku	15
Decyzje administracyjne związane z procesem inwestycyjnym w 2022 roku	16
Wnioski	16
Ochrona środowiska i przyrody	17
Jakość powietrza	18
Program usuwania Azbestu	18
Gospodarka Odpadami	18
Składowisko odpadów komunalnych:	19
Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami	19
Melioracje	20
Wnioski	21
Transport i komunikacja	22
Transport drogowy	22
Transport kolejowy	23
Komunikacja publiczna	24
Infrastruktura rowerowa i piesza	24
Wnioski	25
Gospodarka komunalna	26
Zaopatrzenie w wodę	26

System kanalizacji.....	27
Ciepłownictwo	28
Inwestycje wykonane w 2022 roku	29
Energia elektryczna.....	29
Oświetlenie.....	29
Zaopatrzenie w gaz.....	30
Cmentarze	30
Wnioski	31
Gospodarka, turystyka i promocja	32
Centrum Obsługi Inwestora.....	32
Bezrobocie	33
Turystyka.....	34
Centrum Informacji Turystycznej	36
Promocja turystyczna.....	37
Budowanie i umacnianie marki „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”	37
Marka „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur”	38
Marka „Orzysz Naturalnie – Gmina Zielonych Projektów”	38
Wnioski	39
Obszary wiejskie	40
Kultura i dziedzictwo narodowe.....	41
Instytucje kultury.....	41
POLANA KULTURY Centrum Biblioteczo-Kulturalne w Orzyszu	41
Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej	49
Ochrona zabytków	53
Wnioski	53
Oświata	54
Kadra pedagogiczna i niepedagogiczna.....	55
Doskonalenie nauczycieli.....	56

Wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Warmińsko –Mazurskiego Kuratora Oświaty	56
Opieka nad dziećmi do lat trzech.....	56
Wychowanie przedszkolne.....	57
Szkoły podstawowe	58
Branżowa Szkoła I Stopnia	60
Etaty wsparcia.....	61
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz działania profilaktyczne	62
Projekty realizowane w 2022r.	63
Dowożenie uczniów do szkół, w tym niepełnosprawnych.....	65
Wyniki egzaminu ósmoklasisty 2022	66
Kształcenie młodocianych pracowników.....	68
Finansowanie edukacji	69
Wnioski	71
Mieszkalnictwo	72
Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa	72
Remonty	73
Program oddłużania mieszkań gminnych	73
Wnioski	75
Zdrowie i pomoc społeczna	77
Ochrona zdrowia	77
Programy profilaktyczne.....	79
Profilaktyka uzależnień	80
Polityka senioralna.....	84
Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu	84
Rada Seniorów Gminy Orzysz	85
Pomoc społeczna	86
Dodatki mieszkaniowe – zadanie własne gminy	90

Zespół Interdyscyplinarny	90
Karta Dużej Rodziny.....	90
Zadania zlecone	90
Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020	91
Rządowa tarcza energetyczna	91
Prace społecznie użyteczne	91
Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2022”	91
Kampania Biała Wstążka	91
Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej.....	91
Ocena realizacji zadań i ewentualne wnioski.....	93
Wnioski	94
Bezpieczeństwo publiczne	96
Policja.....	96
Monitoring w mieście	96
Krajowa mapa zagrożeń.....	97
Ochrona przeciwpożarowa.....	97
Obrona cywilna	100
Zarządzanie kryzysowe	101
Bezpieczeństwo na wodzie	102
Wnioski	103
Sport, kultura fizyczna i rekreacja.....	104
Instytucje sportowe.....	104
Inwestycje w bazę sportową.....	104
Imprezy i wydarzenia sportowe	104
Majątek i finanse gminy	106
Stan mienia gminnego	106
Stan finansów gminnych.....	108
Poziom zadłużenia i jego obsługa	110
Zarządzanie gminą.....	111
Władze gminy.....	111

Burmistrz Orzysz - organ wykonawczy	111
Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Orzysz	111
Urząd Miejski w Orzyszu – aparat pomocniczy Burmistrza	112
Rada Miejska w Orzyszu – organ stanowiący gminy.....	112
Realizacja uchwał Rady Miejskiej w Orzyszu.....	112
Gminne instytucje.....	114
Przynależność do stowarzyszeń, korporacji i związków	115
Współpraca krajowa i zagraniczna	115
Budżet obywatelski	115
Partycypacja społeczna	116
Polityka informacyjna	116
Wnioski	117
Załącznik nr 1 do Raportu: Inwestycje w 2022 roku.....	118
Załącznik nr 2 do Raportu: Inwestycje gminy Orzysz w latach 2015-2023 roku ..	120

Wstęp

Szanowni Państwo,

przed Wami kolejny 5 już raport o stanie naszej gminy. Jest to raport o szczególnym znaczeniu, ponieważ jest ostatnim raportem składanym przed Państwem na zakończenie obecnie trwającej kadencji władz samorządowych.

Jak każdy z poprzednich raportów podsumowuje nasze działania, wskazuje obszary wymagające wzmocnienia, mocne i słabe strony naszej wspólnoty samorządowej.

Ostatnie 5 lat to lata trudne naznaczone pandemią, konfliktem zbrojnym odbijającym się na gospodarkach całego świata, kryzysem energetycznym oraz największa od kilkudziesięciu lat inflacją.

My jednak nie przespaliśmy tych lat. Wspólnie z całym zespołem pracowników przy nieocenionym wsparciu Radnych, każdego dnia robiliśmy wszystko, aby żyło nam się lepiej.

To przede wszystkim inwestycje – działania, które każdy z nas widzi, które obiektywnie ułatwiają nam życie oraz porządkują i upiększają przestrzeń publiczną. To nowe drogi, budowa sieci wodno-kanalizacyjnych, tworzenie miejsc do odpoczynku, powołanie skoordynowanego systemu wsparcia osób potrzebujących od malucha do seniora. To również trwające strategiczne inwestycje w tym budowa ekologicznej ciepłowni, modernizacja oczyszczalni ścieków oraz ulic strategicznych dla wojska.

Nie sposób pominąć utworzenia, oczekiwanej przez mieszkańców, od wielu lat sieci komunikacji publicznej. Nie mamy już problemu z dojazdem do ościennych miejscowości, do szkoły, pracy, lekarza.

Dość wskazać, że wartość inwestycji jest najwyższa od 1989 r. i w latach 2015-2023 osiągnęła wartość ponad 193 mln złotych.

Z uwagi na fakt, że warunkiem realizacji większości inwestycji było uzyskanie ich dofinansowania z innych źródeł, w tym ze środków UE, działań transgranicznych czy budżetu państwa, udało nam się obniżyć poziom zadłużenia gminy z ponad 8 mln złotych w 2015 roku do niespełna 4 mln złotych na koniec roku 2022.

Mamy również, podobnie jak wszystkie samorządy w Polsce, problemy. To głównie wydatki bieżące pochłaniające lwią część naszych dochodów – to oświata, pomoc społeczna, energia elektryczna, wynagrodzenia. Przy obniżeniu wpływów podatkowych często zrównoważenie naszego budżetu to ciężka praca i szereg trudnych decyzji. Staramy się jednak, aby były one jak najmniej dotkliwe dla mieszkańców.

Oczywiście zawsze można zrobić więcej, lepiej, inaczej....

Dziękuję za to, że wspólnie tworzymy naszą Małą Ojczyznę, za słowa wsparcia, ale też odważnej, nie schowanej za pseudonimem, krytyki. Dziękuję też moim współpracownikom, bez których .... nic by się nie wydarzyło i nie udało.

Zapraszam do lektury, być może wśród Was pojawią się liderzy skłonni podzielić się pomysłami, wnioskami i wspólną pracą.

Burmistrz Orzysza

(-) Zbigniew Włodkowski

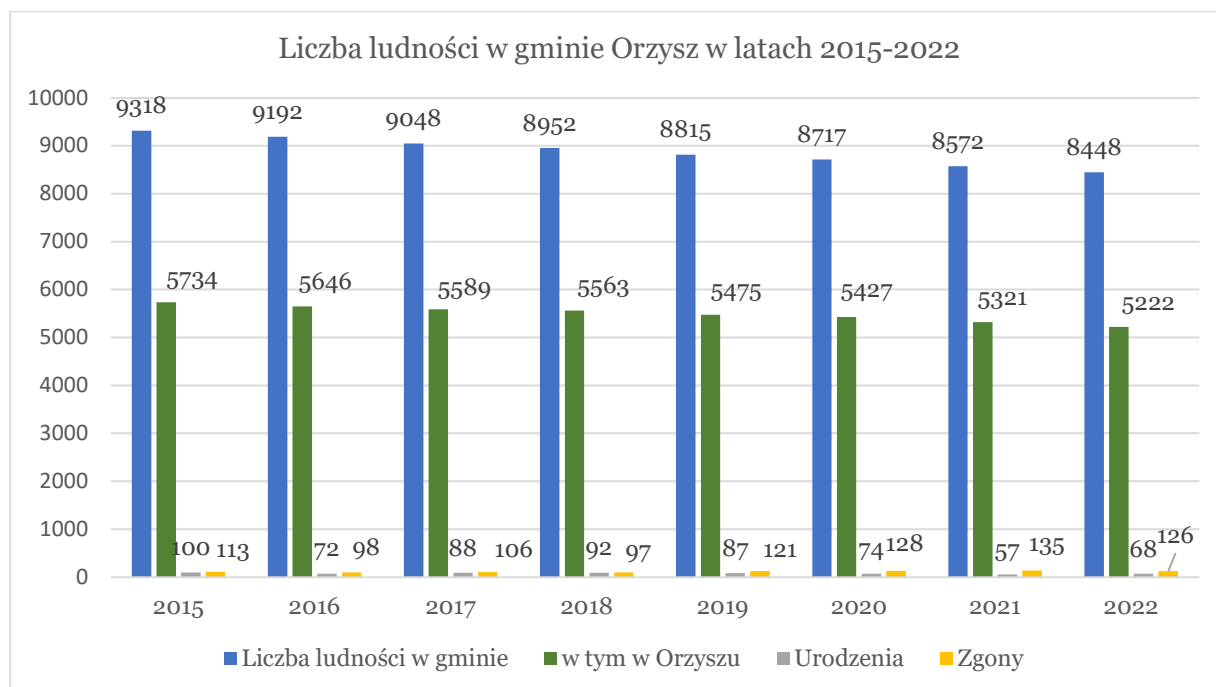

Demografia

Ludność na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności

W rok 2022 liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 124 osób (145 w 2021), czyli o 1,5% i na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosiła 8 448 osób (8 572), w tym 4232 kobiety (4 286) i 4 216 mężczyzn (4286).

W 2022 r. zmarło 126 osób (135), w tym 56 kobiet (68) i 70 mężczyzn (67). Przyrost naturalny w 2022 r. był ponownie ujemny, wyniósł -58 (-78) i był to kolejny bardzo niski wskaźnik, jednakże wyższy niż w roku poprzednim,

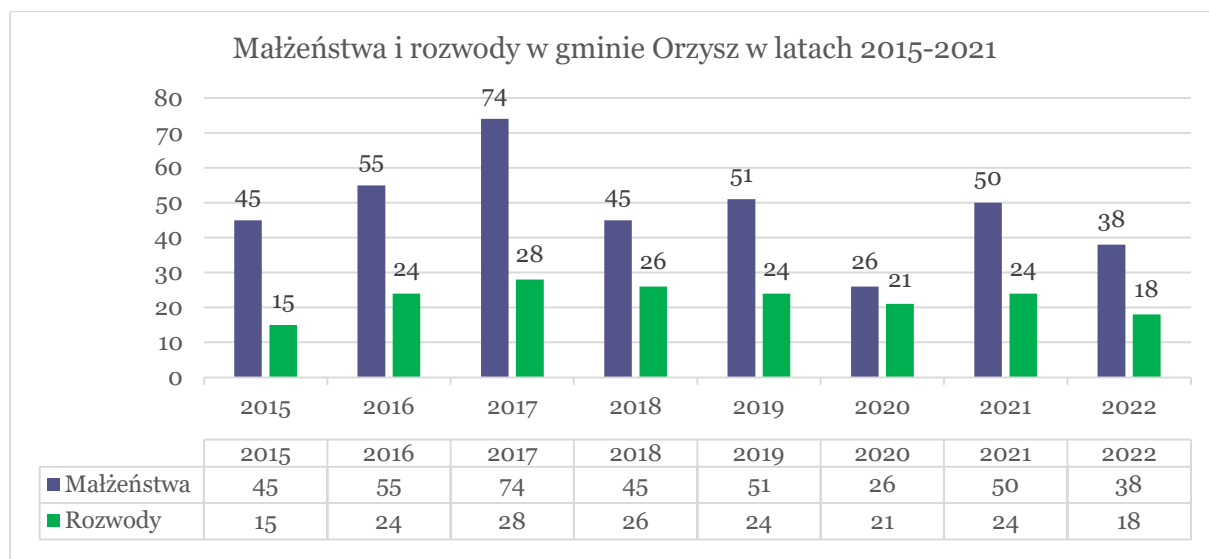
W tym czasie narodziło się 68 dzieci (57), w tym 36 dziewczynek (29) i 32 chłopców (28). To o 11 dzieci więcej niż w roku poprzednim. Najpopularniejsze imiona nadawane chłopcom to Jan, Franciszek i Tymon, zaś dziewczynkom Antonina, Hanna i Maja.

Na początku 2022 r. na terenach miejskich mieszkało 5222 osób (5321), a na terenach wiejskich 3226 (3251) osób. Zmniejszenie liczby mieszkańców nominalnie było wyższe w mieście 99 osoby (106) niż na terenach wiejskich 25 (39). Zestawienie procentowe wskazuje, że stanowiło to odpowiednio 1,9% i 0,8%.

W poszczególnych kategoriach wiekowych:

- liczba mieszkanek w wieku przedprodukcyjnym (14 lat i mniej) wynosiła 597 osób (619), a liczba mieszkańców – 1 255 (1299),
- liczba mieszkanek w wieku produkcyjnym (15-59 lat) wynosiła 2 524 osób (2 501), a liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (15-64) wynosiła 5 490 (5 565),
- liczba mieszkanek w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1 111 (1 121), a liczba mieszkańców 1703 (1 708).

Liczba zawieranych małżeństw od 2015 roku oscylowała wokół 45-55 rocznie. Wyjątkiem był rok 2017, gdy zawarto aż 74 małżeństwa. W roku 2022 zawarto 38(50) małżeństw. To najniższa liczba od lat. Tylko w roku 2020 było mniej (26), jednak wówczas obowiązywały restrykcyjne ograniczenia w organizowaniu hucznych i licznych spotkań rodzinnych z powodu stanu pandemii.

Na przestrzeni ostatnich 5 lat szybko wzrastała w gminie liczba rozwodów i oscylowała ok. 25 w ciągu roku. W roku 2022 rozwodów było zdecydowanie mniej 18(24), co stanowiło 47% (50%) zawartych w tym roku małżeństw.

Corocznie Burmistrz Orzysza występuje z wnioskiem o uhonorowanie par, które wspólnie przeżyły 50 lat w związku małżeńskim. W 2022 roku było to 25 par, które Prezydent RP odznaczył za wieloletnie pożycie, a które zawarły związek małżeński w latach 1970, 1971 i 1972. Uroczystości Złotych Godów towarzyszy zawsze podniosła atmosfera i wzruszenie jubilatów, w roku 2022 nie było inaczej.

Prognoza demograficzna do 2030 roku

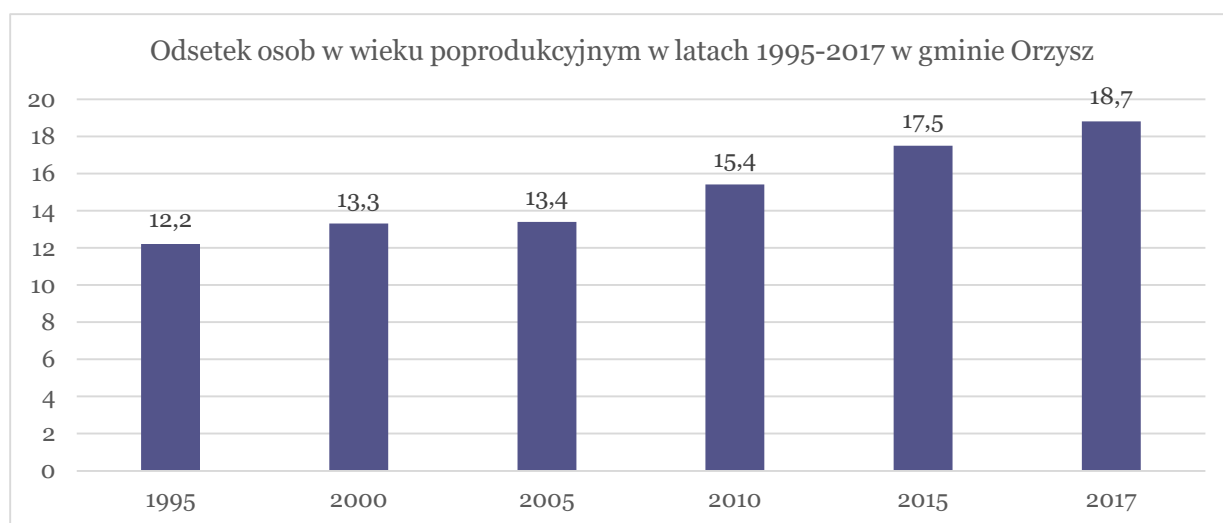
Wskaźniki demograficzne w gminie Orzysz na przestrzeni ostatnich lat, podobnie jak w całym kraju, Województwie Warmińsko-Mazurskim oraz Powiecie Piskim, wskazują systematyczne zmniejszenie liczby mieszkańców oraz zwiększenie obciążenia demograficznego, czyli zwiększenia liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

W roku 2018 Biuro ds. pomocy integracji społecznej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie, na podstawie „Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030” Głównego Urzędu Statystycznego, opracowało Wybrane dane demograficzne prognozowane dla gmin Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Dla Gminy Orzysz wybrane prognozy z tego opracowania prezentowane są poniżej.

Obecnie rocznie spadek ludności sięga ponad 1%, a prognoza zakładała spowolnienie dynamiki spadku liczby mieszkańców. Tym czasem rzeczywista dla gminy Orzysz liczba ludności w roku 2020 wyniosła 8717 i jest niższa od prognozowanej na poziomie 8937 o 220 mieszkańców (2,5%). Prognozowana na rok 2025 spadek liczby mieszkańców do 8613 osiągnięty został już w 2021 roku (8572), a rok 2022 jeszcze pogłębił ten spadek do 8448. To oznacza, że prognozowaną niską liczbę ludności osiągnęliśmy 4 lata wcześniej. Trend wyludniania gminy jest dużo głębszy niż zakładała prezentowana prognoza.

Nieprzerwanie od roku 1995 w gminie Orzysz notowany był najwyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym na tle całego Powiatu Piskiego.

Trudno ocenić, w jakim stopniu wskaźnik determinuje wojskowy charakter miasta i obniżony wiek emerytalny dla służb mundurowych. Jednak prezentowane dane wskazują również na dużą dynamikę wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, względem pozostałych grup tj. przedprodukcyjnej i produkcyjnej.

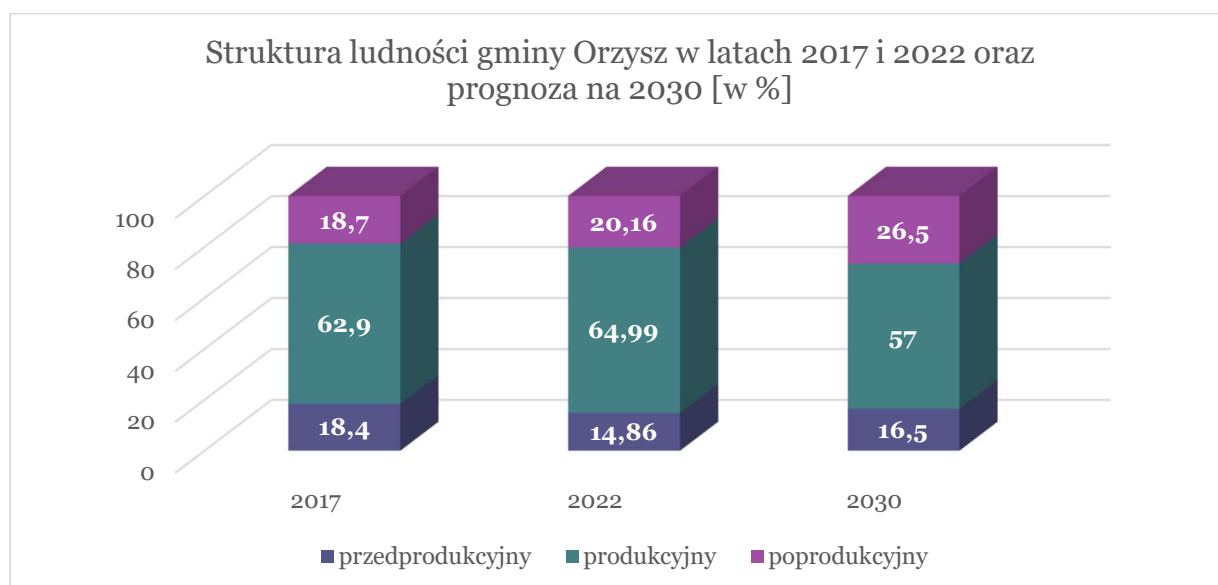
Prognoza wskazuje na utrzymanie trendu zaobserwowanego w latach ubiegłych.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2030 w gminie Orzysz			
2017	2020	2025	2030
18,7	21,1	24,0	26,5

Prognozowany odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w roku 2020 w wysokości 21,1% odbiega od rzeczywistego wskaźnika wynoszącego 23,2%. Niekorzystny trend okazuje się jeszcze głębszy niż zakładane prognozy w badaniu z 2017 rok. Różnica to 2,1%.

W roku 2030 według prognoz, co czwarta osoba w gminie będzie w wieku poprodukcyjnym, a odsetek osób w wieku 80+ w ogólnej liczbie mieszkańców utrzymujący się do 2025 roku na wyrównanym poziomie do 4,3 w roku 2030 osiągnie 5,5. Wskazuje to na postępujący proces starzenia się społeczeństwa gminy, charakterystyczny dla całego kraju, choć wydaje się, że w gminie Orzysz jest on znacznie silniejszy.

Zmianie ulegnie struktura wiekowa mieszkańców. Strukturę z roku 2017 i prognozowaną na 2030 prezentuje poniższa grafika.

Widoczny jest znaczny spadek odsetka osób młodych w wieku przedprodukcyjnym. Tym czasem przybywa osób w wieku produkcyjnym oraz w wieku poprodukcyjnym. Sygnalizuje to potrzebę dostosowania zakresu usług publicznych i społecznych dla tych grup ze strony samorządu lokalnego, ale również regionalnego oraz państwa. Starzejące się społeczeństwo wymagać będzie powołania i rozwoju instytucji ochrony zdrowia, wsparcia osób niepełnosprawnych i starszych osób samotnych. Wyzwaniem będzie również jak najdłuższe utrzymanie osób w aktywności zawodowej, fizycznej i społecznej. Działania muszą być kompleksowe, systemowe i już wdrażane w postaci przemyślanej polityki senioralnej.

Wnioski

- 1) Liczba mieszkańców gminy systematycznie spada i w pespektywie do 2030 roku trend ten się utrzyma.
- 2) W 2021 roku przyrost naturalny był ponownie ujemny-58. Rok 2022 jest jednak pierwszym rokiem od 5 lat, w którym przyrost naturalny jest wyższy niż w roku poprzednim.
- 3) Społeczeństwo gminy jest stosunkowo najstarsze w powiecie, zaś w 2030 roku, już co czwarty mieszkaniec będzie w wieku poprodukcyjnym, a co dwudziesty będzie w wieku 80 lat i więcej.

- 4) Rysuje się potrzeba spójnej i kompleksowej polityki senioralnej na poziomie gminy, regionu i państwa.

Zagospodarowanie przestrzenne

Zmiany przepisów i procedur dotyczących planowania przestrzennego

Po unieważnieniu wszystkich planów zagospodarowania przestrzennego w 1998 roku gminy na nowo zmuszone zostały do opracowania dokumentów planistycznych. Polityka przestrzenna stanowi zadanie własne gminy, a zasady jej prowadzenia określa ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 503 ze zm.). Kierunki i założenia polityki przestrzennej określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W gminie Orzysz obowiązuje aktualne Studium ustalone chwałą Nr XIII/89/99 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 28 grudnia 1999 roku. Ostatnia aktualizacja Studium miała miejsce w 27 lipca 2016r. uchwałą Nr XXVI/183/16 Rady Miejskiej w. Ustalenie planu jest procesem żmudnym, złożonym, długotrwałym i przede wszystkim kosztownym. W roku 2022 gmina Orzysz posiadała 23 ważne miejscowe plany zagospodarowania dla obszarów: miasto Orzysz, obręb Wierzbiny, Ogródek, Kamieńskie, Odoje, Nowe Guty, Okartowo, Góra, Mikosze, Ublik, Cierzpięty, Dziubiele – Suchy Róg, Pianki, Aleksandrowo, Grądy. Plany obejmowały powierzchnię ok. 9553 ha, co stanowi około 26 % obłożenia planami całej powierzchni gminy. Należy podkreślić, że jest to wysoki stopień pokrycia planami względem innych gmin sąsiednich.

Prace analityczne podjęte w obszarze planowania w 2022 roku

Burmistrz co najmniej raz w czasie kadencji rady dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych, gdyż uchwalone plany zagospodarowania na przestrzeni czasu tracą swoją aktualność względem oczekiwań i potrzeb mieszkańców. Mieszkańcy występują z wnioskami o zmianę ustalonych planów zgłaszając swoje potrzeby i oczekiwania zmiany zagospodarowania posiadanych nieruchomości.

Ostatnią analizę przedkładanych przez mieszkańców wniosków przeprowadzono w 2018 roku. Uchwałą Nr LI/372/18 z dnia 23.04.2018 r. Rada Miejska w Orzyszu przyjęła wyniki „Analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Orzysz”.

W 2022 roku nie został uchwalony żaden miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

W 2022 roku wpłynęły 22 wnioski o zmianę/opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W trakcie procedury jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- części obrębu geodezyjnego Góra, gm. Orzysz. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr XXI/151/20 w dniu 26 marca 2020 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu geodezyjnego Góra, gm. Orzysz.
- części obrębu geodezyjnego Orzysz. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr XXXVII/272/21 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienie do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Orzysz;
- części obrębu geodezyjnego Okartowo. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr XXXVII/273/21 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 30 czerwca 2021r. w sprawie przystąpienie do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Okartowo w sąsiedztwie Jezior Tyrkło oraz Śniardwy, gmina Orzysz;
- części obrębu geodezyjnego Nowe Guty. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr XXXVII/274/21 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienie do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Nowe Guty w sąsiedztwie Jeziora Śniardwy, gmina Orzysz;

W 2022 roku zaplanowane było sporządzenie zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Orzysz, jednak z uwagi na planowaną reformę ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która ma wprowadzić zastąpienie studium przez plan ogólny odstąpiono od rozpoczęcia takiej procedury planistycznej do czasu wejścia w życie nowych przepisów.

W 2022 roku Gmina Orzysz nie poniosła wydatków na sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwagi na kontynuację aktualnych umów.

Decyzje administracyjne związane z procesem inwestycyjnym w 2022 roku

W przypadku inwestycji w obszarze objętym planem zagospodarowania wystarczy uzyskać wypisy i wyrysy/zaświadczenia z planu, określające czy dany rodzaj inwestycji jest możliwy do zrealizowania. Łącznie wydano w 2022 r. 485 (528) dokumentów tego typu.

Na obszarach, na których nie ustalono planu, Burmistrz dokonuje weryfikacji planowanych inwestycji w trybie decyzji o warunkach zabudowy lub ustalenia celu publicznego. W 2022 roku wydano:

- decyzji o warunkach zabudowy – ilość 41(50)
- decyzji o ustaleniu celu publicznego – ilość 3(1)

Główną funkcją wydawanych decyzji administracyjnych ustalających warunki zabudowy w 2022r. była funkcja mieszkaniowa jednorodzinna.

Wnioski

- 1) Gmina Orzysz posiada aktualne obowiązujące plany zagospodarowania dla wszystkich ważniejszych obszarów inwestycyjnych w gminie.
- 2) Powierzchnia objęta planami na koniec 2022 roku to 9553 ha, co stanowi około 26% (23% w roku 2020) całości obszaru gminy. W kraju 30% obszaru jest objęte planami zagospodarowania.
- 3) Gmina prowadzi opracowania dla kolejnych obszarów w celu ustalenia szczegółowych zasad zagospodarowania.
- 4) Spadła ilość wydawanych wypisów, wyrysów i zaświadczeń o 8%, co świadczy o zmniejszeniu zainteresowania inwestorów podejmowaniem decyzji o rozpoczęciu inwestycji.
- 5) Znacząco zmniejszyła się ilość wydawanych decyzji lokalizacyjnych dla przedsięwzięć indywidualnych o 18%, zaś dla inwestycji celu publicznego prowadzone były 3 postępowania.
- 6) Najczęstszą inwestycją dla której prowadzone są postępowania, jest zabudowa jednorodzinna.

Ochrona środowiska i przyrody

Projekt „Orzysz Naturalnie - Gmina Zielonych Projektów”

Gmina Zielonych Projektów opiera się na trzech osiach koncepcyjnych (kierunki działań) zgodne z symboliką kolorów orzyskiej flagi:

- O kolor żółty – przejrzyste powietrze, przez które przenika słońce,
- O kolor zielony – zielone obszary, dające wytchnienie,
- O kolor niebieski – krystaliczna woda, pełna naturalnych zasobów.

Każda z trzech osi to inny obszar interwencji i inne projekty, które służyć będą przeobrażaniu przestrzeni publicznej w naszej gminie:

- Oś żółta to zmniejszenie emisji CO₂, ograniczenie zapotrzebowania na energię oraz rozwój odnawialnych źródeł energii;
- Oś zielona to przede wszystkim zwiększenie powierzchni zielonych, zagospodarowanie odpadów oraz promocja lokalnej żywności;

To właśnie w tej części strategii opracowany zostanie program „Orzysz Naturalnie – Gmina Zielonych Projektów” szeroko włączający do współdziałania i współpracy lokalną społeczność, wspólnoty mieszkaniowe, sołectwa, organizacje pozarządowe, a także szkoły. W ramach Programu „Orzysz Naturalnie – Miasto Zielonych Projektów” mieszkańcy wskażą przestrzenie w mieście i na terenach wiejskich, które wymagają uporządkowania i zagospodarowania zielenią. Urząd miejski, jednostki organizacyjne gminy i stowarzyszenia podejmują próby pozyskania z różnych źródeł środki finansowe na ich realizację.

- Oś niebieska to inwestycje wodno – kanalizacyjne, retencja i powtórne wykorzystanie wody np. wód deszczowych zgromadzonych w podziemnych zbiornikach.

W celu wdrożenia strategii „Orzysz Naturalnie – Gmina Zielonych Projektów” w już w 2021 roku powstał Zespół Konsultacyjno – Doradczy, w skład którego weszły osoby z różnych środowisk lokalnych. W skład zespołu weszło 16 członków, w tym trzech ekspertów w zakresie dendrologii i architektury zieleni.

Przedstawiciele orzyskiego społeczeństwa, reprezentują stanowisko mieszkańców i czuwają nad tym, aby zielona przestrzeń Orzysza stała się bardziej urozmaicona i funkcjonalna. Zadaniem Zespołu jest opiniowanie pomysłów, inicjatyw zgłoszonych przez orzyską społeczność. To właśnie mieszkańcy gminy mają możliwość zaproponowania przedsięwzięć i konkretnych działań, a także wskazania miejsc w przestrzeni publicznej, które warto odnowić, zmienić, zazielenić lub urozmaicić rekreacyjnie w obszarach dbałości o czyste powietrze, zieloną ziemię i błękitną wodę.

W ramach powyższego planu realizowano również szereg zadań w ramach poszczególnych osi:

I. Oś Żółta – Słoneczne powietrze

1. obszar – energia cieplna ze źródeł ekologicznych:

- wymiana indywidualnych źródeł ciepła – udzielono 8 dotacji dla indywidualnych gospodarstw na wymianę pieca na ekologiczny w wysokości 1 000,00 zł każda,

W 2023 roku zaplanowano na ten cel udzielenie dotacji w łącznej kwocie 10 000,00 zł.

2. obszar - oszczędzanie energii

- wymiana oświetlenia ulicznego – w 2022 roku zakupiono i zamontowano 44 szt. energooszczędnych lamp oświetlenia ledowego w miejsce dotychczasowych lamp sodowych i rtęciowych; W tym roku zaplanowano zakup i wymianę wszystkich starych zarówno na terenie miasta jak i na terenach wiejskich. Dokonano już inwentaryzacji oświetlenia.

II. Oś Zielona – Zielona ziemia

1. obszar – enklawy zieleni w mieście i na wsi:

- program „Wspólne podwórko” – w 2022 r. w ramach tego projektu udzielono dotacji dla 11 podmiotów (stowarzyszenia, fundacje, wspólnoty mieszkaniowe), które 10 % środków przeznaczyły na zakup drzew i krzewów, które zostały posadzone na terenach użytkowanych przez te podmioty; W tym roku przeznaczono na realizację programu „Wspólne Podwórko 2023” kwotę 50 000,00 zł, i w ramach tego zostaną udzielone dotacje z planowanym 10% przeznaczeniem środków na zagospodarowanie zielenią swoich enklaw.

- w 2022 roku na terenie Gminy Orzysz przeprowadzono również akcję „100 dębów na 100-lecie Związku Ochotniczych Straży Pożarnych”. Członkowie każdej z 9 działających na terenie Gminy Orzysz jednostki OSP posadzili 100 dębów, czyli w sumie 900 nowych drzew. Dęby zasadzono m.in. w Ogródku Jordanowskim w centrum Orzysza. Sadzonki przekazało Nadleśnictwo Giżycko. Dodatkowo w mieście zasadzono 100 lip i 100 sosen.

- nasadzenia drzew gatunków rodzimych – w 2022 r. posadzono 37 drzewa – lipy, wierzby i brzozy; w tym roku planuje się również wykonanie licznych nasadzeń drzew gatunków rodzimych,

- w 2022 roku rozpoczęto również akcję sadzenia drzew owocowych w tzw. „Orzyskim Dziecięcym Sadzie” – drzewka подарowane młodym rodzicom po urodzeniu dziecka – w ramach tej akcji posadzono 6 szt. drzewek owocowych w wyznaczonym do tego miejscu.

2. obszar - segregacja odpadów

- odbiór foli rolniczej – zadanie realizowane było przez Mazurski Związek Międzygminny – Gospodarka Odpadami w Giżycku,

- wymiana azbestu – to zadanie nie było realizowane. Właścicielom nieruchomości, którzy brali udział w programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Orzysz odpady zostały odebrane w 2023 r.

III. Oś niebieska – Niebieskie wody

1. obszar sieć wodnokanalizacyjna

- budowa przydomowych oczyszczalni - w 2022 r. nie udzielono żadnej dotacji, gdyż nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie; w tym roku została zaplanowana w budżecie łączna kwota na realizację tego zadania w wysokości 4 000,00 zł.

Jakość powietrza

W gminie Orzysz, jak i najbliższej okolicy nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej w zakresie jakości powietrza. Przyjmuje się, że położenie w strefie „zielonych płuc Polski” gwarantuje czyste i dobrej jakości powietrze. Jednakże należy mieć świadomość, iż w okresie grzewczym, przy szczególnych warunkach atmosferycznych, jakość powietrza może być niższa w niektórych lokalizacjach. W 2019 roku przyjęto w formie uchwały zasady udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Orzysz na zadania służące ochronie powietrza, polegające na wymianie nieekologicznych źródeł ogrzewania na proekologiczne w budynkach mieszkalnych położonych na terenie Gminy Orzysz – w 2022 roku udzielono 9 dotacji w wysokości 1 000,00 zł na wymianę źródła ciepła. Program kierowany jest dla wszystkich osób zamierzających wymienić kocioł na ekologiczny (minimum 5 klasy), zarówno właścicieli domów jedno i wielorodzinnych. Program obejmie również osoby budujące nowe domy, które zamiast tradycyjnego „kopciucha” zechcą zamontować ekologiczne źródło ciepła. Działania podjęte przez gminę są uzupełnieniem działań rządowego Programu „Czyste Powietrze”.

Program usuwania Azbestu

W 2022 roku zadania Gminy Orzysz z zakresu usuwania azbestu z terenu gminy był prowadzony przez Mazurski Związek Międzygminny Gospodarka Odpadami. W 2022 roku w naszej gminie nie zdemontowano i nie unieszkodliwiono azbestu. Właścicielom nieruchomości, którzy brali udział w programie usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Orzysz odpady zostały odebrane w 2023 r., w ilości:

- demontaż, odbiór, utylizacja - 5,370Mg (wieś);

- odbiór, utylizacja - 16,150Mg (w tym 14,070 Mg wieś; 2,080 Mg miasto).

Gospodarka Odpadami

Gospodarkę odpadami na terenie gminy Orzysz prowadzi Międzygminny Związek Gospodarki Odpadami zrzeszający 12 samorządów z terenu WJM. Samorządy wspólnie zbudowały regionalną instalację zbiórki i segregacji odpadów w Spytkowie.

W gminie Orzysz w 2021r. złożono łącznie 2058(1965) deklaracji. Ponad dwukrotnie więcej deklaracji złożono na terenach wiejskich 1455(1367), w mieście 603(598).

Wśród złożonych deklaracji wszystkie gospodarstwa zadeklarowały selektywny sposób zbiórki odpadów. Jest to obecnie wymóg ustawy, nie ma możliwości prowadzenia zbiórki nieselektywnej.

Na terenie gminy Orzysz zebrano 23 345(2528,05) Mg odpadów, z czego 71,7Mg to odpady niesegregowane.

Na terenie gminy funkcjonował Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, gdzie mieszkańcy mogli dostarczyć poszczególne frakcje odpadów. W 2022 roku zebrano tam łącznie 294,14(85,14)Mg odpadów.

Międzygminny Związek Gospodarki Odpadami w roku 2022 zebrał od gospodarstw rolniczych zużytą folię rolniczą, sznurki do owijania belotów w ilości 0,28(8,94)Mg.

W roku 2022 złożono 860(1008) deklaracji uwzględniających kompostownik w tym 184 szt. z terenu miasta oraz 675 szt. z terenu wsi. Średnio właściciel nieruchomości, na której znajduje się kompostownik wytworzył 153,70 kg odpadów bio/rok.

Od roku 2020 wdrożono Aplikację KIEDY WYWÓZ. Aplikacja podpowiada mieszkańcom o zbliżającym się terminie odbioru odpadów komunalnych. Aplikacja posiada wyszukiwarke odpadów (co, gdzie wrzucić) oraz informuje o lokalizacji PSZOK i prowadzonych działaniach edukacyjnych. Pozwala również zgłosić lokalizację dzikiego wysypiska śmieci.

Zgodnie z art.3b ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2021, poz. 888 ze zm.) gminy obowiązane były osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 20% wagowo za rok 2022. Mazurski Związek Międzygminny – Gospodarka Odpadami osiągnął poziom – 25,89(26,96)%.

Składowisko odpadów komunalnych:

Składowisko stałych odpadów komunalnych dla miasta i gminy Orzysz było położone jest w pobliżu wsi Góra. Powstało ono w 1997 roku, posiada powierzchnię 12 770 m² i podzielone jest na trzy sektory, gdzie eksploatowany był wyłącznie sektor pierwszy. W 2015 roku zrehabilitowano składowisko. W roku sprawozdawczym 2022 prowadzono monitoring i badania tegoż składowiska, które to obowiązki nałożone zostały decyzją administracyjną Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie. Składowisko jest od lat nie czynne, rekultywowane i monitorowane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami

Corocznie uchwalany Program ustala zasady wyłapywania i opieki nad bezdomnymi zwierzętami domowymi i gospodarskimi. Program zapewnia realizację zadań takich jak:

- sterylizacja albo kastracja psów umieszczonych w schronisku prowadzonym przez Schronisko Dla Bezdomnych Zwierząt SONIECZKOWO, z siedzibą w Żarnowie Pierwszym 9A, 16-300 Augustów;
- trwałe oznakowanie zwierząt bezdomnych w schronisku, w celu ich identyfikacji;
- uśmiercanie (usypianie) ślepych miotów;
- zapewnienie opieki zwierzęciu, którego właściciel lub opiekun zmarł albo nie może sprawować opieki z przyczyn od niego niezależnych;
- edukacja społeczna dotycząca standardów utrzymywania zwierząt i zapobiegania bezdomności;
- poszukiwanie dotychczasowych właścicieli lub opiekunów zwierząt bezdomnych oraz nowego właściciela lub opiekuna;
- opieka nad kotami wolno żyjącymi w tym ich dokarmianie w okresie jesienno-zimowym oraz kastracja;
- opieka nad zwierzętami poszkodowanymi w wypadkach drogowych oraz w innych sytuacjach, jeśli zwierzęta wymagają pomocy weterynaryjnej.

W roku 2022 na opiekę nad zwierzętami poniesiono następujące koszty:

Lp.	Nazwa wydatku	Wydatki w 2022 [zł]
1.	Opłata za pobyt psów w schronisku	78 000
2	Całodobowa opieka weterynaryjna	4286,62
3.	Zakup karmy dla kotów wolnożyjących	1725,77
4.	Opieka nad wolnożyjącymi kotami w tym sterylizacja	10 000,00
5.	Zapewnienie miejsca w gospodarstwie	0,00
6.	Usypianie ślepych miotów	0,00
	RAZEM	94 012,39

Gmina Orzysz w wyniku postępowania ofertowego korzysta z usług Schroniska Dla Bezdomnych Zwierząt SONIECZKOWO, z siedzibą w Żarnowie Pierwszym 9A, 16-300 Augustów;. W/w schronisko spełnia wszystkie wymogi stawiane przez ustawodawcę oraz Powiatowego Lekarza Weterynarii. Podczas pobytu wszystkie zwierzęta, u których jest to możliwe zostają zaszczepione oraz zaciżpowane. Na koniec roku 2022 r. do schroniska zostało przeniesionych 10 psów. Od 1 stycznia do 31 grudnia z terenu gminy wyłapano 9 psów, zaadoptowano 13 psów.

Pomoc weterynaryjna dla zwierząt w 2022 r. była udzielana przez podmiot wyłoniony w postępowaniu ofertowym – Gabinet Weterynaryjny MULTIWET s.c., ul. Polna 10, 12-250 Orzysz. W ciągu roku 2022 objęto sterylizacją:

- 41 szt. kotów i kotelek wolno żyjących;
- 37 szt. zwierząt właścicielskich (psy, suki, koty, kotki).

Gmina Orzysz w zeszłym roku zakupiła około 154 kg karmy suchej i mokrej dla kotów wolnożyjących. Karma wydawana jest dla opiekunów kotów wolnożyjących w okresie jesienno-zimowym.

Melioracje

Na terenie gminy od 2013 roku funkcjonuje Gminna Spółka Wodna, która rokrocznie korzysta z przyznanej dotacji Gminy oraz Wojewody i realizuje prace na urządzeniach melioracji szczegółowej.

W 2022 roku Gminna Spółka Wodna otrzymała dotację od Gminy Orzysz w wysokości: 20 000 zł na wykonie zadania tj.: konserwację rowów melioracyjnych z udziałem środków z budżetu Gminy.

Przedmiotem zadania było: konserwacja, odmulenie, udroźnienie, uporządkowanie stosunków wodnych na starorzeczu rzeki Orzysz.

Łączna kwota zadania wyniosła 22 502,85 zł z czego 2 502,85 zł to były środki własne Spółki.

Wnioski

- 1) Pomimo położenia w najczystszej części Polski również przed gminą Orzysz stoją wyzwania w zakresie ochrony środowiska. Gmina podejmuje działania dodatkowe, mające na celu poprawę środowiska, w szczególności jakości powietrza, dotując wymianę nieekologicznych kotłów. Jednak wysokie ceny opału w sezonie zimowym znacząco ograniczyły zainteresowanie ekologicznymi aspektami ogrzewania.
- 2) Gospodarka Odpadami jest prowadzona w ramach Związku Międzygminnego, to pozwoliło na zbudowanie regionalnej instalacji zbiórki i utylizacji spełniającej restrykcyjne wymogi środowiskowe. Dzięki systematycznej edukacji mieszkańców na poziomie Związku osiągnięto wskaźnik przygotowania odpadów do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.
- 3) Poszerzanie terenów zielonych w obrębie miasta ma na celu nie tylko podniesienie estetyki miejsc, ale przede wszystkim polepszenie jakości powietrza w mieście.
- 4) Gmina corocznie wydatkowała kwotę ponad 70 tys. na działania przeciwdziałające bezdomności zwierząt domowych i gospodarczych. Najwięcej środków pochłania wyłapanie i utrzymanie psów w schronisku. W roku 2022 były to kwoty wyższe z uwagi na ogólny wzrost cen. W gminie Orzysz zminimalizowane zostało zjawisko bezdomnych psów.
- 5) Gmina jest jedną z niewielu, gdzie aktywnie funkcjonuje Gminna Spółka Wodna. Dzięki jej kilkuletniej działalności poprawia się systematycznie stan urządzeń melioracyjnych.

Transport i komunikacja

Transport drogowy

Orzysz leży na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych: nr 16 przecinającej region z zachodu na wschód oraz nr 63 przecinającej województwo z południa na północ. Wiąże się to z dużym nasileniem ruchu przy niskim standardzie dróg krajowych i ich złym stanie technicznym. W 2019r odcinek drogi nr 63 przebiegający przez miasto Orzysz w ciągu ulicy Wojska Polskiego został zmodernizowany wraz z oświetleniem przejść dla pieszych i wymianą oświetlenia ulicznego. Nadal trwają prace koncepcyjne nad przebiegiem drogi krajowej nr 16, które obecnie są na etapie uzgodnień. Koncepcje zakładają jeden wariant przebiegu drogi przez teren gminy Orzysz. Znacznym utrudnieniem w ruchu drogowym w Orzyszu jest nierozwiązany problem skrzyżowania DK nr 16 i 63. Pomimo starań samorządu lokalnego u zarządcy dróg krajowych tj. GDDKiA na poziomie centralnym i wojewódzkim, nie udało się doprowadzić do budowy ronda lub oznakowania świetlnego na w/w skrzyżowaniu.

Na terenie gminy Orzysz zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r o drogach publicznych (Dz. U z 2023 r., poz. 645) usytuowane są trzy kategorie dróg publicznych: krajowe, powiatowe i drogi gminne.

Do dróg krajowych zaliczamy DK nr 63 i DK nr, 16 które są zarządzane przez GDDKiA Rejon w Elku i Giżycku.

Na terenie gminy Orzysz usytuowanych jest 19 odcinków dróg powiatowych zarządzanych przez Powiatowy Zarząd Dróg w Piszczu oraz 36 dróg zaliczonych zgodnie z uchwałami Rady Miejskiej w Orzyszu do kategorii dróg gminnych i zarządzanych przez Burmistrza Orzysza.

Publiczne drogi stanowią infrastrukturę dróg gminnych o długości 52, 959 km z tego:

- 15, 971 km to drogi bitumiczne;
- 3, 043 km z kostki;
- 0, 665 km brukowe;
- 3, 929 km wzmocnione tłuczniem
- 29, 351 km gruntowe

Pozostałe drogi niezaliczone do w/w kategorii dróg publicznych o długości około 266 km, zgodnie z art. 8 ustawy o drogach publicznych stanowią drogi wewnętrzne, których właścicielem jest Gmina Orzysz.

W roku 2022 Gmina Orzysz zrealizowała następujące inwestycje drogowe ze środków własnych:

Lp	Nazwa inwestycji	Długość odcinka	Koszt inwestycji	Kwota dofinansowania
1.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Grzegorz	0,230 km	239 957,72 zł	80 000,00 zł
2	Przebudowa dróg gminnych: ul. Słoneczna, ul. Klonowa, ul. Kwiatowa w m. Orzysz	0,664 km	1 763 576,01 zł	755 815,62 zł
3	„Remont nawierzchni drogi przy ul. Kajki w Orzyszu”	0,223 km	100 000,00 zł	0,00 zł

Gmina Orzysz wzorem ubiegłych lat w 2022 roku starała się wykonywać inwestycje drogowe z dofinansowaniem zewnętrznym od Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z Funduszu Dróg Samorządowych w ramach zadania: „Przebudowa dróg gminnych: ul. Słoneczna, ul. Klonowa, ul. Kwiatowa w m. Orzysz” oraz dofinansowanie uzyskane z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, związane z wyłączeniem z produkcji gruntów rolnych pn. „Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Grzegorz”. W 2022 roku opracowano również dokumentację techniczną przebudowy ul. Ogrodowej w Orzyszu - kwota opracowania 49 900,00 zł.

W 2022 roku na bieżące utrzymanie dróg gminnych i wewnętrznych wydatkowano z budżetu Gminy Orzysz n/w środki finansowe na:

- zakup materiałów na drogi (kruszywo, pospółka, masa na zimno, znaki drogowe) – 129 733,06 zł;
- usługi na drogach – 266 488,78 zł;
- zimowe utrzymanie 75 531,20 zł.

Poważnym problemem dla mieszkańców miasta jest parkowanie aut pracowników wojska w centrum miasta. Blokują wjazdy, zajmują miejsca parkingowe przyległe do budynków mieszkalnych, parkingi sklepów i instytucji. Zgłaszane wnioski o organizację miejsc postojowych na rozległym terenie jednostki wojska dotychczas nie przyniosły efektów. Jednakże to do obowiązków wojska jako pracodawcy należy organizacja odpowiedniego miejsca postoju dla swoich pracowników. Nie może się to odbywać kosztem przestrzeni publicznej, prywatnych terenów wspólnot mieszkaniowych i instytucji, podmiotów handlowych itp.

Transport kolejowy

Z inicjatywy Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz samorządów lokalnych, w tym również Gminy Orzysz, zgłoszono „Modernizację linii kolejowej nr 223 Czerwonka- Biskupiec-Mrągowo-Mikołajki-Orzysz” do „Programu Uzupełnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej Kolej+ do 2028 r.”. Niestety wysokie kwoty przebudowy i utrzymania tej linii w myśl programu miałyby ponieść samorządy, które nie są w stanie wygenerować tak wielkich kwot w swoich budżetach. Linia ta jednakże została obecnie wpisana w rządowy dokument Krajowy Program Kolejnictwa do 2030 roku.

Trwają prace nad uruchomieniem linii kolejowej nr 29 na odcinku Ostrołęka-Łomża- Pisz-Orzysz-Giżycko, która w przyszłości miałaby połączyć Giżycko z Warszawą i Centralnym Portem Komunikacyjnym. W chwili obecnej wykonywana jest już inwentaryzacja przyrodnicza na potrzeby przeprowadzenia analiz i sporządzenia dokumentacji środowiskowych dla inwestycji kolejowych związanych z budową Centralnego Portu Komunikacyjnego, w ramach projektu pn. „Budowa linii kolejowej nr 29 na odc. Łomża-Pisz-Orzysz-Giżycko”.

Komunikacja publiczna

Komunikację publiczną na terenie gminy Orzysz od lat była bolączką jej mieszkańców. W szczególności mieszkańcy wsi mieli ogromny problem z dotarciem do Orzysza i sąsiednich miast. Prywatne firmy przewozu osób w znikomym stopniu zapewniały połączenia do wsi na terenie gminy. Cały rok 2022 poświęcony był przygotowaniu modelu sieci połączeń komunikacyjnych oraz wniosku do Wojewody o dofinansowanie uruchomienia Gminnej Komunikacji Publicznej Orzysz obejmującej 10 tras i docierającej każdego dnia do każdej miejscowości w gminie. Gmina Orzysz została liderem tego przedsięwzięcia zapraszając gminy: Biała Piska, Wydminy, Pisz, Ruciane Nida, gminę Elk, Miłki, Giżycko oraz miasta Elki i Giżycko. Połączenia uruchomione zostały z dniem 1 lutego 2023 roku. Obecnie trwa proces praktycznej weryfikacji realizowanych połączeń. Na wniosek Burmistrza Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego uruchomił 2 linie: Olsztyn- Orzysz-Elk i Mrągowo-Orzysz-Elk w obu kierunkach.

Zasadniczo uruchomienie GKP Orzysz nie wpłynęło na aktywność innych przewoźników. Dotychczasowi przewoźnicy lokalni zawiązując konsorcjum realizują usługi przewozu na rzecz GPK Orzysz. Przewozy publiczne wykraczające poza teren gminy Orzysz świadczą nadal przewoźnicy:

Gigabus pl. Sp. z o.o. Świdry 31/1
Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o Oddział Kętrzyn
Trans-Kom PKS Pisz , ul. Dworcowa 8
„Open-Tours” Krzysztofa Ferenca z Elku
Podlaska Komunikacja Samochodowa „Nova” spółka Akcyjna w Białymstoku .

Infrastruktura rowerowa i piesza

Na terenie Gminy Orzysz zlokalizowanych i oznakowanych jest 5 tras rowerowych, na których można organizować wycieczki rowerowe, które są wyśmienitą okazją do podziwiania i poznawania walorów krajobrazowych i przyrodniczych Ziemi Orzyskiej.

Trasa A – Wokół Jeziora Śniardwy (szlak niebieski)
Długość trasy rowerowej 100,4 km w tym na terenie gminy Orzysz 26,0 km
Trasa B – Wokół Jeziora Orzysz (szlak czerwony)
Długość trasy rowerowej 31,2 km.
Trasa C – Po „Szwajcarii Orzyskiej” (szlak zielony)
Długość trasy rowerowej 30,5 km.
Trasa D – Szlakiem Jezior Rynnowych (szlak czarny)
Długość trasy rowerowej – 22,0 km
Trasa E – Szlak Rodzinny (szlak żółty)
Długość trasy – 19,4 km

Na terenie Orzysza mieszkańcy mają do dyspozycji 3 ścieżki pieszo- rowerowe:

- ścieżka pieszo- rowerowa Orzysz – Grądy o długości około - 1,4 km
- ścieżka pieszo rowerowa Orzysz- Wierzbiny o długości około – 1,0 km
- ścieżka pieszo- rowerowa Orzysz – Szwejkówko o długości około – 2,0 km

Zaprojektowana została ścieżka pieszo-rowerowa Orzysz – Mikosze, którą w roku 2023 planuje wykonać Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Kolejne odcinki i infrastruktura Mazurskiej Pętli Rowerowej, zwiększą znacząco ilość dróg rowerowych na terenie gminy i połączą szlaki znajdujące się w sąsiednich gminach.

Przygotowane kolejne projekty na rozbudowę Mazurskiej Pętli Rowerowej w przyszłej perspektywie programowania zostały zaakceptowane i wpisane do programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027.

Wnioski

- 1) Prace koncepcyjne, projektowe i uzgodnieniowe nad przebiegiem drogi krajowej nr 16 wzbudzają dyskusję wśród społeczeństwa i szeroki udział w konsultacjach społecznych. Obecnie inwestycja uzyskuje decyzje środowiskowe i czeka na wpisanie do katalogu inwestycji objętych finansowaniem w najbliższych latach.
- 2) Stan dróg gminnych ulega stale poprawie, jednak tempo napraw i modernizacji ogranicza brak środków zewnętrznych głównie z powodu zakończenia perspektywy UE 2024-2020 i nie uruchomienie funduszy z kolejnej perspektywy.
- 3) Przygotowany projekt ścieżki pieszo-rowerowej z Mikosz do Orzysza rozszerzy bezpieczny dostęp mieszkańców okolicznych miejscowości do Orzysza i da początek włączenia Orzysza do Mazurskiej Pętli Mazurskiej. Wówczas każdej z głównych dróg prowadzących do Orzysza będzie towarzyszyła ścieżka.
- 4) Gmina posiada liczne szlaki rowerowe wymagające poprawy oznakowania, ich uzupełnieniem jest realizacja nowych odcinków Mazurskiej Pętli Rowerowej w nowej perspektywie.
- 5) Mieszkańcy mniejszych miejscowości mają zapewniony publiczny transport do Orzysza, Pisza, Elku i Giżycka.
- 6) Trwają prace nad „szprychą” Centralnego Punktu Komunikacyjnego, który połączy szybką koleją Giżycko (przez Orzysz, Łomżę) z Warszawą.
- 7) W rządowym dokumencie Krajowy Program Kolejnictwa do 2030 roku znalazła się modernizacja linii kolejowej nr 223 Elk – Orzysz – Mikołajki – Olsztyn.
- 8) Rozpoczęto budowę elementów MPR podnoszących atrakcyjność szlak rowery tj. Miejsce Obsługi Rowerów w Okartowie i wieża widokowa w Nowych Gutach.

Gospodarka komunalna

Zaopatrzenie w wodę

Zadanie zaopatrzenia mieszkańców w wodę od 1994 roku realizuje przedsiębiorstwo gminne obecnie pod nazwą Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu sp. z o.o. Gmina posiada 100% udziałów w spółce.

Ujęcie wody w Orzyszu przy ul. Polnej w ilości dwóch studni głębinowych, w tym jedna o głębokości 90 m i jedna o głębokości 103 m łącznie ze stacją uzdatniania wody przy ul. Polnej i siecią wodociągową długości około 87,3 km zaopatruje w wodę miasto Orzysz wieś Wierzbiny, Góra, Szwejkówko, Mikosze, Mikosze Osada, Grzegorz, Grądy, Cierzpięty, Okartowo Tartak, Okartowo Wieś, Wężewo i Nowe Guty. Modernizacji wymaga Stacja Uzdatniania Wody w Orzyszu. Opracowana została dokumentacja techniczna dla tego przedsięwzięcia. Szacowny koszt realizacji to ok. 1,6 mln zł. W instalacji tej funkcjonuje dodatkowo punkt podnoszenia ciśnienia wody we wsi Góra z sześcioma pompami Grundfos.

Ujęcie wody we wsi Odoje z jedną studnią głębinową, hydrofornią, stacją uzdatniania wody razem z siecią wodociągową o długości 3,2 km zapewnia zaopatrzenie w wodę dla tej miejscowości.

Ujęcie wody we wsi Chmielewo z dwiema studniami kopanymi, hydrofornią bez uzdatniania wody razem z przedwojenną siecią wodociągową o długości 1,2 km zapewnia zaopatrzenie w wodę dla tej miejscowości.

Ujęcie wody razem ze stacją uzdatniania wody w miejscowości Suchy Róg gm. Orzysz razem z przedwojenną siecią wodociągową o długości 1,2 km zapewnia zaopatrzenie w wodę dla tej miejscowości.

Stacja uzdatniania wody w Dąbrówce wraz z ujęciem i siecią wodociągową o długości 4,9 km, dostarcza wodę w obrębie wsi Dąbrówka. 5 przydomowych stacji odbiera nieczystości ciekłe z gospodarstw w tej miejscowości.

W roku 2022:

- zakupiono zapasową pompę głębinową 22 kW na SUW Orzysz.
- Wykonano modernizację oświetlenia zewnętrznego na lampy energooszczędne led.
- Opracowano koncepcję podłączenia wodno-kanalizacyjnego dla jednostki wojskowej w Orzyszu.

Rozpoczęto w 2022 roku proces przygotowania koncepcji i dokumentacji wod.-kan. dla miejscowości: Strzelniki, Kamieńskie, Rostki Skomackie, Ogródek, Klusy.

Na terenie miasta odnotowano w 2022 roku 18 poważniejszych awarii sieci wodociągowej, a na terenie wiejskim kolejne 10 awarii.

W roku 2022 pobrano z ujęć 350,5 tys. m³, natomiast sprzedano 250,0 tys. m³. 85,4 tys. m³ wody to strata przez awarie, natomiast 14,0 tys. m³ wody wykorzystano na cele technologiczne na SUW, i technologiczne na ciepłownię 1,1 tys. m³. Sprzedaż została zaprezentowana w tabeli poniżej.

MIESIĄC	SPRZEDAŻ WODY m ³	OPŁATA ABONAMENTOWA ODBIORCY
STYCZEŃ	19 593,68	1 564
LUTY	17 127,50	1 574
MARZEC	19 596,00	1 580
KWIECIEŃ	19 631,37	1 614
MAJ	22 996,47	1 722
CZERWIEC	22 628,77	1 838

LIPIEC	21 903,98	1 699
SIERPIEŃ	25 452,26	1 792
WRZESIEŃ	24 326,45	1 875
PAŹDZIERNIK	18 662,83	1 799
LISTOPAD	21 627,03	1 672
GRUDZIEŃ	17 298,15	2 739
OGÓŁEM	250 845,49	21 468

PUK w dziale wodociągowym zatrudniał w roku 2022 łącznie 5 osób.

System kanalizacji

Zadanie odbioru nieczystości płynnych również scedowano na Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu.

Gminna spółka od 1997 roku eksploatuje oczyszczalnię ścieków w rejonie wsi Mikosze i do 2018 r. przyjęła do eksploatacji łącznie 47 głównych przepompowni ścieków – wszystkie zasilane energią elektryczną. W skład oczyszczalni ścieków, która ma bazę w rejonie miejscowości Mikosze Osada wchodzi przepompownia ścieków przy ulicy Mazurskiej w Orzyszu łącznie ze zbiornikiem wyrównawczym i kratą mechaniczną, przepompownia ścieków przy ulicy Kanałowej, przepompownia ścieków przy ul. Kolejowej, ul. Olsztyńskiej, ul. Mazurskiej, 3 przepompownie przy ul. Wojska Polskiego, 3 przepompownie przy ul. Polnej, 2 przepompownie przy ul. 1 Maja, przepompownia przy ul. Klonowej, przepompownia przy ul. Mickiewicza, 3 przepompownie przy ul. Giżyckiej, 1 przy ul. Ogrodowej, 1 przy ul. Leśnej w Orzyszu oraz 1 przepompownia w miejscowości Szwejkówko, 1 przepompownia w miejscowości Wierzbiny, 2 przepompownie we wsi Góra, 2 przepompownie ścieków we wsi Cierzpięty i 3 w Okartowie, 9 przepompowni ścieków w Nowych Gutach, 3 przepompownie ścieków w m. Mikosze, 1 przepompownia w miejscowości Grądy 3 przepompownie w Mikosze Osada, a także przepompownia tzw. Odcieków z Gminnego Składowiska Odpadów we wsi Góra oraz sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i ciśnieniowej o łącznej długości około 78,8 km. W skład oczyszczalni ścieków wchodzi również trafostacja w rejonie wsi Mikosze, jak również trzy agregaty prądotwórcze o łącznej mocy 120 kW.

Oczyszczalnia ścieków w Mikoszach jest znacząco wyeksploatowana i technologicznie przestarzała. PUK w Orzyszu opracował dokumentację techniczną modernizacji, aby w latach kolejnych ubiegać się o dofinansowanie zewnętrzne na realizację. Szacunkowy koszt inwestycji określono na poziomie ok. 11 mln zł. W 2022 roku gmina Orzysz zawnioskowała do Programu Inwestycji Strategicznych „Polski Ład” o dofinansowanie modernizacji oczyszczalni. Środki zostały przyznane, realizacja inwestycji obejmuje rok 2023-2024. Obecnie trwa modernizacja oczyszczalni ścieków przez firmę PHUP PALWOD Ryszard Pawlukanis, EXPORT - IMPORT z Gołdapi.

W 2018 roku została wybudowana oczyszczalnia ścieków wraz z siecią kanalizacyjną o długości 5,5 km we wsi Dąbrówka, natomiast odbiór nastąpił w 2019 r. Wybudowano 8 przydomowych oczyszczalni ścieków w obrębie wsi Dąbrówka. Przeprowadzono modernizację przepompowni na ul. Kanałowej (wymiana pomp + sterowanie + armatura). Wykonano modernizację szaf sterowniczych w Cierzpiętach (1 szt.), Nowych Gutach (2 szt.) i Górze (1 szt.). Samochód WUKO służący do czyszczenia kanalizacji i przepompowni ścieków jest cały czas w eksploatacji. Zakupiono żurawiki linowe wraz z podstawami do wyciągania pomp z przepompowni głównych.

W roku 2022 przygotowano i złożono wniosek na budowę sieci wod.-kan. w miejscowości Ublik. W roku 2023 trwa wykonanie dokumentacji. Planowana wartość inwestycji to 2 940 000,00 zł z czego pozyskane środki z PROW 2014-2020 to 2 249 000,00 oraz 732 342,00 zł z dotacji państwa na budowę wodociągu.

Odnotowano w 2022 roku 18 poważniejszych awarii sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i Gminy Orzysz, z tego w samym mieście 11.

Na oczyszczalni ścieków łącznie z kierownikiem zatrudnionych jest 9 osób.

Oczyszczalnia jest w ciągłym ruchu, praca jest od godziny 7:00 – 22:00. W roku 2022 przyjęto na oczyszczalnię ścieki dostarczone kolektorami 280 032 m³ oraz 8 585 m³, co przedstawia poniższa tabela.

MIESIĄC	SPRZEDAŻ ODBIÓR ŚCIEKÓW	OGÓŁEM DOSTARCZONE KOLEKTOREM m ³	ŚCIEKI DOWOŻONE m ³
STYCZEŃ	16 971,58	23 829,80	320
LUTY	15 778,40	22 502,60	460
MARZEC	18 141,64	22 409,40	424
KWIECIEŃ	18 104,49	21 868,60	536
MAJ	20 583,79	24 432,60	853
CZERWIEC	19 976,49	24 220,60	1 140
LIPIEC	19 410,37	27 764,70	1 132
SIERPIEŃ	21 848,84	27 474,90	991
WRZESIEŃ	20 014,67	22 321,20	758
PAŹDZIERNIK	16 388,20	21 801,30	552
LISTOPAD	19 635,98	18 505,00	1019
GRUDZIEŃ	16 200,12	119 876,60	400
OGÓŁEM	223 054,54	280 032,20	8 585

Ciepłownictwo

Zaopatrzeniem w ciepło zajmowała się spółka gminy Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu. Gmina posiada 100% udziałów spółki. Ciepło dostarczane jest dla 104 obiektów na terenie miasta. Najważniejszym czynnikiem determinującym wzrost sprzedaży ciepła jest potrzeba podłączenia budynków zasilanych z kotłowni lokalnych oraz kotłów i pieców w lokalach i budynkach jednorodzinnych, budynków usługowych i na potrzeby wojska. W strukturze odbiorców ciepła największy udział mają budynki wielorodzinne należące do wspólnot mieszkaniowych – 73 %, budynki użyteczności publicznej- 25%. Odbiorcy budynków jednorodzinnych stanowią 2% odbiorców ciepła.

Jednocześnie wraz ze wzrostem świadomości mieszkańców o konieczności ochrony środowiska oraz starzeniem się społeczeństwa, obserwuje się gwałtowny wzrost zainteresowania właścicieli nieruchomości, przyłączeniem ich budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej. Konieczne stało się wybudowanie nowego źródła ciepła. Ważne jest, aby do wytwarzania ciepła użyte zostały paliwa odnawialne. Ze względu na fakt, że miasto położone jest w otoczeniu skupisk lasów zważywszy na fakt, że polityka państwa dąży do wykorzystywania w przedsiębiorstwach energetycznych paliw odnawialnych, w tym zrębków drzewnych, należy dążyć, aby produkcja ciepła odbywała się z wykorzystaniem tych paliw.

Inwestycje wykonane w 2022 roku

W 2022 roku prowadzone są prace nad rozbudową systemu ciepłowniczego w ramach projektów z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i gospodarki Wodnej w Warszawie:

1. Projekt „Rozbudowa systemu ciepłowniczego miasta Orzysza- budowa ekologicznej kotłowni bazującej na produkcji energii cieplnej ze spalania biomasy”. Zakres obejmuje rozbudowę systemu ciepłowniczego Orzysza poprzez budowę kotłowni opalanej biomasą w oparciu o dwa kotły o mocy znamionowej 5,0 MW każdy.
2. Projekt „Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego Orzysza- poprawa efektywności i dystrybucji ciepła i likwidacja lokalnych źródeł niskiej emisji”. Zakres obejmuje modernizację istniejącej sieci cieplnej wraz z przyłączami i węzłami cieplnymi w celu podłączenia nowych odbiorców i likwidacji źródeł niskiej emisji. Planuje się wybudowanie 5532 m nowej sieci cieplnej wraz z przyłączami i wymianę istniejącej sieci w systemie kanałowym na rury preizolowane. Do systemu ciepłowniczego zostaną podłączone 23 budynki mieszkalne, budynki środowiskowego domu samopomocy i jednostki wojskowej.

Łączny koszt powyższych inwestycji to ok. 36 mln. zł netto, przy dofinansowaniu ok.21 mln. zł

W ramach ww. projektów zostały zrealizowane :

- sieci cieplne o dł. ok. 1,65 km na terenie jednostki wojskowej oraz około 1,95 km sieci cieplnej poza jednostką wojskową - na terenie miejskim. Stan zaawansowania prac przewidzianych w przedmiotowym zadaniu (prace wykonane potwierdzone protokołami odbioru częściowego robót) - ok. 50,4%.

- budowa i modernizacja węzłów cieplnych- wykonano 3 węzły cieplne na terenie jednostki wojskowej w Orzyszu oraz 12 węzłów cieplnych z 20 węzłów przewidzianych do montażu poza jej terenem, tj. na terenie miasta. Stan zaawansowania prac przewidzianych w przedmiotowym zadaniu (prace wykonane potwierdzone protokołami odbioru częściowego robót) - ok. 54,2%.

W 2022 roku naprawiona została awaria na sieci ciepłowniczej w komorze na ulicy Rynek 3 oraz usunięta awaria na węźle ciepłowniczym na ulicy Rynek 5 i Giżycka 4. W węzłach na ul. Rynek 4 i 6 zostały wymienione pompy obiegowe.

Sprzedany został węzeł cieplny dla wspólnoty na ulicy Giżycka 15. Wykonane zostały legalizacje 6 ciepłomierzy.

Energia elektryczna

Gmina Orzysz w roku 2022 miała podpisane umowy na dostawę energii elektrycznej do 31.03.2023r. z ENEA S.A. z siedzibą w Poznaniu na dostawę energii elektrycznej do oświetlenia ulicznego oraz na dostawę energii elektrycznej do budynków gminnych. Dzięki temu uniknęła drastycznego wzrostu cen z jakimi zmagaly się w tym roku inne samorządy i instytucje. Do ogłaszanych w 2022 roku przetargów nie przystępowały firmy energetyczne, wiele samorządów miało poważne problemy z zabezpieczeniem dostaw energii dla swoich potrzeb.

Oświetlenie

W roku 2022 Gmina Orzysz z własnych środków budżetowych w ramach funduszy sołeckich wykonała oświetlenie uliczne w następujących miejscowościach:

- Czarne - zakup 7 opraw LED - koszt 6 804,66 zł,
- Drozdowo - zakup 6 opraw LED - koszt 5 832,57 zł,
- Grądy - dobudowa oświetlenia ulicznego – 6 lamp – koszt 13 000,00 zł
- Nowe Guty – zakup 8 opraw LED – koszt 7 776,75 zł,
- Ogródek – zakup i montaż lampy solarnej – koszt 6 400,00 zł

- Okartowo – zakup i montaż punktu świetlnego LED - koszt 2 593,37 zł.

W 2022 roku gm. Orzysz dokonano wymianę 15 opraw oświetleniowych na ledowe podczas zadania inwestycyjnego pn. „Przebudowa dróg gminnych: ul. Słoneczna, ul. Klonowa, ul. Kwiatowa w m. Orzysz” z dofinansowanie z funduszu dróg samorządowych. Koszt wymiany 36 500,00zł.

Łącznie w 2022 roku wymieniono i zamontowano 44 lam, w tym 29 na terenach wiejskich w ramach Funduszu Sołeckiego i 15 w mieście Orzysz.

Z uzyskanych środków zewnętrznych w 2022 roku gmina przeznaczyła kwotę ponad 0,5 mln zł na poprawę efektywności energetycznej. Środki te przeznaczone zostaną na dalszą wymianę oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

Zaopatrzenie w gaz

Polska Spółka Gazownictwa z siedzibą w Tarnowie przygotowuje się do budowy gazociągu Konopki – Elk-Mrągowo, który przebiegać ma przez gminę Orzysz. O roku 2020 roku trwają prace nad dokumentacją dla przedsięwzięcia „Budowa gazociągu Konopki-Elk-Mrągowo wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi na terenie województw mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego”. W roku 2022 inwestor złożył do Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wniosek o przeprowadzenie procedury środowiskowych uwarunkowań dla tej inwestycji.

Cmentarze

Cmentarze, które występują w Gminnej Ewidencji Zabytków i znajdują się na działkach gminnych:

- Chmielewo (dz. geod. nr 81/2) – cmentarz ewangelicki, dawny z okresu XIX wieku,
- Cierzpięty (dz. geod. nr 64) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Cierzpięty (dz. geod. nr 280/1) – cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,
- Dąbrówka (dz. geod. nr 244) – cmentarz ewangelicki dawny, połowa XIX wieku,
- Drozdowo (dz. geod. nr 766/3) – cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,
- Dziubiele (dz. geod. nr 5/7) – cmentarz ewangelicki, z połowy XIX wieku,
- Dziubiele (dz. geod. nr 6/7) – cmentarz ewangelicki dawny z okresu lat 30. XX wieku,
- Dziubiele Małe (dz. geod. nr 7/11) – cmentarz ewangelicki z okresu połowy XIX wieku
- Gaudynki (dz. geod. nr 41) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku
- Góra (dz. geod. nr 95) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Grądy (dz. geod. nr 425/2) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Grzegorz (dz. geod. nr 16/5) – cmentarz ewangelicki dawny, z połowy XIX wieku
- Kamieńskie (dz. geod. nr 18) – cmentarz ewangelicki dawny, z połowy XIX wieku
- Nowa Wieś (dz. geod. nr 122) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Nowe Guty (dz. geod. nr 186) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Odoje (dz. geod. nr 83) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Ogródek (dz. geod. nr 118/1) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Okartowo (dz. geod. nr 76) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Orzysz, ul. 1 Maja (dz. geod. nr 157) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Orzysz, ul. Elcka (dz. geod. nr 273/2) – cmentarz ewangelicki, dawny ob. komunalny z lat 30. XX wieku,
- Orzysz, ul. Elcka (dz. geod. nr 279) – cmentarz wojskowy i wojenny z dwiema bramami i pomnikiem z lat 20. XX wieku,
- Osiki (dz. geod. nr 50) – cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,
- Pianki (dz. geod. nr 72) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,

- Rząśniki (dz. geod. 407/3) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Szwejkówko (dz. geod. nr 24) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Tuchlin (dz. geod. nr 147) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Tuchlin (kolonia) (dz. geod. nr 243,363) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Ublik (dz. geod. nr 211) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Wierzbiny (dz. geod. nr 30) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Zastrużne (dz. geod. nr 3/2) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Zdęgówko (dz. geod. nr 80) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku.

W 2022 roku wykonane zostały prace bieżącego utrzymania na terenie cmentarzy wojennych oraz kwater z mogiłami wojennymi na cmentarzach ewangelickich przez pracowników Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych w Orzyszu. W okresie wiosenno-letnim wykonano prace porządkowo – pielęgnacyjne terenu cmentarzy i kwater z mogiłami. Przeprowadzone zostały prace pielęgnacyjne w zakresie wykoszenia z oczyszczeniem porastającej roślinności i usunięciem zgromadzonych odpadów oraz dzikich zakrzaczeń wraz z połamanymi i wyciętymi gałęziami drzew. W ramach prac porządkowo – oczyszczających w w/w okresie przygotowano tereny cmentarzy i kwater i mogił dla osób odwiedzających. W okresie przed listopadowym świętem zmarłych uporządkowano i usunięto suche odpady roślinne.

Koszt usług wykonanych przez pracowników Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych Spółka Gminy w Orzyszu Sp. z o.o. to 11 000,00 zł. Wydatki związane z realizacją zadania poniesione zostały z dotacji z budżetu wojewody.

Wnioski

- 1) Wskaźnik zwodociągowania w gminie wynosi 85,17% (45,4% w 2014), a wskaźnik skanalizowania stale rośnie dzięki budowie nowych sieci i wynosi obecnie 82,6% (28,3% - w 2014).
- 2) Na terenie gminy Orzysz nadal są miejscowości, które nie posiadają dostępu do wody z sieci. Są to: Ublik, Ogródek, Kamieńskie, Strzelniki, Gaudynki, Osiki, Klusy, Drozdowo, Czarne, Dziubiele, Rostki Skomackie, Tuchlin, Zastrużne, a rozproszona zabudowa utrudnia budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do wszystkich miejscowości.
- 3) Plany budowy sieci gazowych wydają się odległą perspektywą, jednakże trwają rozmowy nad rozwijaniem sieci gazowej w kierunku zaopatrzenia terenów gminy Orzysz w to źródło energii.
- 4) Systematyczne prace na cmentarzach i wokół grobów wojennych pozwoliły na ocalenie tych miejsc od zapomnienia i degradacji.
- 5) Oczyszczalnia Ścieków w Mikoszach wymaga gruntownej modernizacji z uwagi na wyeksploatowanie urządzeń oraz przestarzałą technologię. Na tę inwestycję pozyskano środki zewnętrzne w 2022 roku, wykonanie inwestycji zaplanowano w latach 2023-2024.
- 6) Modernizacji wymaga również Stacja Uzdatniania Wody w Orzyszu. Przy dzisiejszych cenach szacuje się inwestycję na poziomie 6 mln zł.

Gospodarka, turystyka i promocja

Ilość wszystkich przedsiębiorców zarejestrowanych dla głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej na koniec 2022(2021) roku na terenie Gminy Orzysz to 353 (344), w tym aktywnych przedsiębiorców – 230 (238)

Do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej za pośrednictwem tut. urzędu przedsiębiorcy w trakcie 2022(2021) roku złożyli:

- 27(19) - nowych wniosków o wpis działalności gospodarczej;
- 34 (67)- o zmianę wpisu działalności gospodarczej;
- 33 (24)- o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej;
- 14 (15) – o wznowienie działalności gospodarczej;
- 18 (21) - o zaprzestaniu działalności gospodarczej.

Zauważalna jest też spora aktywność biznesowa żołnierzy kończących karierę wojskową, często podejmują oni różnego rodzaju działalności gospodarcze na lokalnym rynku. Największym pracodawcą w gminie Orzysz pozostaje wojsko. Obecność jednostki wojskowej, poligonu determinuje rozwój i funkcjonowanie szeregu firm, świadczących usługi bezpośrednio dla wojska, jak i pracujących żołnierzy. Drugim co do wielkości pracodawcą pozostaje samorząd, zatrudniający w jednostkach budżetowych, w tym w szkołach kilkaset osób. Poza tym brakuje dużych firm prywatnych, w tym produkcyjnych zatrudniających 100 i więcej osób.

W roku 2022 (2021) wydano:

- 80 (39) zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 18 (14) decyzji stwierdzających wygaśnięcie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
- 1(2) licencję na wykonywanie drogowego transportu osobowego taksówką;
- 0 (2) decyzje stwierdzające wygaśnięcie licencji na wykonywanie transportu drogowego taksówką;
- 2 (0) decyzje cofające licencje na wykonywanie transportu drogowego taksówką, z uwagi na przekroczony okres zawieszenia wykonywania transportu;
- 0 (3) zezwoleń na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym.

Na terenie Gminy ilość przedsiębiorców zarejestrowanych w CEIDG zmniejszyła się względem roku poprzedniego o 8, co stanowiło spadek o 1,03%.

W roku 2022 powstało nowe Targowisko Miejskie „Mój rynek” w Orzyszu. Powstał budynek administracyjno-socjalny, wiatka śmietnikowa, stalowe zadaszenie pasażu handlowego, instalacja kanalizacji sanitarnej, instalacja kanalizacji deszczowej, instalacja ciepłej i zimnej wody użytkowej ze wspomaganie ogrzewania kolektorami słonecznymi, instalacja hydrantów zewnętrznych, instalacja ogrzewania elektrycznego wraz z panelami fotowoltaicznymi, instalacja oświetleniowa wewnętrzna i zewnętrzna, instalacja zasilająca wraz z panelami fotowoltaicznymi, instalacja antywłamaniowa, telewizja dozorowa oraz detekcji i sygnalizacji pożaru, przyłącza techniczne do obiektu, utwardzenie terenu, zagospodarowanie terenu zielonego, zakup, montaż i ustawienie wyposażenia stałego i ruchomego. Dofinansowanie na tę inwestycję uzyskano w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 Mój Rynek w wysokości 1 mln zł, a całość budowy wraz z dokumentacją wyniosła – 1 912 632,99 zł.

Centrum Obsługi Inwestora

W ramach projektu „Standardy obsługi inwestora w samorządzie”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 – Priorytet II „Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji”; Działanie 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne” w Urzędzie Miejskim

w Orzyszu w 2018 roku powstał Punkt Obsługi Przedsiębiorcy. Projekt realizowany był przez Warmińsko – Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A z siedzibą w Olsztynie.

Do obowiązków pracownika Punktu Obsługi Przedsiębiorcy należy:

- a) przygotowywanie kompletnej oferty inwestycyjnej gminy, jej weryfikacja i aktualizacja, w tym nadzór nad danymi niezbędnymi do jej opracowania;
- b) aktualizacja danych dotyczących oferty inwestycyjnej na portalu gminy oraz dbałość o aktualność informacji, w tym nadzór nad administratorem strony w tym zakresie;
- c) weryfikacja oferty inwestycyjnej i działań POP pod kątem zgodności ze „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego gminy”, w szczególności w zakresie ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami;
- d) organizacja/ udział w organizowanych przez JST działaniach promujących ofertę inwestycyjną gminy;
- e) udzielanie informacji przedsiębiorcom/ inwestorom, w tym prezentacja posiadanej przez gminę oferty inwestycyjnej;
- f) organizowanie w razie potrzeby wizyt lokalizacyjnych inwestorów na terenie gminy i współdziałanie z innymi podmiotami w tym zakresie;
- g) asystowanie inwestorom w niezbędnych procedurach administracyjnych i prawnych na poziomie gminy, występujących w trakcie realizacji projektu inwestycyjnego;
- h) opieka po inwestycyjna dla firm łącznie ze wsparciem firm, które już działają na terenie gminy;
- i) współdziałanie z podmiotami zaangażowanymi w obsługę inwestora na szczeblu ponadgminnym, w szczególności z PAIH, RCOI i SSE;
- j) znajomość i przestrzeganie standardów obsługi inwestora na każdym etapie działania.

Stale prowadzone są działania mające na celu zainteresowanie inwestorów terenami leżącymi w Strefie Ekonomicznej w obrębie miasta. Pomimo pracy z kilkoma już inwestorami nie udało się dotychczas zlokalizować nowych inwestycji w tym obszarze. Głównymi czynnikami niepowodzenia były: brak odpowiednich mocy energetycznych, brak uzbrojenia terenu oraz lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie działalności o kolizyjnym charakterze.

Bezrobocie

Skala bezrobocia rejestrowanego w gminie Orzysz na dzień 31 grudnia 2022 r. wyniosła 284 osoby (w roku 2022 - 325 osób), w tym 160 kobiet. W pozostałych gminach powiatu piskiego liczba osób bezrobotnych wynosi: Biała Piska – 481; Ruciane Nida – 244; Pisz – 844.

Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego dla powiatu piskiego według danych GUS w listopadzie 2022 r. wyniósł 13,1%.

W mieście Orzysz bez pracy pozostają 162 osoby w tym 96 kobiet, natomiast na terenach wiejskich 122 w tym 64 kobiety. Spośród osób bezrobotnych:

- 146 osób to osoby długotrwale bezrobotne, czyli pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat;
- 55 osób to osoby do 30 roku życia (w tym do 25 roku życia 25 osób)
- 103 osoby to osoby powyżej 50 roku życia

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 690) w ramach określonych instrumentów rynku pracy gmina jest organizatorem robót publicznych do wykonywania których kierowane są osoby bezrobotne zamieszkałe na terenie gminy.

W 2022 roku Urząd Miejski w Orzyszu jako pracodawca zawarł z PUP w Pisz 3 umowy na organizację robót publicznych w ramach których utworzono 25 stanowisk pracy na stanowisku robotnika gospodarczego. Osoby te wykonują prace o charakterze porządkowym oraz drobne prace remontowo - budowlane w obiektach stanowiących własność gminy Orzysz.

Wskazane zatrudnienie było realizowane przez okres 6 miesięcy, podczas których gmina otrzymała refundację części poniesionych kosztów na wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenia społeczne, natomiast po zakończeniu ich realizacji pracownicy przez okres 1 miesiąca byli zatrudnieni w ramach tzw. zobowiązania do zatrudnienia, wynikającego z zawartej umowy, podczas którego gmina w 100% finansuje koszt wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenia społeczne.

W 2022 r. wydatki z tytułu organizacji robót publicznych wyniosły 285.037,30 zł. i obejmują kwotę wynagrodzeń, składek ZUS, wpłaty na Pracownicze Plany Kapitałowe, wypłatę dodatkowego wynagrodzenia rocznego dla osób zatrudnionych w 2021 r. oraz odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Turystyka

Ziemie orzyską można poznać przemierzając jej zakątki pieszo, jednośladem bądź kajakiem. Aby poznać urodę tej ziemi, przygotowane są piesze wędrówki lub rowerowe przejażdżki oznakowanymi trasami rowerowymi.

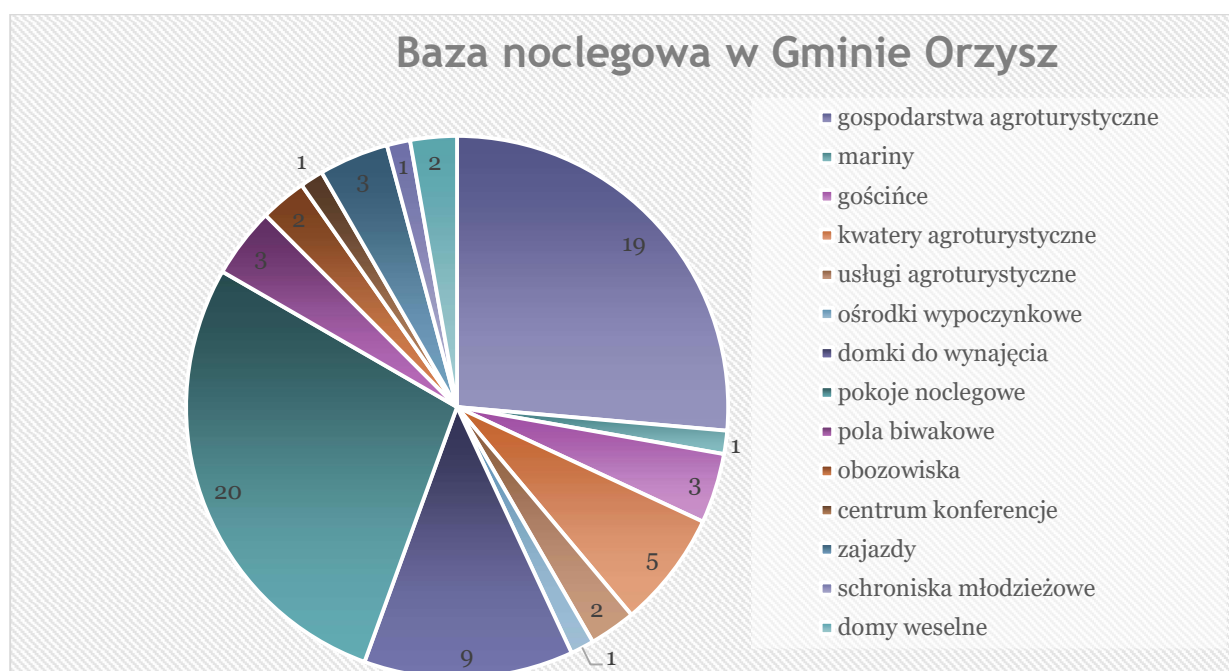
Wycieczki rowerowe są świetną okazją do bezpośredniego kontaktu z naturą i poznawania walorów przyrodniczych Ziemi Orzyskiej. Wytyczone trasy rowerowe wiodą duktami leśnymi, wśród zróżnicowanych pod względem żyzności i wilgotności podłoża lasów i borów.

Trasa A „Wokół jeziora Śniardwy” (szlak niebieski)
Trasa B „Wokół jeziora Orzysz” (szlak czerwony)
Trasa C „Po Szwajcarii Orzyskiej” (szlak zielony)
Trasa D „Szlakiem jezior rynnowych” (szlak czarny)
Trasa E „Szlak rodzinny” (szlak żółty)

Aktywny wypoczynek na trasie Szlaku Kajakowego im. Michała. „Orzyski Szlak Kajakowy im. Michała Kajki” funkcjonującego od 1994r. umożliwia kontakt z atrakcyjnymi miejscami pod względem historyczno- przyrodniczym. Trasa wiodąca kanałami i jeziorami prowadzi kajakarza w interesujące miejsca i zakątki, a w szczególności do Muzeum Michała Kajki - Mazurskiego Poety, które znajduje się w miejscowości Ogródek.

Dla turystów miasto i gmina ma do zaoferowania zróżnicowaną bazę noclegową i gastronomiczną. Jest to ponad 100 obiektów łącznie. W roku 2022 uruchomiono 4 nowe obiekty noclegowe w postaci domków letniskowych. Turystom brakuje jednak dużych hoteli o podwyższonym standardzie. Dużą popularnością cieszą się agroturystyki oraz domki letniskowe. To właśnie w takich miejscach turyści mogą odnaleźć ciszę i spokój oraz odkryć prawdziwe uroki Mazur. Aby ułatwić dostęp turystom do orzyskiej bazy noclegowej, co roku aktualizowana jest aplikacja „Brama na Śniardwy”. Jest to przewodnik mobilny po Orzyszu, który posiada bazę obiektów turystycznych i handlowo-usługowych. Przewodnik turystyczny po Orzyszu pozwala odkryć najbliższe atrakcje turystyczne, dowiedzieć się o organizowanych wydarzeniach i imprezach, poznać okoliczne jeziora, malownicze szlaki turystyczne, zabytki i ciekawe miejsca. W tym roku została także odnowiona i zaktualizowana strona internetowa www.orzysz.pl.

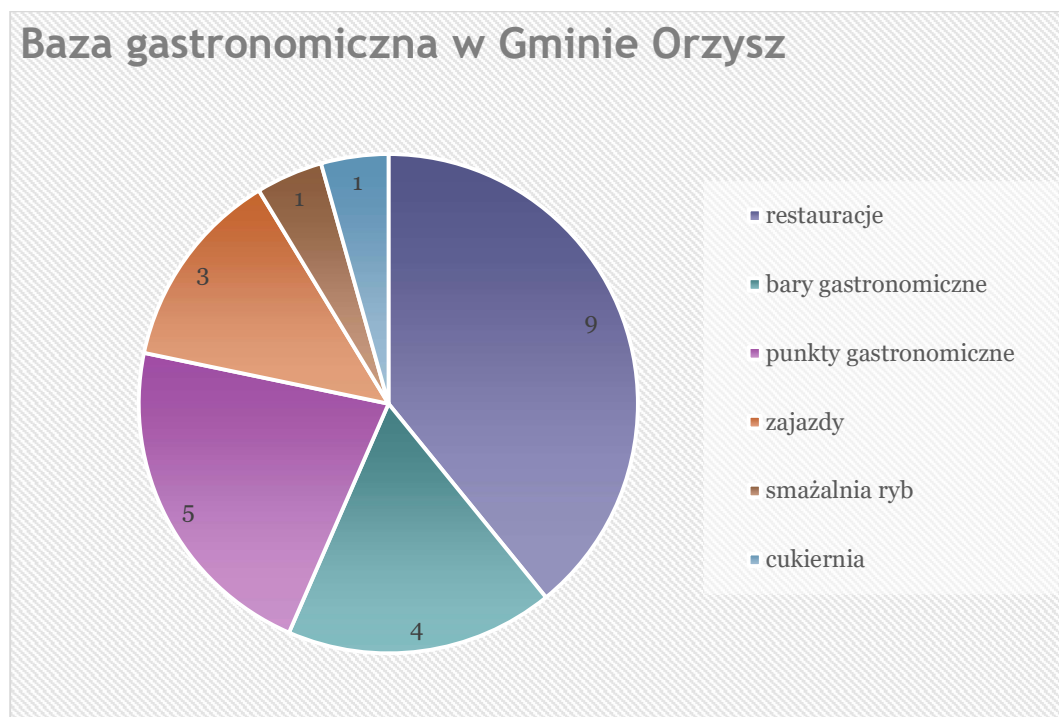
Ilość i rodzaj oferowanych na terenie gminy usług noclegowych prezentuje grafika poniżej.

Ze względu na przybywających turystów, lokalni przedsiębiorcy rozwinęli także swoje bazy turystyczne pod względem możliwości wypożyczenia sprzętu zarówno rowerowego, jak i wodnego. Dzięki zaangażowaniu przedsiębiorców, turyści przebywający na urloпах mają alternatywę do spędzania czasu wolnego.

W 2022 roku baza gastronomiczna naszej gminy nie uległa zmianie. Punkty, które zostały otwarte w latach poprzednich wciąż funkcjonują.

Kraina Wielkich Jezior Mazurskich to dla wielu najpiękniejsze miejsce na ziemi. Nieskazitelną przyrodą, piękne jeziora i lasy, szeroka oferta noclegowa i czarterowa staje się doskonałą okazją do spędzenia wakacji na Mazurach.

Sezon kąpielowy w naszej gminie zazwyczaj rozpoczyna się od początku czerwca. Ośrodki noclegowe zapelniają się, a na jeziorach pojawiają się setki żagli, motorówek i skuterów wodnych. Podobnie jak w latach ubiegłych na Plaży Miejskiej w Orzyszu funkcjonowało kąpielisko miejskie. Jego organizatorem był Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu. Dodatkowo na ul. Leśnej funkcjonowało miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli.

W roku 2022 opracowano do projektu programu Fundusze UE dla Warmii i Mazur turystyczne przedsięwzięcia inwestycyjne. Będzie to infrastruktura szklaku kajakowego Michała Kajki jak stacja wędkarska w Orzyszu, miejsca obsługi kajakarzy w Orzyszu, Mikoszach i Grzegorzach oraz przystań Kajakowa na jeziorze Tyrkło w Okartowie. Poprawa dostępności dla żeglarzy i zapewnienie bezpiecznego portu na brzegu jeziora Śniardwy zapewni projektowana ekomarina w Okartowie.

Do przyszłych funduszy transgranicznych przygotowane zostały w 2022 roku inwestycje rozwijające turystykę poprzez budowę kolejnej ścieżki rowerowej do Mikosza oraz zagospodarowanie centrum miasta tzw. skweru przy przystanku.

Obecnie czekamy na uruchomienie naboru wniosków, aby aplikować o środki na realizację powyższych przedsięwzięć.

Centrum Informacji Turystycznej

Od roku 2020 punkt Centrum Informacji Turystycznej tymczasowo został przeniesiony do Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej. Udzielane są tam wszelkie informacje dla turystów. Jest również możliwość zakupu gadżetów reklamowych. Ponadto informacje udzielane są również w Urzędzie Miejskim Orzyszu, w Wydziale Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji. W roku 2022 zakończyła się budowa nowego Centrum Informacji, które zlokalizowane jest w centrum naszego miasta w nowo wybudowanym budynku przystanku komunikacji publicznej. Nowe centrum będzie budynkiem wielofunkcyjnym z wiatą, toaletą zewnętrzną oraz biurem i uruchomione zostanie w trakcie sezonu w 2023 roku. Koszt inwestycji to 350 000,00zł.

W 2022 r. dwóch pracowników muzeum skierowanych zostało na koszt gminy i uzyskało uprawnienia przewodników terenowych PTTK po Warmii i Mazurach, co dało możliwość wprowadzenia nowych form działalności muzeum. W ramach Międzynarodowej Nocy Muzeów zapoczątkowano spacer po Orzyszu z przewodnikiem. W październiku na terenie Gminy Orzysz odbyło się zakończenie sezonu turystycznego zorganizowane przez Warmińsko-Mazurski oddział PTTK. Uczestnicy zlotu Olsztyńskich Turystów "Zadyszka" przemierzali trasy: pieszą, autokarową i kajakową. Uroczyste zakończenie miało miejsce na terenie placu muzealnego. To niewątpliwie wydarzenie o dużym znaczeniu promocyjnym dla Gminy Orzysz. Zaprezentowanie walorów i ciekawostek z naszego terenu osobom, które często zawodowo zajmują się oprowadzaniem wycieczek (przewodnicy PTTK) pozwala na przyciągnięcie większej ilości osób zainteresowanych poznaniem dziewiczych często terenów Ziemi Orzyskiej i jej ciekawej historii. Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu znalazło się na trasie uczestników Krynickiego Rajdu Rowerowego. Rowerzyści wystartowali 1 czerwca br. z Krynicy Morskiej, zaś 11 czerwca dotarli do Wieży Widokowej w Krynicy-Zdroju, przejechawszy prawie 1000 km.

Promocja turystyczna

Promocja jest najbardziej widocznym elementem działań marketingowych w jednostce samorządowej. Wynika to z faktu, iż promocja dysponuje najszerszym, w porównaniu z innymi instrumentami, zakresem możliwości, również ze względu na wizualny i namacalny charakter wykorzystywanych środków. W marketingu terytorialnym promocję definiuje się jako całokształt działań związanych z komunikowaniem się jednostki terytorialnej z otoczeniem, obejmujących informowanie o regionie, przekonywanie o jego atrakcyjności i skłanianie odbiorców do inwestowania i jego odwiedzania.

Skuteczność działań promocyjnych uzależniona jest przede wszystkim od ich jakości, wysokości budżetu Gminy, aktywności służb w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz stopnia zaangażowania podmiotów realizujących działania promocyjne. Szczególną rolę odgrywa wówczas współpraca z instytucjami kultury, oświaty, sportu i rekreacji, gdyż działania organizowane przy współpracy Urzędu Miejskiego i jego jednostek organizacyjnych mają szansę większego powodzenia i objęcia swoim zasięgiem większej grupy odbiorców. Działania podejmowane przy współpracy tych jednostek skuteczniej kreują klimat miasta atrakcyjnego zarówno dla mieszkańców, jak i przyjezdnych.

Budowanie i umacnianie marki „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”

Budowanie i umacnianie marki polega na sztuce kompromisu – sukces marki miasta zależy od zbieżności między wizerunkiem (jak nas postrzegają inni), a rzeczywistością (co faktycznie oferujemy). Markę miasta muszą czuć wszyscy, szczególnie jego mieszkańcy. I przede wszystkim muszą w nią wierzyć i identyfikować się z nią.

Marka wydaje się domeną wielkich miast. Nasze niespełna 6 tysięczne miasto jest przykładem na to, że niewielkie mazurskie miasteczko też potrafi. Orzysz przez wiele lat szukał pomysłu na swoją promocję i zaistnienie na mapie Polski. Udało się to z powodzeniem, gdy oprócz walorów krajoobrazowych ukazaliśmy aspekt wojskowości, który towarzyszy naszemu miastu poprzez istnienie jednostek wojskowych w naszej gminie.

To było inspiracja do działania w tym kierunku i w 2015 roku powstało hasło: „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”.

Tematyka wojskowości, militariów zainteresowała wiele osób, które corocznie odwiedzają nasze miasto. Zachęcamy turystów poprzez wzbogacanie naszych ofert. Obecnie dużym zainteresowaniem cieszy się Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej.

Wielkim sukcesem okazały się imprezy cykliczne, które cieszą się rosnącą popularnością, co przekłada się na dużą liczbę uczestników. Tak więc turyści nie przejeżdżają przez Orzysz, ale przyjeżdżają do Orzysza.

Skuteczną promocją okazała się „Walka Czołgów”, która stała się jedynym tego typu wydarzeniem w Polsce. Niestety w ostatnich latach impreza została odwołana z powodu epidemii koronawirusa oraz wybuchem wojny w Ukrainie. Pozostałe imprezy militarne tj.: Garnizonowe Obchody Święta Wojska Polskiego, którym towarzyszy szereg atrakcji m.in. defilada ulicami miasta, Bieg Tygrysa, występ Orkiestry Koncertowej Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, pokazy sprzętu oraz rodzinny piknik militarny przy Muzeum, wciąż cieszą się dużą frekwencją turystów.

Razem z naszymi partnerami i jednostkami gminy (MOSiR, Polana Kultury, Muzeum) dążymy, aby imprezy wpisujące się w naszą strategię promocyjną były magnesem ściągającym turystów do Orzysza Wojskowej Stolicy Polski.

Marka „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur”

W 2019 roku stworzyliśmy nowe hasło promocyjne Orzysz Wędkarskie Serce Mazur, skupiające w sobie Działania promocyjne Gminy Orzysz skupione pod hasłem „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur” stanowią jedną z najważniejszych form promocji walorów naturalnym naszej gminy. Zapoczątkowane przed kilkoma laty działania mające na celu rozwój turystyki wędkarskiej przynoszą dziś korzyści zarówno dla samorządu jak i lokalnych przedsiębiorców.

Jednym z najważniejszych elementów budowy marki „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur” jest organizacja prestiżowych zawodów wędkarskich. Do tych najważniejszych w 2022 roku należały zorganizowane w maju V Mazurskie Zawody w Wędkarstwie Spinningowym z udziałem 92 załóg, które okazały się rekordowymi pod względem frekwencji zawodami spinningowymi w Polsce w roku 2022. Ponadto na Jeziorze Orzysz rozegrane zostały zawody spinningowego cyklu Grand Prix Polski oraz Ogólnopolskie Zawody Spinningowe Służb Mundurowych. Nie doszły do skutku natomiast zaplanowane na wrzesień Spinningowe Teamowe Mistrzostwa Świata, które w wyniku sytuacji geopolitycznej w naszym regionie zostały przeniesione do Czech.

By podkreślić walory naturalne Gminy Orzysz w 2022 roku na szczytowej ścianie budynku przy ulicy Elckiej 4 wykonany został mural o tematyce wędkarskiej, promujący jednocześnie markę „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur”. Jego wykonawcą był znany w regionie autor podobnych prac – Piotr Topczyłko.

Promocja Orzysza poprzez organizację zawodów wędkarskich, współpracę Samorządu z Kołem Polskiego Związku Wędkarskiego w Orzyszu oraz działalność Społecznej Straży Rybackiej w Orzyszu sprawiają, że Orzysz chętnie i coraz liczniej odwiedzany jest przez miłośników wędkowania. Orzysz uznawany jest obecnie za jedno z ważniejszych miejsc na wędkarskiej mapie naszego kraju. Wobec małej atrakcyjności jeziora Orzysz do celów żeglarskich, wędkarstwo stanowi obecnie główną formą jego wykorzystania do celów turystycznych.

Marka „Orzysz Naturalnie - Gmina Zielonych Projektów”

Gmina Orzysz realizuje wieloletnie działania promujące markę „Orzysz Naturalnie”, zarówno w ramach Gmina Orzysz realizuje działania promujące markę „Orzysz Naturalnie”, zarówno w ramach promocji turystycznej, jak i gospodarczej.

Zauważalny jest fakt, iż z roku na rok, wychodzimy do mieszkańców i turystów z nowszą i ciekawszą ofertą kulturalną, rekreacyjną, sportową i wędkarską, zachęcając w ten sposób do zatrzymania na naszym terenie potencjalnego konsumenta wydarzeń.

W ramach hasła "Orzysz Naturalnie - Gmina Zielonych Projektów" w 2022 roku zorganizowane zostały m.in.:

- Piknik Ekologiczny pn. „EKO-LOGIKA 2022”. Co roku festyn organizowany jest w gminach, które są członkami Mazurskiego Związku Międzygminnego Gospodarki Odpadami w Giżycku. Działania na rzecz czystych Mazur powinny być „czystą” przyjemnością, a edukacja – wesołą zabawą. Dlatego festyn rodzinny upłynął pod znakiem warsztatów, konkursów i zabaw, zachęcić mieszkańców i turystów

do prawidłowej segregacji odpadów. W tym roku festyn „EKO-Logika” połączony był z Orzyskim Dniem Dziecka. Podczas festynu odbyła się również II orzyska akcja „Czysta Gmina 2022” oraz strażacka akcja sprzątania rzeki Orzyszy i nabrzeży jezior położonych na jej terenie. W inicjatywę włączyli się: Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich, przedsiębiorstwo KOMA spółka z o.o., jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, Koła Gospodyń Wiejskich, Sołectwa, Koło PZW w Orzyszu, Społeczna Straż Rybacka w Orzyszu, Bank Żywności w Pisz, Korpus Paramilitarny IC oraz mieszkańcy Gminy. Główne działania ukierunkowane były na oczyszczaniu z zalegających śmieci brzegów jeziora Orzysz, Kanału Orzyskiego i Rzeki Orzyszy, lasów w okolicy Plaży Miejskiej, a na terenach wiejskich były to miejsca szczególnie atrakcyjne turystycznie oraz te wymagające pilnego działania. Każdy mógł zaprosić znajomych, rodzinę, sąsiadów i ruszyć w swoją okolicę, by pomóc Matce Naturze.

- Akcja „100 DĘBÓW NA 100 LAT ZWIĄZKU OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH RP” 7 maja 2022r. w naszej gminie odbyła się ta akcja. Udział w niej wzięli strażacy z OSP, radni, stowarzyszenia, jednostki organizacyjne, sołectwa, szkoły oraz mieszkańcy Gminy Orzysz. 900 sadzonek dębów, 100 lip i 100 sosen, które przekazało Nadleśnictwo Giżycko posadzone zostały w przestrzeni publicznej na terenie gminy Orzysz. Akcja miała na celu przede wszystkim promowanie postaw ekologicznych wśród naszej społeczności tym samym wpisując się w promocję marki „Orzysz Naturalnie – Gmina Zielonych Projektów. Dzięki takim akcjom nasza gmina staje się jeszcze bardziej zielona.

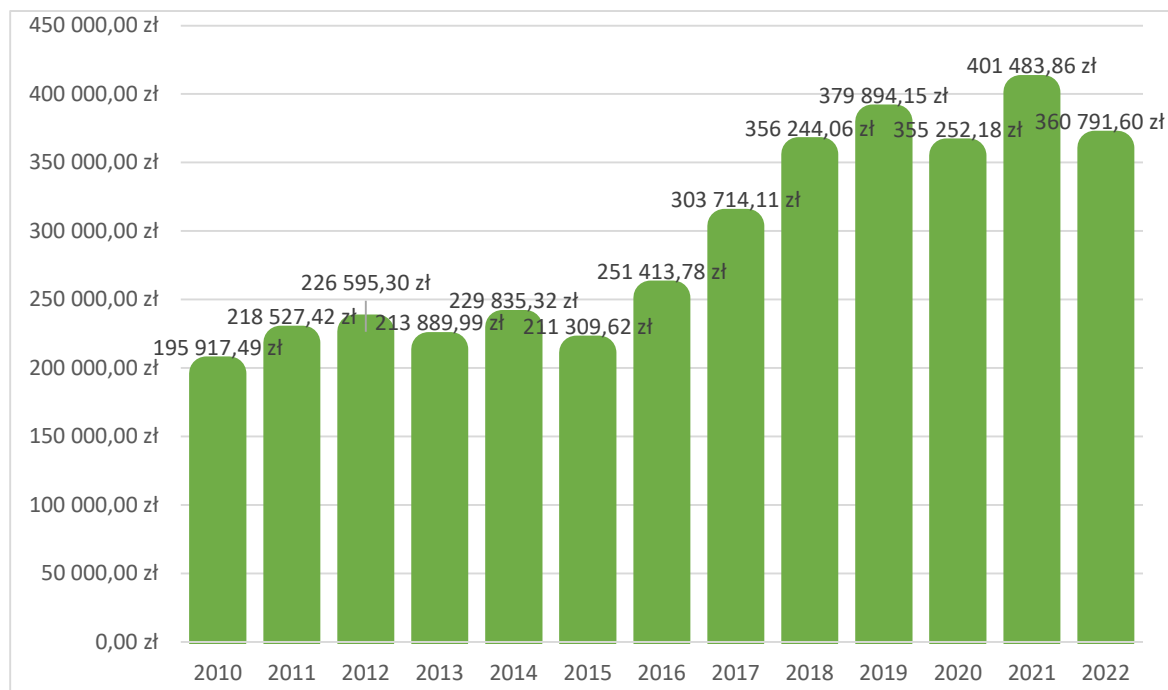
Wnioski

- 1) Największym pracodawcą w gminie jest wojsko.
- 2) Urząd Miejski w ramach unijnych szkoleń i projektów buduje profesjonalną ofertę inwestycyjną wraz z obsługą potencjalnych inwestorów.
- 3) Od kilku lat obserwowany był stały spadek bezrobocia, a pracodawcy borykali się z brakiem rąk do pracy, w szczególności w sezonie. W 2021 roku liczba osób zarejestrowanych bezrobotnych zmalała o 25 osoby bez pracy.
- 4) Orzysz przyciąga turystów. Sytuacja pandemiczna spowodowała dużo większe zainteresowanie pobytem na terenie naszej gminy, z uwagi na dostępność bazy noclegowej zapewniającej dystans społeczny podczas wypoczynku.
- 5) Brakuje w Orzyszu i na terenie gminy bazy noclegowej z możliwością jednorazowego przyjęcia co najmniej 50 osób, w tym w pokojach jednoosobowych.
- 6) Orzysz Wędkarskie Serce Mazur to nowa atrakcyjna propozycja gminy, zarówno dla mieszkańców, jak i przyjeżdżających utrwalająca w Orzyszu turystykę wędkarską.
- 7) Za rozwijającą się prężnie marką Orzysz Wędkarskie Serce Mazur nie następuje rozwój infrastruktury temu towarzyszącej jak sklepy wędkarskie, wypożyczalnie łodzi, czy smażalnie ryb. Potrzeba promocyjnego przekazu do potencjalnych przedsiębiorców o uruchomieniu działań rozwijających potencjał w tym zakresie.
- 8) Wzrost turystyki wędkarskiej i kajakowej wymaga powołania nowego centrum obsługi tych obszarów turystyki co odciąży plażę miejską i poprawi standard wypoczynku i bezpieczeństwa plażowiczów.
- 9) W związku z uruchomieniem nowego targowiska istnieje potrzeba profesjonalnego zagospodarowania terenu na parkingi oraz nowej regulacji ruchu samochodowego na ul. Mazurskiej.
- 10) Podejmujemy kontynuację współpracy z partnerami litewskimi w ramach Interreg PL-LT w zakresie inwestycji w bazę turystyczną.
- 11) Wypracowane, złożone do projektu programu Fundusze UE dla Warmii i Mazur turystyczne przedsięwzięcia inwestycyjne znalazły akceptację instytucji zarządzających. Są to elementy szklaku kajakowego jak stacja wędkarska w Orzyszu, miejsca obsługi kajakarzy w Orzyszu, Mikoszach i Grzegorzach oraz przystań Kajakowa na jeziorze Tyrkło w Okartowie oraz ekomarina na jeziorze Śniardwy w Okartowie.

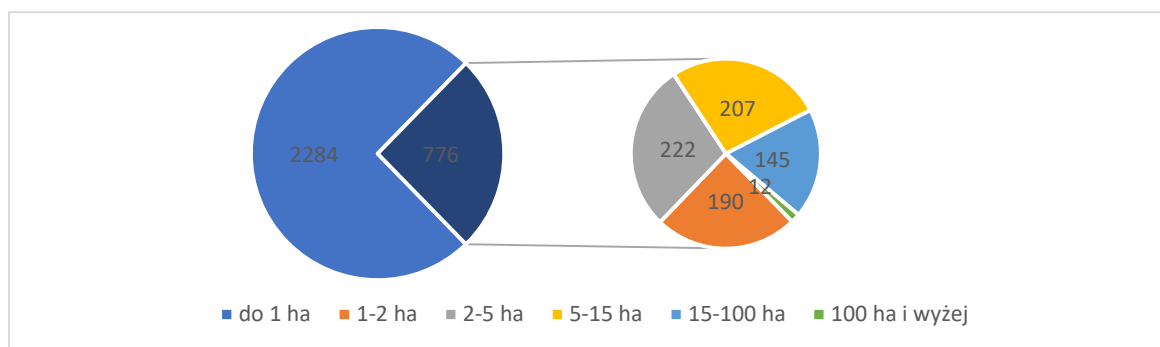
Obszary wiejskie

Na obszarach wiejskich zamieszkuje niezmiennie blisko 38% mieszkańców gminy w 42 wsiach, osadach i przysiółkach skupionych łącznie w 26 sołectwach.

Sołectwa od 2010 roku dysponują własnymi środkami wyodrębnionymi z budżetu gminy w postaci Funduszu Sołeckiego. Kwoty corocznie wydatkowane z budżetu na ten cel pokazuje poniższa tabela.

Rolnictwo Gminy Orzysz oparte jest na gospodarstwach indywidualnych. W większości są to gospodarstwa średniej wielkości. W ewidencji płatników podatku rolnego Gminy Orzysz figuruje 3060(2994) gospodarstw rolnych. Jednak tylko 776(768) czerpie dochody z działalności rolniczej, a 342(346) składa wnioski o zwrot podatku akcyzowego zawartego w oleju napędowym. W liczbie 3060(2994) jest 2284(2226) gospodarstw do 1 ha (stanowią ponad 74,64%(74,35%). Gospodarstwa powyżej 1 ha stanowią jedynie 25,36%(25,65%). Strukturę gospodarstw rolnych w gminie przedstawia wykres.

W 2022 roku na wniosek rolników gmina wypłaciła 581 925,98 zł (598 587,59 zł) zwrotu podatku akcyzowego. W 2022r. rolnicy złożyli:

- 342(346) wniosków o zwrot podatku akcyzowego
- wykorzystanego do produkcji rolnej na 6 515, 9042(6 634,2021) ha użytków rolnych.

Kultura i dziedzictwo narodowe

Instytucje kultury

POLANA KULTURY Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Orzyszu

POLANA KULTURY Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Orzyszu jako samorządowa instytucja kultury posiada osobowość prawną.

Działania instytucji reguluje Ustawa z dn. 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz Statut POLANY KULTURY w Orzyszu.

W skład POLANY KULTURY w Orzyszu wchodzi dom kultury, biblioteka wraz z filiami publiczno-szkolnymi w Okartowie i Dąbrówce oraz świetlica środowiskowa z programem profilaktycznym.

Dotacja podmiotowa dla domu kultury w roku 2022 wynosiła 766 708,00 zł.

Dotacja podmiotowa dla Biblioteki wynosiła 352.618,00 zł.

Dotacja celowa na prowadzenie świetlicy środowiskowej – 103.035,56 zł.

W roku 2022 uzyskaliśmy przychody własne za sprzedaż usług/ darowizny/ wpłaty z kasy automatycznej w wysokości - 29.107,86 zł.

ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY na przestrzeni lat 2016 - 2022

Rok	Ilość budynków pozostających w zarządzie POLANY KULTURY	Powierzchnia użytkowana na cele statutowe	Ilość etatów	Świetlice wiejskie
2016	2 1. ul. Wojska Polskiego 5 2. Pawilon Artystyczny – ul. Wojska Polskiego 9B	925 m ² 1. 767 m ² 2. 158 m ²	10,33 etatu	14
2022	9 1. ul. Wojska Polskiego 5 2. ul. Wojska Polskiego 9 D 3. ul. Wojska Polskiego 9A 4. ul. Wojska Polskiego 9B 5. ul. Wojska Polskiego 9C 6. ul. Wojska Polskiego 9E 7. budynek sceniczny w Ogórkach Jordanowskim 8. Ratusz – Biblioteka 9. Ratusz – Centrum Młodzieżowe 10. Teren zielony	2 461,65 m ² 1. 767 m ² 2. 665 m ² 3. 112 m ² 4. 158 m ² 5. 200 m ² 6. 33 m ² 7. 65 m ² 8. 281,65 m ² 9. 180 m ² 10. działka 73 ary	14,5 etatu	19
PRZYSTOŚĆ w %	450%	266%	40%	35%

Dziecięcy Park Edukacyjny

Projekt pn. „Zagospodarowanie terenu Ogródka Jordanowskiego poprzez stworzenie Dziecięcego Parku Edukacyjnego” współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego i realizowany jest w obrębie Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze realizowany był w 2022 roku przez Polanę Kultury w Orzyszu na podstawie umowy o dofinansowanie nr 253-6523.2-SW1410067/21/22.podpisanej dnia 15 kwietnia 2022 w Olsztynie.

Celem operacji było stworzenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej przeznaczonej na użytek publiczny i utrzymanie go przez okres 5 lat od dnia dokonania płatności końcowej. W ramach zadania przeprowadzono przebudowę Ogródka Jordanowskiego umiejscowionego przy ulicy Ogrodowej

w Orzyszu, zakupiono i zamontowano dwa urządzenia zabawowe na placu zabaw dla dzieci-1 szt. na kwotę 69600,00 zł., 2 szt. na kwotę 69086,64 kosztów kwalifikowalnych oraz elementy małej architektury w tym kostki wiedzy edukacyjno-informacyjne przekazujące wiedzę na temat rybackiego dziedzictwa kulturowego na kwotę 8056,50 zł brutto kosztów kwalifikowalnych. Razem 146743,14 zł brutto kosztów kwalifikowalnych. Działanie miało charakter niekomercyjny.

OFERTA POLANY KULTURY

W roku 2022 oferta POLANY KULTURY była realizowana w następującym kształcie:

Dom kultury:

- 1) gitara akustyczna/elektryczna/basowa -nauka gry
- 2) perkusja -nauka gry
- 3) bardzo młoda wytwórnia – zajęcia dla zespołów, nauka gry w zespole
- 4) zespół wokalny NEONUTKI dla dzieci
- 5) klub spotkań artystycznych – chór dla dorosłych
- 6) zespół śpiewaczy ORZYSZANKI – folklor
- 7) zespół folklorystyczny dziecięcy – ORZYSZANKI OD NOVA
- 8) keyboard, akordeon -nauka gry
- 9) pracownia lutnicza
- 10) igła z nitką – warsztaty rękodzielnicze
- 11) kreatywny zakątek małego artysty
- 12) dziecięca akademia piosenki i tańca
- 13) „Mały Picasso” - zajęcia plastyczne dla dzieci
- 14) zajęcia plastyczne dla dorosłych
- 15) klub seniora
- 16) warsztaty taneczne - ZUMBA KIDS
- 17) organizacja przyjęć urodzinowych dla dzieci
- 18) warsztaty radiowe
- 19) pracownia CNC
- 20) studio filmowe

Biblioteka:

- 1) Pakiet LEKCJI BIBLIOTECZNYCH dla szkół i przedszkoli:
  - a. Biblioteka czeka – zapoznanie z biblioteką
  - b. Japoński teatr Kamishibai – prezentacja jednej bajki
  - c. Przygoda z książką – twórcze zabawy literackie i plastyczne
  - d. Zapoznanie z biblioteką oraz elektronicznym systemem wyszukiwania zasobów biblioteki
  - e. Mini komiks – rysujemy komiks do legendy np. Król Sielaw
  - f. Literatura regionu – bajki mazurskie „Kierz róży” lub „Zwierzyniec mazurski”
  - g. Randka z książką – zapoznanie z nowościami książkowymi w nietypowy sposób
  - h. Powrót do przeszłości
- 2) UNIWERSYTET TRZECIEGO WIEKU
- 3) UNIWERSYTET DZIECIĘCY Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy
- 4) Seria spotkań autorskich w czytelni
- 5) Warsztaty programowania z klockami K'nex
- 6) Kino PLENEROWE oraz sobotnie seanse filmowe w Bibliotece

Świetlica środowiskowa z programem profilaktycznym:

- 1) zajęcia edukacyjne
- 2) zajęcia profilaktyczne
- 3) zajęcia komputerowe
- 4) zajęcia plastyczne
- 5) zajęcia sportowe
- 6) zajęcia aktywizujące
- 7) karaoke

- 8) zajęcia integracyjne i międzypokoleniowe
- 9) gry planszowe i plenerowe XXL
- 10) wolontariat
- 11) otwarte warsztaty tematyczne dla dzieci
- 12) warsztaty profilaktyczne dla dorosłych „Zrozumieć swoje dziecko” - tematyka spotkań popołudniowych poświęcona problemom rozwojowym dzieci i młodzieży, adresowana do rodziców, pedagogów, opiekunów, nauczycieli.

Poza całorocznym kalendarzem organizowanych przez Polanę Kultury imprez (konkursów) ogólnopolskich i lokalnych o rozpoznawalnej formule tj. Dzień Kobiet, Turniej Szachowy o Puchar Burmistrza Orzysza pamięci Krzysztofa Kierzkowskiego, Orzyskie Spotkania Folklorystyczne, Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Michała Kajki, Dożynki Gminne, Dni Orzysza, Orzyskie Spotkanie Oplatkowe, powitanie Nowego Roku w Ogródku Jordanowskim, Konkurs na Najpiękniejszą Palmę i Pisanek Wielkanocną - w roku 2022 w ramach realizacji działalności statutowej odbyły się nowe wydarzenia.

1. Do oferty wprowadzono serię 10 koncertów muzyków z Filharmonii Narodowej w Warszawie w nowej formule, realizujących program „Spotkania z muzyką” wedle harmonogramu. Innowacja dotyczy ruchomego miejsca odbywania się koncertów, które w roku 2022 miały miejsce w Pawilonie Sosnowym na Polanie Kultury, w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Orzyszu, w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Okartowie oraz w świetlicy środowiskowej z programem profilaktycznym.

Oferta adresowana jest do wszystkich grup wiekowych: dzieci – młodzież- dorośli i seniorzy oraz obejmuje prezentacje różnorodnego i bogatego instrumentarium i technik wokalnych. Program koncertów na rok 2022 obejmował:

- 1) GDY MUZYKA STAJE SIĘ LEGENDĄ... 20-01-2022

skrzypce / puzon / fortepian

Najczęściej dla kompozytorów natchnieniem do tworzenia muzyki była literatura czy też zachwyt nad pięknem przyrody, czego doskonałym przykładem stał się cykl koncertów skrzypcowych Cztery pory roku Antonio Vivaldiego.

- 2) MUZYKA POLSKA PO CHOPINIE / KIEDY POWSTAWAŁA FILHARMONIA 24-02-2022

sopran / skrzypce / wiolonczela / fortepian

W programie poświęconym muzyce polskiej wybrzmiały dzieła powstałe na przestrzeni stu lat po śmierci Fryderyka Chopina – od połowy XIX do połowy XX wieku.

- 3) MELODIE ZNAD WOŁGI I DONU / W KRAINIE WYOBRAŹNI 17-03-2022

mezzosopran / tenor / fortepian

Zaprezentowała była twórczość kompozytorów rosyjskich. Piotr Czajkowski, Modest Musorgski, Sergiusz Rachmaninow, Dymitr Szostakowicz – muzyką pełną pięknych melodii, ciekawych harmonii oraz niezwykłych historii.

- 4) DAWNA WARSZAWA TAŃCZY 07-04-2022

para tancerzy / klarnet / fortepian

Miejsce koncertu: świetlica środowiskowa z programem profilaktycznym – Centrum Młodzieżowe

Przenieśmy się do Warszawy lat 20. i 30. ubiegłego wieku, gdzie na wystawnych balach, w kabaretach, kawiarniach i na ekranach kin królowały popularne w tamtym czasie tańce.

- 5) BĄDŹ MOIM NATCHNIENIEM / PIOSENKI Z KAPELUSZA 19-05-2022

dwoje wokalistów / flet lub saksofon / fortepian

Koncert piosenek wybitnego polskiego wokalisty jazzowo-popowego – Andrzeja Zauchy.

6) ŹRÓDŁO WCIAŻ BIJE / PODRÓŻE MAŁE I DUŻE 09-06-2022

aktor / gitara / fortepian

Program poetycko-muzyczny prezentujący twórczość wybitnych poetów – Cypriana Kamila Norwida, Czesława Miłosza, Zbigniewa Herberta czy Adama Zagajewskiego. Wśród utworów muzycznych pojawiły się m.in. kompozycje Jacka Kaczmarskiego i Przemysława Gintrowskiego.

7) W TEATRZE MUZYCZNYM - PAN TWARDOWSKI 29-09-2022

mezzosopran/ tenor/ baryton/ fortepian

miejsce koncertu: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu

Dzieci z klas I-III miały przyjemność uczestniczyć w śpiewogrze pt. "Jan Twardowski", do której libretto i muzykę napisał Jarosław Praszczalek.

8) KRÓLESTWO TROLLI / MUZYKA PÓŁNOCY 20-10-2022 10:45

klarnet / skrzypce / wiolonczela / fortepian

miejsce koncertu: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie

Koncert zapoznający słuchaczy z muzyką skandynawskich kompozytorów.

9) LUBIĘ WRACAĆ TAM, GDZIE BYŁEM 17-11-2022 14:00

dwoje wokalistów / trąbka / fortepian

Koncert poświęcony twórczości zmarłego w 2017 roku Zbigniewa Wodeckiego.

10) POZNAJCIE JANA SEBASTIANA / JAN SEBASTIAN BACH - GWIAZDA, KTÓRA ROZBŁYSŁA PO LATACH - 15-12-2022

sopran / skrzypce barokowe / klawesyn, fortepian

Jan Sebastian Bach za życia był znany i ceniony głównie jako organista i kantor, a jego geniusz kompozytorski doceniono dopiero wiele lat po śmierci.

2. GWIAZDKOWA NIESPODZIANKA! - akcja, w której 60 dzieci z Orzysza, zostało obdarowanych w ramach Akcji Humanitarnej Życie prowadzonej przez Samaritans Purse w Polsce – 02.02.2022

3. Artystyczny happening ph. "Kocham Orzysz" – innowacyjna akcja walentynkowa w stylu Yarn Storming, w ramach której mieszkańcy ozdobili ręcznie robionymi dzianinami orzyskie drzewka w centrum miasta – 14.02.2022

4. Do kalendarza imprez wszedł Plebiscyt internetowy "Na skrzydłach orzyskich Kobiet", w którym wyłoniono zwyciężczynię w 10 kategoriach. Wręczenie nagród odbyło się w trakcie gali z okazji Dnia Kobiet 8 marca 2022 roku.

5. Otwarta Instalacja Multimedialna „*Życie jest jak ogromny Labirynt*” dostępna była nieodpłatnie w Pawilonie Sosnowym przez cały tydzień. Było to innowacyjne wydarzenie kulturalne, pogłębiające samoświadomość, motywujące do rozwoju, oparte na odwiedzaniu poszczególnych pomieszczeń labiryntu i wykonywaniu postawionych tam zadań -07.03 – 11.03

6. Organizacja I Orzyskiej Potańcówki „Pod Gwiazdami” - 25.06.2022 w Ogródku Jordanowskim

7. Powstał (listopad 2022) nowy zespół folklorystyczny pn. „Orzyszanki OD NOVA”. Zespół złożony jest z dzieci i młodzieży, liczy 21 osób i prowadzony jest przez instruktora Kamila Szejdę.

Biblioteka Polany Kultury w roku 2022

1. Rozwój dostępu do informacji i wiedzy

- 1.1. Biblioteka wprowadziła dla czytelników nową usługę dostęp do platformy EMPIK GO
- 1.2. Uruchomienie terminala darmowej wypożyczalni Academica umożliwiającej korzystanie ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej.

2. Popularyzacja kultury

- 2.1. Seanse filmowe - biblioteka wykupiła licencje na wyświetlanie filmów w Czytelni
  - Seans walentynkowy
  - Seanse filmowe w trakcie ferii zimowych
  - Uruchomienie sobotnich poranków malucha
  - Seanse z okazji Dnia Dziecka
  - Seanse filmowe dla szkół i przedszkoli
- 2.2. Letnie kino plenerowe – organizacja dwóch sensów filmowych w Ogródku Jordanowskim
- 2.3. Wystawy
  - Biblioteka zorganizowała wystawę pn. „Demony, Duchy. Kto mieszka w bajkach Warmii i Mazur?” w ramach współpracy z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Olsztynie
  - Wystawa pn. „Baśniowe tropy Europy”
  - Wystawa prac konkursowych „Poczytaj z Mickiewiczem” w galerii biblioteki
- 2.4. Organizacja konkursów – w 2022 r. odbyły się trzy konkursy:
  - Z okazji Tygodnia Bibliotek konkurs plastyczny ph. „Orzysz – Miasto Park”
  - W trakcie trwania ferii zimowych konkurs czytelniczy ph. „Bingo książkowe”
  - Konkurs fotograficzny z okazji obchodów Narodowego Czytania ph. „Poczytaj z Mickiewiczem”
- 2.5. Spotkanie po latach z Teatrem przy stoliku – „...Za dawno, za dobrze się znamy.”

3. Promocja czytelnictwa

- 3.1. Organizowanie spotkań autorskich.
  - Spotkanie autorskie połączone z warsztatami dla dzieci – z Tomaszem Samojlikiem
  - Spotkanie autorskie z pisarką Joanną Jax
  - Spotkanie z Ewą Zdrojowską – dziennikarką radiową i pisarką
  - Spotkanie z Adamem Rajkiewiczem, członkiem S E H Arys, cmentarnikiem i pasjonatem historii regionu, współautorem książki "I wojna światowa - cmentarze i pomniki" wydanej przez Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej oraz autorem artykułów do "Wieści Orzyskich" i do dziś wydawanych przez Mazurskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej w Orzyszu "Zeszytów Historycznych".
- 3.2. Cykliczne spotkania z poezją – w ramach Międzynarodowego Dnia Poezji 21 marca
  - Zorganizowanie "Spotkania z poezją Jana Maciejewskiego", mieszkańca Gminy Orzysz, działacza społecznego.
- 3.3. Organizacja imprez czytelniczych
  - Organizacja XIX Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek
  - Obchody Narodowego Czytania w Ogródku Jordanowskim

- Organizacja „kosmicznej” Nocy Bibliotek
- 3.4. Zorganizowanie 8 cyklicznych spotkań czytelniczych w okresie wakacyjnym „Lato na Polanie” w plenerze.
4. Edukacja – poszerzenie oferty edukacyjnej o:
- 4.1. Powstanie Uniwersytetu Dziecięcego w Orzyszu.
- 4.2. Warsztaty świąteczne w filiach bibliotecznych w Okartowie i Dąbrówce.
- 4.3. Spotkania z teatrem Kamishibai.
- 4.4. „Terenowa edukacja teatralna – Jak robimy teatr” – zajęcia on-line z teatrem organizowane przy współpracy z Olsztyńskim Teatrem Lalek.
- 4.5. Zajęcia dodatkowe
- 2 edycje „Kreatywnego budowania z klockami K'Nex”
  - „Randka z książką”
  - „Kamishibai – Teatr ilustracji” – nauka opowiadania historii połączona z warsztatami plastycznymi
- 4.6. Innowacyjne formy promocji czytelnictwa:
- Escape room on-line – na podstawie książki „Przygoda dziesięciu skarpetek”
  - Escape room stacjonarnie – „Atak dinozaurów”
  - Multimedialna prezentacja z okazji Światowego Dnia Tolkiena
  - Multimedialna prezentacja o Patronach roku 2021
5. Integracja i aktywizacja społeczności
- 5.1. Cykliczne spotkania wolontariuszy z „Gangu Spoko Konfidentów” z ZSP Orzysz w Czytelni Biblioteki Polany Kultury.
- 5.2. Cykliczne, wiosenno-jesienne rajdy rowerowe z przewodnikiem – „Podróże z książką”.
- 5.3. Szkolenie dla seniorów – „Seniorze, nie daj się oszukać”.
- 5.4. Cykliczne, sobotnie spotkania z planszówkami dla wszystkich mieszkańców gminy Orzysz.
- 5.5. Spotkania i konferencje Instytucji Samorządowych
- Spotkania Burmistrza Orzysza z przedsiębiorcami
  - „Czysta Gmina”
  - „Primus Inter Pares”.

W 63 wydarzeniach stacjonarnych organizowanych przez bibliotekę uczestniczyło 1817 mieszkańców. W 70 szkoleniach i zajęciach edukacyjnych wzięło udział 1226 osób, a w 6 szkoleniach bibliotecznych 125 osób.

POZYSKIWANIE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH NA DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWĄ

	Program dotacyjny	Okres realizacji	Dotacja zewnętrzna	Wkład finansowy własny	Całkowity koszt zadania	Zrealizowane cele
1.	Konwersja Cyfrowa Narodowego Centrum Kultury , zadanie pn. „Wideo na świat – studio filmowe na Polanie Kultury w Orzyszu”	01.01.2022-30.06.2022	126.400,00	0,00	126.400,00	- organizacja i wyposażenie studia filmowego - zakup wyposażenia dla niepełnosprawnych do Biblioteki Polany Kultury
2.	Program Operacyjny Rybactwo i Morze „Zagospodarowanie terenu Ogródka Jordanowskiego poprzez stworzenie Dziecięcego Parku Edukacyjnego”	IV-XII 2022	124 731,00	22 011,36	146 742,36	- tworzenie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej poprzez utworzenie Dziecięcego Parku Edukacyjnego w Ogródku Jordanowskim w Orzyszu
3.	Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025 Priorytet 1 Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.		13461,00	24 999,00	38 460,00	-zakupiono 493 jednostki inwentarzowe, z wkładu własnego 948 - łącznie 1441. Zakupiony typ publikacji: książki dla dorosłych, dzieci i młodzieży - literatura piękna polska i obca, literatura popularno - naukowa
			264 592,00	47 010,36	311 602,36	-
			84%	16%	100%	

Dotacje zewnętrzne na projekty artystyczno-kulturalne, zrealizowane w roku 2022.

Polana Kultury pozyskała w roku 2022 z dotacji zewnętrznych kwotę 311 602,36 zł. angażując wkład własny w wysokości 47 010,36 zł. (co stanowi zaledwie 16 % całkowitej pozyskanej kwoty).

Działalność świetlicy środowiskowej z programem profilaktycznym w roku 2022

FORMY PRACY	Lp.	Realizacja	Data realizacji
I. Zajęcia artystyczne/sportowe/integracyjne mające na celu promowanie zdrowego i twórczego spędzania czasu wolnego bez nałogów i rozwijania pasji	1.	Zajęcia wokalne – śpiewamy karaoke	na bieżąco
	2.	Warsztaty kulinarne – pieczemy gofry, robimy kanapki	na bieżąco
	3.	„Aktywne Ferie” -zorganizowane zajęcia w przerwie zimowej	24-28.01.22
	4.	Warsztaty tematyczne – wykonujemy oryginalne prezenty na Dzień Mamy (artystyczne łapacze snów), Taty (drewniane breloki do kluczy)	25.05./22.06.22
	5.	Dzień kobiet-życzenia, laurki od chłopców	08.03.22
	6.	Zajęcia sportowe na zewnątrz-m.in. Gry i zabawy ruchowe, siłownia zewnętrzna	na bieżąco
	7.	Patriotyczne warsztaty -wykonywanie kotylionów oraz prac plastycznych w narodowych barwach, a także zaznajamianie uczestników zajęć z historią naszego państwa.	02.05.22 10.11.22
	8.	Wakacyjny cykl spotkań z siatkówką plażową zajęcia z podstaw siatkówki plażowej	14.07.22-18.08.22
	9.	Integracja przy grach planszowych	na bieżąco
	10.	Integracja przy grach komputerowych	na bieżąco w pracowni komputerowej
	11.	Warsztaty andrzejkowe- wróżby i zabawy	30.11.22
	12.	Zajęcia rekreacyjno-sportowe – gramy w tenisa stołowego	na bieżąco

	13	Zajęcia edukacyjno-integracyjne pod hasłem „Głośnie czytanie”	na bieżąco
	14	Wykonujemy kalendarz adwentowy	29.11.22
	15	Mikołajkowe animacje	06.12.22
	16	Warsztaty ozdób świątecznych – rękodzieło bożonarodzeniowe	19.12.22
II. Akcje profilaktyczne	17	Wykonanie oraz rozpowszechnienie ulotki „Pomoc w Kryzysie Psychicznym”;	22.02.22
	18	Warsztaty edukacyjno-profilaktyczne przeprowadzone przy współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Orzyszu w ramach Ogólnopolskiego Dnia Walki z Depresją;	23.02.22
	19	„Mówimy uzależnieniom NIE” - warsztaty profilaktyczne	15.06.22
	20	Warsztaty profilaktyczne – Poczucie własnej wartości jako ważny czynnik rozwoju osobowości.	07.09.22
	21	„Wirtualna rzeczywistość” - zagrożenia związane z nowoczesnymi technologiami.	07.09.22
	22	Warsztaty edukacyjno-profilaktyczne ph„Mówimy nie dla PRZEMOCY”	03.10.22
III. Międzypokoleniowe spotkania z cyklu „Zrozumieć swoje dziecko”	23	Spotkanie z psycholog, Agnieszką Racis, w którym uczestniczyli rodzice, pedagodzy, opiekunowie. Spotkanie poświęcone było rozwinięciu zagadnienia: „Świat w niebieskich okularach-kilka słów o autyzmie”.	01.04.22
	24	Spotkanie z pedagogiem, Małgorzatą Sulewską, w którym uczestniczyli rodzice, pedagodzy, opiekunowie. Spotkanie poświęcone było rozwinięciu zagadnienia: Mamo, tato posłuchaj mnie, czyli o mówieniu i słuchaniu siebie wzajemnie”	25.04.22
IV. Aktywne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej – współtworzymy wydarzenia okolicznościowe	25	Udział w IV Przeglądzie Piosenki Żeglarskiej "Gałczyński na fali" 'zorganizowany przez Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie	24.06.22
	26	Organizacja otwartego konkursu plastycznego „Moje wspomnienia z wakacji”	23.09. 22
	27	Współorganizacja Mikołajek na Polanie Kultury – przygotowanie i przeprowadzenie bloków animacyjnych	06.12.'22
	28	Udział w XVII Gminnym Konkursie na Najpiękniejszą Palmę Wielkanocną i Pisanek -palma duża (2 miejsce)	09.04.22
	29	Występ wokalny podczas IV Orzyskich Spotkań Środowiskowych Domów Samopomocy ph. „Spotkanie z piosenką - NA GÓRALSKĄ NUTE”	06.07.22
	30	Występ artystyczny podczas Orzyskiego Spotkania Oplatkowego	17.12.22
	31	Udział w koncertach filharmonii ', na Polanie Kultury w Orzyszu.	na bieżąco
	32	Współorganizacja loterii upominkowej podczas Pikniku Strażackiego	26.06.22
	33	Współorganizacja Orzyskiego Spotkania Oplatkowego	17.12.22
	34	Warsztaty wielkanocne z udziałem seniorki z zespołu śpiewaczy „Orzyszanki”	24.03.22
V. Zajęcia integracyjne, międzypokoleniowe	35	Warsztaty „Pisania jaj” z udziałem seniorów z MSAL w Orzyszu	06.04.22

	36	Powitanie wiosny-wspólne ognisko oraz zabawy na zewnątrz.	21.03.22
	37	Dzień Dziecka w Centrum-zabawy animacyjne połączone z poczęstunkiem	01.06.22
VI. Uwrażliwienie na cierpienie i potrzeby innych, kształtowanie tolerancji	38	Udział w 30 finale WOŚP	30.01.22
	39	Dzień Babci, Dzień Dziadka- rozmowa na temat odnoszenia się i szacunku do osób starszych	20.01.22
	40	Zajęcia integracyjne-„Solidarni z Ukrainą”	03-04.22
	42	DZIEŃ ZIEMI -wspólne sprzątanie okolicy	22.04.22
	43	Wspólne nagranie wideoklipu -„Piątka dla Uli”	06.07.22
	44	Wyjście na cmentarz -sprzątamy zapomniane groby	27.10.22
VII. Wsparcie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz w nauce	43	Pomoc w odrabianiu lekcji oraz nauce - indywidualna praca z dzieckiem	na bieżąco
	44	Rozwiązywanie konfliktów w grupie oraz rozmowy w kręgu	na bieżąco
VIII. Współpraca z innymi instytucjami.	45	Zbudowana została sieć kontaktów, do której możemy zaliczyć jednostki samorządu terytorialnego jak i NGO (instytucje pozarządowe). Nasi stali partnerzy to: - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu - Liceum Ogólnokształcące w Orzyszu - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dąbrówce - Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie - Stowarzyszenie „Szansa na...” - Stowarzyszenie „SQUAD Inicjatyw” - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu - Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu - MSAL w Orzyszu - MOSiR Orzysz	Na bieżąco
IX. Działania promujące Centrum Młodzieżowe	46	Wizyta 10 zmiany pododdziałów grupy bojowej NATO	29.03.22
	47	Wizyty uczniów z ZSP z Okartowa oraz ZSP im. Michała Kajki	10.05.22
	48	Wizyta studyjna Gminy Lisków-prezentacja Centrum	02.09.22
	49	Wizyta integracyjna uczniów z Liceum w Orzyszu	05.10.22
	50	Wizyta studyjna pracowników bibliotek z powiatu szczycieńskiego	11.10.22

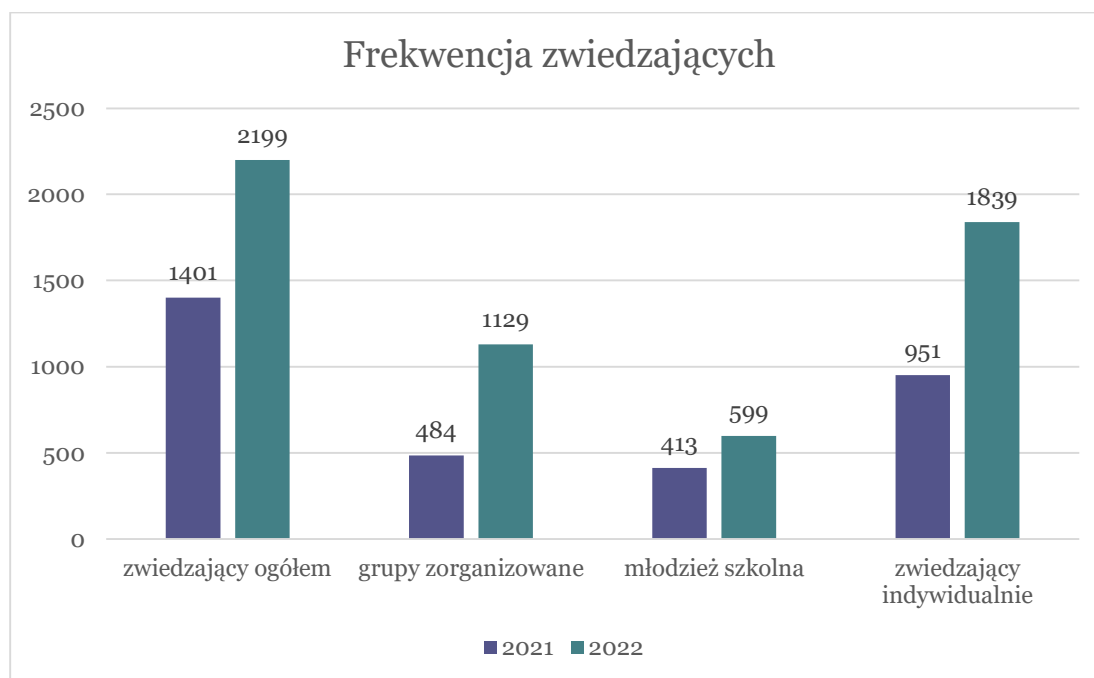
Działalność PROMOCYJNA i MEDIALNA

- W roku 2022 na kanale YouTube Polany Kultury zostały opublikowane 23 nowe produkcje audio-video.
- Polana Kultury była Partnerem w medialnym projekcie Biblioteki w Pozezdrzu w ramach partnerstwa " My na szlaku mazurskich legend" Dofinansowano ze środków programu "Lokalne Partnerstwa PAFW" Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce. Audiobook pt. „Na szlaku Mazurskich Legend Jadwigi Tressenberg” został zarejestrowany w studio nagrań Polany Kultury oraz powstała seria 14 odcinków video z legendami.

Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej

Liczba zwiedzających muzeum ogółem wzrosła w 2022 roku o 798 osób w stosunku do roku wcześniejszego. Bez wątpienia wpływ na tę sytuację miało zdjęcie obostrzeń związanych z epidemią

COVID-19. Muzeum mogło powrócić do normalności- prowadzić lekcje muzealne, które wśród uczniów cieszą się coraz większą popularnością. Swoboda w organizacji wydarzeń i spotkań oraz możliwość organizowania wystaw przełożyły się na znaczny wzrost frekwencji wśród zwiedzających o czym świadczy poniższy wykres.

W 2022 r. Narodowe Centrum Kultury ogłosiło IV edycję konkursu pn. „Odkryj swój skarb” na najciekawsze działania edukacyjne związane z lokalnym dziedzictwem kulturowym. Spośród 81 zgłoszeń z całej Polski jury wybrało 15 laureatów. Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu zdobyło najwyższą lokatę za projekt "Miniaturowe miasto. Stworzenie makiety dawnego Rynku Orzysza". Oprócz nagród najciekawsze przedsięwzięcia zostały nagrodzone publikacją w elektronicznym opracowaniu pt. Lokalne Inspiracje.

Pozyskano środki zewnętrzne w kwocie 1.100.192,53 zł na realizację projektów:

1. „Utworzenie centrum muzealno-edukacyjnego. Adaptacja budynku na potrzeby działalności muzeum w Orzyszu- etap II”. Zadanie to dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury- państwowego funduszu celowego w kwocie 650.000,00 zł, a całkowity koszt projektu wyniósł 1.007.646,46 zł. Dodatkowo Gmina Orzysz postanowiła wesprzeć dążenia do zrealizowania założonych planów wspierając budżet prowadzonej inwestycji o kolejne 357.646,46 zł. Projekt zakładał wyremontowanie oraz przystosowanie do potrzeb działalności statutowej Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu, znajdującego się w bardzo złym stanie technicznym budynku z pocz. XX w., sąsiadującego z obecną siedzibą muzeum. Remont kamienicy i połączenie obu budynków łącznikiem stał się faktem i pozwolił na stworzenie ciekawej, funkcjonalnej, a przede wszystkim o wiele większej przestrzeni muzealnej, która już pod koniec roku 2023 pozwoli na prezentację większej ilości eksponatów, zagadnień, prowadzenie warsztatów oraz spotkań w przyjaznym środowisku;
2. „Orzyskie centrum muzealno-edukacyjne - stworzenie nowoczesnej przestrzeni poprzez wyposażenie Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu” ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata

2014-2022. Całkowita wartość projektu wynosi 543.465,99 zł z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowi wartość 450.192,53 zł.

W 2022 roku Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu otrzymało dotację celową Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na realizację działań w zakresie kultury w wysokości 48.141,10 zł. W ramach dotacji zrealizowano następujące zadania:

1. Organizacja pikniku historycznego

W 2022 r. piknik odbywał się pn. „Przeżyj dzień w średniowieczu”. Na placu muzealnym powstał obóz średniowieczny z zaaranżowaną kuchnią obozową, wyposażoną w paleniska przenośne z różnym rusztem, garem i mobilną wędzarnią. Po obozie snuł się zapach pieczonych podplomyków, wędzonych ryb i pieczonych na różnie kuraków (wszystko z możliwością degustacji przez uczestników). Każdy mógł spróbować sił w rzemiosłach średniowiecznych m.in. w wyrobie papieru czerpanego, zrobieniu świecy woskowej, czy zapoznania się z warsztatem kuta. Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się pokazy pojedynków rycerskich, tańca średniowiecznego, obsługi hakownicy z wystrzałem. Podczas imprezy uczestnicy wykonywali różne zadania sprawnościowe, po ukończeniu otrzymywali pamiątkowy dyplom. Piknik historyczny odbywał się w ramach Garnizonowego Święta Wojska Polskiego. Imprezie towarzyszył piknik militarny, a w jego trakcie wystawa sprzętu wojskowego 15 Giżyckiej Brygady Zmechanizowanej oraz Batalionowej Grupy Bojowej NATO.

2. Organizacja konferencji naukowej oraz wystawy plenerowej „Cmentarze wojenne z czasów I wojny światowej. Historia i przywracanie pamięci.”

Ważnym wydarzeniem było przekazanie w opiekę mieszkańcom miejscowości Cierzpięty odrestaurowanego cmentarza I wojennego. Uroczystość ekumeniczna z udziałem księży trzech wyznań, zaproszonych gości, mieszkańców, młodzieży szkolnej odbyła się w dniu 10 listopada 2022 r. na zabytkowej nekropoli. Tego dnia w Orzyszu nastąpiło również otwarcie wystawy plenerowej „Cmentarze wojenne z czasów I wojny światowej. Historia i przywracanie pamięci.” oraz odbyła się konferencja naukowa. Opracowano i wydano katalog do wystawy.

3. Wydanie publikacji z serii „Krajobraz kulturowy Ziemi Orzyskiej”

Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej od sześciu lat zajmuje się również działalnością wydawniczą, w tym od pięciu- publikując książki w serii wydawniczej Krajobraz Kulturowy Ziemi Orzyskiej. Cykl ten cieszy się ogromnym zainteresowaniem na co wskazuje wyczerpanie nakładu kilku części i konieczność ich dodruku. W ramach zadania wydano V tom z serii Krajobraz kulturowy Ziemi Orzyskiej pt. „Orzysz cywilny- Orzysz wojskowy - dwa spojrzenia na historię miasta po 1945 r.” autorstwa prof. dr hab. Wiesława B. Łacha z Uniwersytetu Warmińsko –Mazurskiego, specjalizującego się w historii wojskowości i dr Waldemara Brendy – historyka i regionalisty.

W ramach działalności wydawniczej odbyła się promocja książki z serii muzealnej "Krajobraz Kulturowy Ziemi Orzyskiej" - "Cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej w Cierzpiętach. Historia i przywracanie pamięci" autorstwa dr hab. Macieja Karczewskiego i dr Małgorzaty Karczewskiej. Podczas spotkania autorskiego podsumowano prace renowacyjne przeprowadzone na cmentarzu I wojennym w Cierzpiętach.

W 2022 r. dwóch pracowników muzeum uzyskało uprawnienia przewodników terenowych PTTK po Warmii i Mazurach, co dało możliwość wprowadzenia nowych form działalności muzeum. W ramach Międzynarodowej Nocy Muzeów zapoczątkowano spacer po Orzyszu z przewodnikiem. W październiku na terenie Gminy Orzysz odbyło się zakończenie sezonu turystycznego zorganizowane przez Warmińsko-Mazurski oddział PTTK. Uczestnicy zlotu Olsztyńskich Turystów "Zadyszka" przemierzali trasy: pieszą, autokarową i kajakową. Uroczyste zakończenie miało miejsce na terenie placu muzealnego. To niewątpliwie wydarzenie o dużym znaczeniu promocyjnym dla Gminy Orzysz. Zaprezentowanie walorów i ciekawostek z naszego terenu osobom, które często zawodowo zajmują się oprowadzaniem

wycieczek (przewodnicy PTTK) pozwala na przyciągnięcie większej ilości osób zainteresowanych poznaniem dziewiczych często terenów Ziemi Orzyskiej i jej ciekawej historii. Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu znalazło się na trasie uczestników Krynickiego Rajdu Rowerowego. Rowerzyści wystartowali 1 czerwca br. z Krynicy Morskiej, zaś 11 czerwca dotarli do Wieży Widokowej w Krynicy-Zdroju, przejechawszy prawie 1000 km.

W 2022 r. pracownicy Muzeum brali udział w opracowaniu fiszek projektowych dotyczących:

- utworzenia ponadregionalnego, tematycznego szlaku turystycznego, który łączy potencjał Szlaku Fortyfikacji Mazurskich z terenu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Szlaku Pozycji Granicznej z terenu Województwa Podlaskiego, a także Województwa Mazowieckiego. Pomysł spotkał się z dobrym przyjęciem przez Ministerstwo i został skierowany do prac uszczegóławiających. Funkcję Lidera pełni Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Prace nad fiską miały na celu wskazanie potrzeb Gminy Orzysz jako potencjalnego partnera Szlaku tematycznego w oparciu o sieciowanie i rozwój Szlaku Fortyfikacji Mazurskich;
- projektu pn. „Mazurski Szlak Kulturowy”, który zakłada utworzenie sieci lokalnych muzeów i ekspozycji muzealno-edukacyjnych opartych o dziedzictwo kulturowe i historyczne Mazur, tworzących mazurski szlak kulturowy, lokalny produkt turystyczny. Liderem projektu jest Stowarzyszenie Wielkich Jezior Mazurskich 2020.

We wrześniu w Orzyszu, pod honorowym patronatem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego odbyły się powiatowe obchody Światowego Dnia Sybiraka. Koordynatorem przedsięwzięcia było Muzeum Wojska Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu. Oficjalne uroczystości z udziałem wojskowej asysty honorowej odbyły się na cmentarzu komunalnym przy obelisku ku czci Zesłańców Sybiru. W dalszej kolejności uczestnicy wydarzenia udali się na mszę św. w intencji Sybiraków do kościoła p.w. Matki Bożej Szkaplerznej, a następnie do Ratusza Miejskiego na spotkanie podczas, którego miała miejsce projekcja filmu "300 gram chleba. Historię, w które zostaliśmy zesłani", wręczenie odznaczeń wyróżnionym przez Zarząd Główny Związku Sybiraków oraz wykład poprowadzony przez Magdalenę Dzienis- Todorczuk Zastępcę Naczelnika Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Białymstoku "Losy obywateli polskich deportowanych do ZSRR w latach 1940-1941". Podsumowaniem cyklu działań była debata z udziałem przedstawiciela IPN Magdaleny Dzienis- Todorczuk, dr Waldemara Brendy, Janusza Chmielewskiego oraz publiczności poprowadzona przez pracownika Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu.

Co warto podkreślić- od zakończenia pandemii COVID- 19 muzeum systematycznie wychodzi z ofertą edukacyjną, która jest różnorodna. Dzięki temu coraz częściej i chętniej dzieci i młodzież uczestniczą w zajęciach organizowanych przez instytucję. Przykładem są zajęcia modelarskie, czy też cykl zajęć przeprowadzonych dla uczniów klas ósmych w ramach doradztwa zawodowego „Przewodnik turystyczny- pasja czy zawód?”, jak również warsztaty świąteczne, podczas których uczniowie rozmawiali o tradycjach Świąt Bożego Narodzenia. W trakcie spotkania każdy wykonał swoją własną ozdobę świąteczną, a wszystko w zimowym otoczeniu, blasku choinki, przy dźwięku świątecznych piosenek.

Oprócz codziennej działalności – edukacyjnej, przewodnickiej czy pozyskiwania funduszy Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej jest koordynatorem przygotowań wydarzeń o charakterze patriotycznym. W 2022 roku przygotowano: Święto Konstytucji 3- go Maja, Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego, Narodowy Święto Niepodległości.

Muzeum stale pozyskuje eksponaty. Oprócz muzealiów pozyskanych drogą zakupu najważniejsze są eksponaty przekazywane przez mieszkańców Gminy Orzysz oraz przez miłośników historii i miasta, w formie darów. Na dzień 31 grudnia 2022 r. w zasobach muzeum było 1563 szt. muzealiów oraz 423 depozytów.

Ochrona zabytków

Rada Miejska w Orzyszu Uchwałą Nr XLVI/337/22 z dnia 26 stycznia 2022 r. przyjęła Program Opieki nad Zabytkami Gminy Orzysz na Lata 2022-2025. Celem opracowania programu opieki nad zabytkami gminy Orzysz na lata 2018-2021 było określenie zasadniczych kierunków działań inicjowanych przez władze gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, występującego w jej granicach administracyjnych, zgodnie z przepisami ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Program ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, jak również jego promocji wśród mieszkańców oraz turystów. Funkcję tę można realizować między innymi poprzez edukację, poczynając od poziomu podstawowego oraz pobudzanie rozwoju turystyki. Nieodzownym elementem tego typu działań jest budzenie w społeczeństwie świadomości istnienia zabytków i potrzeby ich rewitalizacji, jak również zwrócenie uwagi na istniejącą wspólnotę kulturową.

W 2022 roku w ramach zadania publicznego pn. „Czas na wysokości” Gmina Orzysz przyznała 10 000,00 zł dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Orzyszu na renowację i konserwację zegara wieżowego w zabytkowym kościele p.w. Matki Bożej Szkaplerznej w Orzyszu.

Zarządzeniem Burmistrza Orzysza Nr 38/2016 z dnia 10 lutego 2016 r. została założona Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Orzysz. (zmiany: Zarządzenie Nr 88/2017 Burmistrza Orzysza z dnia 28 marca 2017 r. oraz Zarządzenie Nr 12/5/2017 Burmistrza Orzysza z dnia 10 maja 2017r., Zarządzenie Nr 24/04/2019 Burmistrza Orzysza z dnia 23 kwietnia 2019 r.). Gminna ewidencja zabytków stanowi zbiór otwarty. Na terenie gminy Orzysz znajdują się dwadzieścia cztery obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną, wynikającą z ujęcia ich w rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, prowadzonym przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wnioski

- 1) Praca i działalność domu kultury i biblioteki uległa gruntownej reorganizacji zarówno w nazwie, formie i zakresie działalności.
- 2) Instytucje kultury funkcjonujące na terenie gminy systematycznie i skutecznie sięgają po środki zewnętrzne by zwiększać zakres i uatrakcyjnić ofertę dla mieszkańców.
- 3) Przeprowadzono szereg prac modernizacyjnych w obiektach kulturalnych jak: remont nowej siedziby biblioteki, modernizacja muzeum, ścieżki i infrastruktura rekreacyjna, w tym pomost przy muzeum.
- 4) Stan pandemii ponownie nie pozwolił na organizację cyklicznych plenerowych wydarzeń jak „Walka Czołgów”.
- 5) Oferta instytucji kultury została dostosowana do panujących obostrzeń w działalności i rzemiosła się w dużej mierze na kontakty zdalne z mieszkańcami.
- 6) Uprawnienia przewodników terenowych PTTK po Warmii i Mazurach uzyskało 2 pracowników muzeum skierowanych na koszt gminy na to szkolenie.

Oświata

Głównym zadaniem oświatowym gminy jest zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolach, szkołach podstawowych.

Realizacja zadań organu prowadzącego wobec szkół i placówek wymaga właściwej organizacji, zarówno funkcji nadzorczych, jak i roli służebnej, związanej z realizacją obowiązków określonych w ustawie o systemie oświaty. Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność.

W ustawie o samorządzie gminnym zapisano, że zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy.

W ustawie o systemie oświaty ustawodawca wskazał, iż do zadań gminy należy:

- zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, żłobków, szkół podstawowych i gimnazjów,
- zabezpieczenie bazy lokalowej i sprawności technicznej obiektów oświatowych oraz środków rzeczowych i finansowych dla ich działalności,
- zabezpieczenie kadry pracowniczej, w tym administracyjno-finansowej.

W ustawie Karta Nauczyciela, wśród zadań gminy wymieniono m.in. następujące zadania:

- zapewnienie średniego wynagrodzenia nauczycieli w poszczególnych grupach awansu zawodowego, wspieranie nauczycieli w procesie dydaktyczno-wychowawczym,
- zapewnienie środków na doksztalcenie i doskonalenie zawodowe.

Ponadto zadania oświatowe Gminy Orzysz związane są z obowiązkiem:

- kontroli spełniania przez uczniów obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- realizacji zadań wspierających uczniów w nauce, m.in. organizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych, stypendia za szczególne osiągnięcia,
- zapewnienia bezpiecznych warunków pracy i nauki,
- organizacji dodatkowych zajęć specjalistycznych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, posiadających orzeczenia o niepełnosprawności i potrzebie kształcenia specjalnego (rewalidacja, zajęcia kompensacyjno-wyrównawcze, nauczanie indywidualne etc.),
- dbałości o bazę lokalową i dydaktyczną placówek oświatowych,
- wypłat świadczeń socjalnych rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, w tym: stypendia szkolne i zasiłki o charakterze socjalnym, dofinansowanie do zakupu podręczników i pomocy szkolnych,
- dofinansowania pracodawcom kosztów doksztalcenia młodocianych pracowników w ramach pomocy de minimis,
- zapewnienia dowozów uczniów do szkół na terenie gminy oraz organizacja dowozu uczniów niepełnosprawnych do szkół i ośrodków szkolno – wychowawczych, organizacji konkursów na stanowiska dyrektorów szkół i przedszkoli lub przygotowanie procedury powierzenia stanowisk na kolejne lata,
- przygotowania całościowej oceny pracy dyrektorów szkół i przedszkoli,
- przeprowadzania egzaminów na stopień nauczyciela mianowanego w ramach awansu zawodowego,
- prowadzenie lokalnej bazy danych dziedzinowych w Systemie Informacji Oświatowej,
- innych zadań nie wymienionych powyżej, a wynikających z przepisów prawa.

W ramach wykonywania obowiązków wynikających z ustawy Karta Nauczyciela, zadaniem gminy jest także ukształtowanie struktury kadrowej placówek, aby odpowiadała ona współczesnym wymogom edukacyjnym. W tym zakresie koniecznym stało się „zbudowanie” oraz stałe usprawnianie systemu wynagradzania i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Burmistrz Orzysza, w terminie do końca października każdego roku, przedstawia Radzie Miejskiej w Orzyszu szczegółową Informację o stanie oświaty w gminie Orzysz za ubiegły rok szkolny.

Kadra pedagogiczna i niepedagogiczna

W rozwoju szkolnictwa zasadniczą rolę odgrywają umiejętności zawodowe nauczycieli, ich wiedza o życiu, zrozumienie współczesnych problemów świata oraz chęć samodoskonalenia. Dobór kadry pedagogicznej to przede wszystkim rola dyrektorów placówek. Stan zatrudnienia w danym roku szkolnym wynika z zatwierdzonej przez organ prowadzący organizacji roku, a ta ściśle związana jest z liczbą oddziałów na każdym poziomie nauczania, liczbą godzin wynikającą z podziału na grupy (dotyczy zajęć z wychowania fizycznego, języków obcych, informatyki) zależną od liczebności oddziałów klasowych oraz określoną w rozporządzeniu (ramowe plany nauczania) przez Ministra Edukacji Narodowej liczbą godzin dla poszczególnych przedmiotów i poziomów nauczania.)

Zatrudnienie nauczycieli na terenie Gminy Orzysz w roku 2021					
Zatrudnieni w pełnym wymiarze	Ogółem	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany
	94	3	10	15	66
Razem etaty	100,87	4,21	10	14,26	74,27

Wśród nauczycieli dominują osoby o najwyższym stopniu awansu zawodowego. Świadczy to o wysokiej jakości kadry, która powinna mieć przełożenie na wysokie wyniki nauczania i egzaminów sprawdzających.

Zatrudnienie nauczycieli na terenie Gminy Orzysz w roku 2022					
Zatrudnieni w pełnym wymiarze	Ogółem	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany
	94	1	5	18	70
Razem etaty	100,19	1,22	7,29	18,11	73,57

Pracownicy niepedagogiczni	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Pracownicy obsługi szkół, przedszkoli, żłobka	45	43	43
Pracownicy administracji szkół, przedszkoli, żłobka	7,25	10,75	7,38
RAZEM	52,25	53,75	50,38

Na przestrzeni ostatnich 4 lat spadła liczba pracowników administracji i obsługi. Spadek spowodowany jest wygaśnięciem w czerwcu 2019r. gimnazjów oraz mniejszą liczbą uczniów w szkołach.

Doskonalenie nauczycieli

Bardzo istotnym czynnikiem podwyższającym jakość edukacji jest nieustanne doskonalenie kadry nauczycielskiej. Zgodnie z art. 12 ust. 3 Karty Nauczyciela „Nauczyciel powinien podnosić swoją wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestnictwa we wszelkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie”. Jest on w szczególności zobowiązany do podnoszenia swoich kwalifikacji. Nauczyciele z gminy Orzysz korzystali m.in. z takich form doskonalenia zawodowego jak: studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne, czy różnego rodzaju warsztaty, szkolenia i konferencje. W osiąganiu tego celu służyły zapewnione środki finansowe. Art. 70a ust. 1 Karty Nauczyciela stanowi, że „W budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego - w wysokości 0,8% planowanych rocznych środków, przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli.”

Kwoty przeznaczane na doskonalenie nauczycieli w latach 2020-2022			
	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
0,8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli Gminy Orzysz	48 470,00	51 114,20	52 740,51
RAZEM	48 470,00	51 114,20	52 740,51

Wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Warmińsko - Mazurskiego Kuratora Oświaty

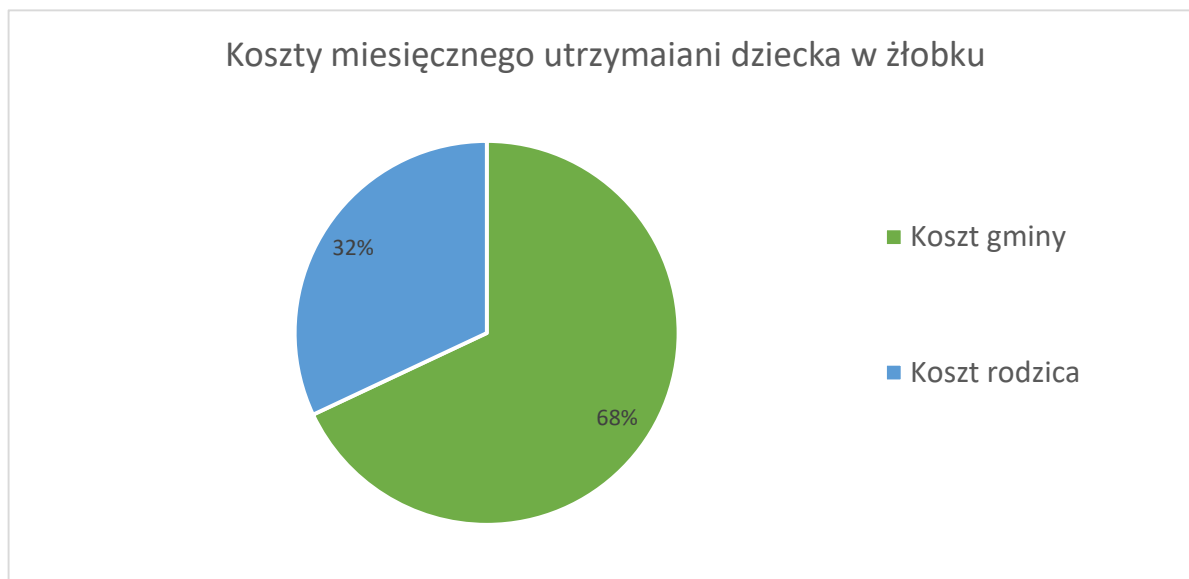
W roku 2022 została przeprowadzona kontrola doraźna przez pracowników Kuratorium Oświaty w Olsztynie delegatura w Elku. Tematyka kontroli: realizacja procesu kształcenia nauczyciela matematyki, nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektora szkoły nad realizacją zadań.

Opieka nad dziećmi do lat trzech

W gminie Orzysz funkcjonuje Żłobek, który został powołany i funkcjonuje zgodnie z Ustawą z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi do lat 3. Żłobek funkcjonuje w godzinach od 6:30 do 16:00. Odpłatność za wyżywienie wynosi 5,50 za dzień, czesne 500,00 zł - m-czny pobyt dziecka w placówce. Wysokość czesnego w tej kwocie obowiązuje dopiero od października 2020 roku.

- W roku szkolnym 2021/2022 do Żłobka uczęszcza 29 dzieci w wieku od 1,5 do 3 lat.
- W roku szkolnym 2022/2023 do Żłobka uczęszcza 29 dzieci w wieku od 1,5 do 3 lat (w rejestrze jest 29, zadeklarowanych we wrześniu 2022 r. 29 dzieci)
- Jest to placówka, która nie jest subwencyjna i w 100% finansowana z budżetu gminy. Koszty funkcjonowania Żłobka w 2022r. przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

	Koszt Gminy		Czesne pobierane od rodziców	Łącznie	Koszt na 1 dziecko
	Środki własne	Pozyskane z Programu Maluch +			
Koszt całkowity	383 679,36 zł	0,00 zł	125 000,00 zł	258 679,36 zł	8 919,97 zł
Koszt miesięczny	31 973,28 zł	0,00 zł	10 416,67 zł	21 556,61 zł	743,33 zł

Koszt miesięczny utrzymania dziecka (przy całkowitym „obłożeniu, tj. 29 dzieci”) w 2022 roku w żłobku wyniósł 743,33 zł, który w 100% poniosła gmina ze środków własnych, gdyż w 2022 r. nie uruchomiono Programu „Maluch +”. Udział rodziców w finansowaniu działalności żłobka to 32,58% wszystkich kosztów.

Wychowanie przedszkolne

Edukacja dzieci 6-letnich w przedszkolach publicznych jest bezpłatna. Gmina otrzymała z budżetu państwa subwencję na każdego sześciolatka w przedszkolu. Rodzic opłaca jedynie wyżywienie. Subwencja na jednego sześciolatka w 2022 r. wyniosła 4 257,10 zł na rok. Dotacja przedszkolna z budżetu państwa na jednego przedszkolaka 1 506,00 zł na rok.

Wychowaniem przedszkolnym obejmuje się dzieci w wieku 3-6 lat, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach dzieci, które ukończyły 2,5 roku. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dotyczy dzieci 6-letnich.

- W roku szkolnym 2021/2022 wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach gminnych objętych było łącznie 212 dzieci : 196 w wieku do lat 5 (*w tym 49 z Montessori*) + 16 (*wszystkie z Montessori*) sześciolatki w przedszkolu.
- W roku szkolnym 2022/2023 wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach gminnych objęto 212 łącznie dzieci – 206 w wieku do lat 5 (*w tym 59 z Montessori*) + 6 (*2 z Montessori*) sześciolatki w przedszkolu.
- Od 12 września 2017r. funkcjonuje niepubliczne Przedszkole Artystyczno – Językowe Akademia Montessori do którego uczęszcza 60 dzieci z terenu naszej gminy (na dzień 31.12.2022 r) i 2 dzieci z innych gmin.

Koszty utrzymania Przedszkoli w gminie Orzysz				
Wykonanie planu 2022 r.	Dotacja, czesne od rodziców, subwencja, inne Gminy	Koszt Gminy	Liczba dzieci	Koszt gminy – dopłata do jednego dziecka miesięcznie
2 268 852,08	515 100,60	1 753 751,48	212	689,37

Dotacja przedszkolna – 295 176,00 zł

Subwencja na niepełnosprawne przedszkolaki 79 981,98 zł

Subwencja na sześciolatki w przedszkolu – 82 239,54 zł

Czesne od rodziców – 29 575,00 zł

Zwrot przez Gminy sąsiednie przekazanej do Montessori dotacji przedszkolnej: 28 128,08 zł.

Dotacja przekazana w 2022 r. dla Montessori to 593 255,30 zł. (wartość ujęta w „Wykonanie planu...”)

Szkoły podstawowe

W gminie Orzysz funkcjonują trzy szkoły podstawowe w Zespołach Szkolno – Przedszkolnych. Poniższa tabela prezentuje liczebność dzieci od 2018/2019 roku.

Rok szkolny 2018/2019									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	60	72	30	100	104	75	76	68	585
SP Dąbrówka	8	8	0	9	4	9	7	9	54
SP Okartowo	9	0	11	7	14	8	14	9	72
Razem	77	80	41	116	122	92	97	86	711

Rok szkolny 2019/2020									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	74	55	72	32	91	97	70	73	564
SP Dąbrówka	4	8	8	0	8	5	8	6	47
SP Okartowo	8	10	0	13	9	15	10	14	79
Razem	86	73	80	45	108	117	88	93	690

Rok szkolny 2020/2021									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	68	71	51	71	30	90	95	66	542
SP Dąbrówka	6	4	8	9	0	8	4	8	47
SP Okartowo	0	9	10	0	13	9	15	8	64
Razem	74	84	69	80	43	107	114	82	653
Rok szkolny 2021/2022									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	72	68	68	48	75	33	91	91	546
SP Dąbrówka	6	6	6	8	8	-	9	4	47
SP Okartowo	8	0	8	16	0	14	11	13	70
Razem	86	74	82	72	83	47	111	108	663

Rok szkolny 2022/2023									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	82	68	63	70	49	76	28	88	524
SP Dąbrówka	0	6	7	5	8	7	0	9	42
SP Okartowo	8	10	0	0	1	0	15	9	62
Razem	90	84	70	85	67	83	43	106	628

Jak widać w tabelach od roku 2018 następuje we wszystkich szkołach spadek liczby uczniów. W szkole podstawowej w Dąbrówce nie utworzona została klasa I a w Okartowie brak jest kl. II i VI. Prognoza liczby uczniów przedstawiona poniżej również wskazuje, iż z roku na rok uczniów w szkołach będzie mniej.

Prognoza liczby uczniów w szkołach roczniki 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022 na podstawie zameldowanych na pobyt stały według ewidencji ludności przedstawia zestawienie poniżej.

Prognoza liczby uczniów w szkołach wg. roczników						
	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	79	72	76	59	51	52
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowie	5	11	10	9	9	11
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	4	6	5	6	2	4
Razem	88	89	91	74	62	67

Branżowa Szkoła I Stopnia

30 czerwca Rada Miejska w Orzyszu podjęła uchwałę Nr XXXVII/283/21 z dnia 30 czerwca 2021r. w sprawie założenia Branżowej Szkoły I stopnia w Dąbrówce. Z dniem 01 września 2021r. została utworzona klasa I, w obecnym roku szkolnym powstała kolejna klasa licząca 15 uczniów. W bieżącym roku szkolnym 2022/2023 50% absolwentów szkoły podstawowej w Dąbrówce kontynuuje swoją naukę w szkole branżowej. Nabór do szkoły w porównaniu do roku ubiegłego (inaugurującego) wzrósł o 50 %. W szkole uczą się nie tylko uczniowie z ościennych wsi, ale także z samego Orzysza czy sąsiadującej gminy Mikołajki. To niewyobrażalne osiągnięcie, biorąc pod uwagę fakt, że szkoła funkcjonuje dopiero drugi rok, jest położona na skraju Gminy Orzysz (oddalona od miasta Orzysz o ponad 20 km.) i konkuruje swoją ofertą ze szkołami o podobnym profilu z Pisza czy Elku.

Uczniowie, zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i predyspozycjami wybrali zawód i samodzielnie lub z pomocą szkoły znaleźli zakład pracy, w którym odbywają zajęcia praktyczne. W szkole, przez 3 dni w tygodniu, zdobywają wiedzę w zakresie przedmiotów ogólnych, m.in.: języka polskiego, matematyki, geografii, biologii, języka angielskiego. W pozostałe dni tygodnia uczą się zawodu u wybranego przez siebie pracodawcy.

Raz w roku uczestniczą w obowiązkowym, finansowanym przez szkołę, kursie teoretycznych przedmiotów zawodowych. Specyfika szkoły branżowej polega na współpracy z wieloma przedsiębiorcami, z różnych branż, u których pracują uczniowie – młodociani pracownicy. W tym momencie szkoła prowadzi trwałą współpracę z 12 przedsiębiorcami z Gminy Orzysz, Mikołajek, Pisza i Elku. Z każdym rokiem, wraz z wyborami zawodowymi uczniów, pojawiają się nowi przedsiębiorcy. Przekłada się to na budowanie marki szkoły. O szkole mówi się także poza sferą oświatową.

Terminy turnusów dokształcania teoretycznego

L.p.	Zawód – nazwisko	Klasa/stopień	Termin
1	Sprzedawca	II	2022-11-07 - 2022-12-02
2	Pracownik pomocniczy gastronomii	II	2022-12-12 - 2023-01-17

3	Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej	II	2022-12-12 - 2023-01-17
4	Cukiernik	II	2023-01-09 - 2023-02-17
5	Mechanik pojazdów samochodowych	II	2023-02-20 - 2023-03-17
6	Pracownik pomocniczy gastronomii	I	2023-03-06 - 2023-03-31
7	Murarz-tylnkarz	I	2023-02-20 - 2023-03-17
8	Sprzedawca	I	2023-03-20 - 2023-04-21
9	Piekarz	I	2023-02-20 - 2023-03-17
10	Mechanik pojazdów samochodowych	I	2023-05-05 - 2023-06-02
11	Cukiernik	I	2023-05-05 - 2023-06-02
12	Fryzjer	I	2023-02-13-2023-03-10
13	Stolarz	I	2023-05-15 - 2023-06-09

Podstawą organizacji praktycznej nauki zawodu jest umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego, podpisana pomiędzy pracodawcą a uczniem, uzyskującym podwójny status prawny tj. ucznia i pracownika młodocianego.

Uprawnienia pracownicze: wynagrodzenie za pracę, opłacanie składki ZUS na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, czas nauki w szkole wlicza się do stażu pracy, prawo do urlopu wypoczynkowego. Uczniowie szkoły branżowej, którzy w ramach nauki pracują u wybranych pracodawców mają dużo lepszą pozycję na rynku pracy niż ich rówieśnicy kończący szkoły średnie. Zdecydowanie wpływać to będzie na ich aktywizację zawodową. U wielu młodych ludzi już w pierwszym roku nauki kształtuje się kultura pracy. W kilku wypadkach są to pierwsi pracownicy etatowi w swoich rodzinach. Zakładamy, że będą oni potencjalnymi pracownikami, z czasem także pracodawcami, a nie klientami Urzędu Pracy.

Klasy Branżowej Szkoły I Stopnia doskonale integrują się z młodszymi kolegami, koleżankami ze szkoły podstawowej. Młodzież uczestniczy we wszystkich imprezach i uroczystościach szkolnych, wiele inicjatyw wychodzi właśnie od nich. Uczniowie naszej szkoły uczestniczą w wielu wyjazdach zawodoznawczych a także imprezach, związanych z wybranym przez nich zawodem, min. „Mistrzostwa Młodych Mechaników w Poznaniu”, „Konkurs Cukierniczy – Cukiernia Sowa”.

Etaty wsparcia

Działalność edukacyjna (przedmiotowa), wychowawczo-opiekuńcza szkół podstawowych i gimnazjum wspierana jest godzinami, które można podzielić na następujące kategorie zajęć z uczniami:

- opieka świetlicowa, świetlica obejmuje opieką zapisanych do niej uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem dojeżdżających, tych, którzy muszą dłużej przebywać w szkole ze względu na czas pracy rodziców oraz okoliczności wynikające z organizacji pracy szkoły (dzieci, które nie uczestniczą w lekcjach religii). Wychowawcy świetlicy sprawują opiekę nad dziećmi podczas oczekiwania i wsiadania do autobusów szkolnych.
- praca biblioteki szkolnej,
- praca pedagoga szkolnego. Do obowiązków pedagoga należy diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, rozwiązywanie problemów i konfliktów między uczniami, niwelowanie zachowań negatywnych i agresywnych wśród uczniów, poprzez m.in. rozmowy z rodzicami i uczniami, działania profilaktyczne. Zadaniem pedagoga jest również

pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów. Pedagog nawiązuje współpracę z policją, kuratorami sądowymi, asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi i rodzicami. Współpracuje z pracownikami Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Pisz, MOPS w Orzyszu i Sądem Rejonowym w Pisz. Prowadzi zajęcia w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej, podejmuje zagadnienia z zakresu profilaktyki uzależnień, praca psychologa, Do zadań psychologa należy: - diagnozowanie sytuacji wychowawczych w szkole w celu rozwiązywania problemów wychowawczych oraz wspierania rozwoju uczniów; - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży; - minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku szkolnym i pozaszkolnym uczniów; - zapobieganie występowaniu patologii społecznych; - inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych; - pomoc rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu problemów uczniów.

- praca logopedy: diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy uczniów, prowadzenie zajęć logopedycznych oraz porad i konsultacji dla uczniów i rodziców w zakresie stymulacji rozwoju mowy uczniów i eliminowania jej zaburzeń, podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami uczniów, wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Z zajęć logopedycznych korzystają dzieci przedszkolne i uczniowie szkoły podstawowej (kwalifikacja na podstawie diagnozy logopedycznej przeprowadzanej w placówkach we wrześniu przez logopedów i na podstawie zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznej zawartych w opiniach). Dzieci uczestniczą z reguły w zajęciach grupowych. W zajęciach terapii logopedycznej mogą uczestniczyć rodzice uczniów.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz działania profilaktyczne

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej prac z uczniem oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:

- zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (prowadzone przez pedagogów, nauczycieli w swoim czasie wolnym),
- zajęć korekcyjno – kompensacyjnych (prowadzone przez pedagogów),
- zajęć logopedycznych (prowadzone przez logopedów),
- zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne (prowadzone przez pedagogów),
- zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (prowadzone przez doradcę zawodowego),
- porad i konsultacji (prowadzone przez nauczycieli i specjalistów).

Szybka i przemyślana interwencja przyczyniała się do rozwiązywania większości problemów na bieżąco. Dzięki zajęciom wychowawczo – profilaktycznym oraz indywidualnym spotkaniom uczniowie wiedzą, jakie ich zachowania mogą zagrażać innym i ranić innych oraz co robić aby tego uniknąć, uczniowie wiedzą w jaki sposób rozładowywać emocje i do kogo zwrócić się o ewentualną pomoc, reagują na zachowania agresywne, ciągle motywacja ucznia ze strony pedagoga oraz innych nauczycieli miała wpływ na ich udział w wielu przedsięwzięciach. Rodzice coraz chętniej z własnej inicjatywy zwracają się o pomoc do pedagoga.

W placówkach w ramach działalności profilaktycznej realizowano m.in.:

- przeprowadzono lekcje wychowawcze m. in. dotyczące wzajemnego zaufania, akceptacji, poruszające temat konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem i identyfikacji problemów,
- przeprowadzono zajęcia integracyjne w grupach/ klasach,
- każda klasa opracowała i wdraża „Kodeksy klasowe”,
- zorganizowano klasowe wycieczki, wyjazdy do kina, wyjścia, „nocowisko w szkole”, wyjazdy grup przedszkolnych np. do Ośrodka Mazurskiego „Okrągłe” na spotkanie z Mikołajem,
- zorganizowano dyskoteki szkolne, zabawy choinkowe i karnawałowe,
- wdrożone zostały programy profilaktyczne: „Trzymaj Formę” program objęty patronatem SANEPiD, „Przyjaciele Zippiego” program promocji zdrowia psychicznego,
- odbyły się spotkania z policjantem, w klasach IV-VIII spotkania z policjantem pod hasłem „Nieletni wobec prawa”, spotkania z psychologiem, spotkania ze strażakami, spotkania z leśnikiem,
- odbyły się zajęcia z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej,
- zorganizowano klasowe i międzyklasowe turnieje np. „Dwa ognie”, turniej piłki siatkowej, Turniej Gier i Zabaw Sportowych klas III, Turniej Piłki Nożnej Klas VI i klas VIII,
- przedszkolaki i uczniowie uczestniczyli w zawodach sportowych np. biegi w Okartowie, Mistrzostwa Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Unihokeju, Mistrzostwa Powiatu Piskiego w Sztafetowych Biegach Przelajowych, Powiatowy Turniej Piłki Nożnej Chłopców,
- zorganizowano przedstawienia/ spotkania profilaktyczne, m. in. przedszkolaki wzięły udział w spektaklu profilaktycznym ph. „W krainie świętego Mikołaja”, w spektaklu profilaktycznym ph. „Psołka Dorotka”, uczniowie klas I-III wzięli udział w spektaklu profilaktycznym ph. „Zuzia w Krainie Dobroci”,
- przeprowadzono wiele akcji charytatywnych, n. in. zbiórka plastikowych korków, pomoc dla Ukrainy, zbiórka dla Uli, akcja „Miska pełna szczęścia”,
- przeprowadzono działania ekologiczne, n. in. akcję „#JestemEko - Wspieramy środowisko naturalne wokół nas”, akcję Sprzątanie Świata 2022, projekt „EkoMisja – nie marnuję”,
- świętowano m.in. Dzień Życzliwości, Międzynarodowy Dzień Praw Dziecka, Światowy Dzień Autyzmu, Dzień Uśmiechu.

Projekty realizowane w 2022r.

- Ogólnopolska Akcja Zdrowo i Sportowo-Akcja ma na celu promowanie przede wszystkim aktywności fizycznej wśród dzieci najmłodszych (3-10 lat),
- Realizacja projektu przedszkolnego „Z kulturą mi do twarzy”;
- Projekt „Pociąg ku wartościom”,
- Profilaktyczny Program Logopedyczny,
- Ogólnopolski Program Uczymy Dzieci programować „Bajki pomagajki”,
- „Projekt ekologiczny „Z ekologią na Ty”
- Realizacja projektu finansowanego przez MEiN „Laboratoria przyszłości” – zakup pomocy dydaktycznych
- Realizacja profilaktycznego programu edukacyjnego „RE@LNIE ODPOWIEDZIALNI” w ramach Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej „Odłącz się. Połącz się.”;
- Realizacja Wojewódzkiego Projektu Profilaktycznego „Profilaktyka Smyka” – pod patronatem Komendanta Wojewódzkiego Policji oraz Wojewody Warmińsko – Mazurskiego;
- Udział w projekcie edukacyjnym Delegatury IPN w Olsztynie we współpracy z KO w Olsztynie pt. „Przez historię z Niezwycięzonymi” – certyfikat za udział (tylko 18 szkół w województwie);
- Realizacja ogólnopolskiego projektu eTwining - Tajemnice zimowego lasu,
- Jesienno – zimowe kodowanie w ramach ogólnopolskiej akcji CODEWEEK 2022,

- Działania w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery, Spotkania z ciekawymi ludźmi (W. Cichoniem – pisarzem, policjantem, pracownikiem PPPP w Piszcu, Pracownikiem SANEPID),
- Zajęcia SKS;
- Realizacja projektu „BohaterON – włącz historię”
- Udział Wojewódzki konkurs recytatorski "Na znojną nutę" organizowany przez Delegaturę IPN w Olsztynie
- W szkołach zorganizowano szkolne eliminacje Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych org. przez Kuratorium Oświaty w Olsztynie . Uczniowie przystąpili do konkursów z: j. polskiego, j. angielskiego, matematyki, historii, fizyki , geografii
- Szkoła w Orzyszu zakończyła realizację projektu „MOTIVATION III – THE 21ST-CENTURY STUDENTS” w ramach programu Unii Europejskiej ERASMUS+ wspierającego wymianę edukacyjną dzieci i młodzieży z różnych krajów. W marcu 2022 r. grupa młodzieży uczestniczyła w wyjeździe do Rumunii. Na przełomie maja i czerwca szkoła gościła w Polsce młodzież i opiekunów z państw partnerskich tj. Serbii, Hiszpanii, Rumunii i Turcji
- ZSP w Orzyszu otrzymała dofinansowanie na doposażenie kuchni i stołówki szkolnej w ramach realizacji rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019 – 23
- ZSP w Orzyszu realizowała program edukacji finansowej PKO Banku Polskiego: zdobyła nagrodę I stopnia w etapie regionalnym Konkursu SKO dla szkół i nauczycieli, zajęła I miejsce w etapie krajowym Konkursu Szkolnych Kas Oszczędnościowych dla szkół i nauczycieli i otrzymała 20 tys. zł, zdobyła Nagrodę Internautów w Konkursie SKO dla szkół i nauczycieli i otrzymała 10 tys. zł.
- W szkołach w klasach I – V realizowany był „Program dla szkół” – dostarczanie nieodpłatnego mleka/ przetworów mlecznych oraz warzyw i owoców.
- Międzynarodowy projekt „Z Kulturą mi do twarzy” – klasy I – III,
- projektu edukacyjnego „Szkoła z wiatrem” – klasy I - III
- międzynarodowego projektu edukacyjnego „Kreatywne prace plastyczne” – klasy II - III
- projekt ortograficzny „Z ortografią za pan brat” – w klasy IV – VIII,
- program edukacyjny o bezpieczeństwie dzieci i psów „PSIA LEKCJA”.

Grupy przedszkole zrealizowały programy/projekty edukacyjne:

- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Zabawa Sztuką”,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Gramy zmysłami”,
- „Magiczna Moc Bajek” - międzynarodowy projekt czytelniczy,
- „Czyste powietrze wokół nas” - projekt edukacyjny rekomendowany przez Ministerstwo Zdrowia,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Oto Hałabała, zna go Polska cała”,
- Program edukacyjny „Mamo, tato wolę wodę!”,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Jestem małym przyjacielem przyrody”
- Projekt ekologiczny dla przedszkoli „Ekokulturalne Przedszkole”,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Kubusiowi Przyjaciele Natury”,
- Ogólnopolski Program „Uczymy Dzieci Programować”.
- Grupy przedszkole zrealizowały Ogólnopolski Program Dwujęzyczny Przedszkolak.
- Szkoła i przedszkole realizowały projekt „Szkoła Promująca Zdrowie” i „Przedszkole Promujące Zdrowie”.
- Realizacja programu „Śniadanie daje moc” promującego zasady zdrowego odżywiania i zwiększający świadomość na temat roli pierwszego posiłku w diecie dziecka.
- Placówka włączyła się w realizację zadania publicznego „Działamy – w czasie wolnym do podróży z historią zapraszamy!” realizowanego przez Stowarzyszenie Grupa Rekonstrukcji Historycznej im. Brygady Kawalerii „Plis”.

W roku 2022 powstał Plac zabaw przy szkole w Dąbrowce jako miejsce aktywności lokalnej społeczności i turystów sfinansowany z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 w kwocie 50 794,00zł całość inwestycji wyniosła 79 143,00zł.

Dowożenie uczniów do szkół, w tym niepełnosprawnych

Realizując obowiązki określone w art. 14a i 17 ustawy o systemie oświaty dowożono lub refundowano rodzicom wydatki związane z dowożeniem do szkół uczniów niepełnosprawnych i zamieszkałych w znacznym oddaleniu od szkół.

Przepisy ustawy o systemie oświaty oraz przepisy prawa oświatowego, które mówią o dowozie dzieci do szkół, dotyczą szkół obwodowych (szkół podstawowych i dotychczasowych gimnazjów). Jeśli władze samorządowe ustaliły sieć szkół w taki sposób, że odległość między domem ucznia a szkołą obwodową przekracza dystans wymieniony w cytowanych ustawach (tj. 3 km dla uczniów klas I-IV szkół podstawowych oraz 4 km dla uczniów klas V-VIII szkół podstawowych oraz uczniów dotychczasowych gimnazjów), obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewożenia dziecka. Jeśli gmina nie ma możliwości zorganizowania dojazdu, ma obowiązek zwrotu kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej.

Przy organizacji dowozów bardzo istotnym jest zapewnienie pełnego bezpieczeństwa, w miarę krótkiego w czasie przejazdu do i ze szkoły oraz takiego ułożenia harmonogramów, aby umożliwić udział uczniów w różnych formach zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkoły. Dowozy funkcjonują sprawnie, zapewniając terminowy i bezpieczny przewóz dzieci do i ze szkoły oraz realizując inne zadania statutowe, między innymi zajęcia na basenie, zawody sportowe oraz konkursy.

- W roku 2019/2020 z dowożenia autobusami do szkoły korzysta 243 uczniów. W roku szkolnym zapewniono dowożenie do szkoły 6 uczniom niepełnosprawnym, objętych kształceniem specjalnym, (w tym do Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Łupkach- 2 uczniów, do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Piszcu- 4 uczniów). Zawierając stosowne umowy - 7 opiekunom uczniów niepełnosprawnych zwracano koszty dojazdu.
- W roku 2020/2021 z dowożenia autobusami do szkoły korzysta 225 uczniów. W roku szkolnym zapewniono dowożenie do szkoły 5 uczniom niepełnosprawnym, objętych kształceniem specjalnym, (w tym do Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Łupkach- 1 uczniów, do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Piszcu- 4 uczniów). Zawierając stosowne umowy - 7 opiekunom uczniów niepełnosprawnych zwracano koszty dojazdu.
- W roku szkolnym 2021/2022 do szkół dowożonych jest 215 uczniów. Do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Piszcu dowożonych jest 4 uczniów. Z 9 opiekunami uczniów niepełnosprawnych zawarto stosowne umowy w celu zwrócenia kosztów dojazdu.
- W roku szkolnym 2022/2023 do szkół Gminy Orzysz dowożonych jest 212 uczniów. Do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Piszcu dowożonych jest 4 uczniów. Z 7 opiekunami uczniów niepełnosprawnych zawarto stosowne umowy w celu zwrócenia kosztów dojazdu.

	Koszty dowozu dzieci do szkół w latach 2014-2019								
Lata	2014	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Koszt (bilety miesięczne, Łupki, OREW, zwrot kosztów dowozów dla rodziców).	1 013 914,00	959 634,55	305 000,00	411 306,66	454 583,95	420 000,00	222 719,63	298.644,41	385.402,01

Różnica między rokiem 2016 a 2017 wynika z faktu znacznej podwyżki ceny biletu miesięcznego z 56,99zł na dzień 01.01.2016 na 69,66 zł od 01.09.2016r. (zmiana przewoźnika) i na 122,50 zł od 01.03.2017r (zmiana przewoźnika po wypowiedzeniu przez niego umowy na świadczenie usługi). Mniejsza kwota w 2019r. w stosunku do 2018r. wynika z mniejszej liczby uczniów dojeżdżających do szkół. Kwota z roku 2020 jest niższa niż w latach ubiegłych, wynika z mniejszej liczby dojeżdżających oraz z powodu pandemii i nie realizowania dowożenia.

Wzrost kosztów dowożenia w roku 2022 spowodowany był wzrostem od dnia 01.03.2022 r. ceny 1 biletu miesięcznego z kwoty 138,00 zł. do kwoty 163,00 zł.

W roku szkolnym 2022/2023 dowożenie uczniów realizowane jest w ramach uruchomionej Gminnej Komunikacji Publicznej Orzysz.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty 2022

- Język polski

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Stanina	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	88	61%	VI	61%	56%	57%	60%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	8	58%	V	61%	56%	57%	60%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	4	41%	I	61%	56%	57%	60%

- Matematyka

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność		Stanina	Średni wynik
--------	------------	--	---------	--------------

		Średni wynik		gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	88	48%	IV	48%	50%	53%	57%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	8	50%	III	48%	50%	53%	57%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	4	40%	II	48%	50%	53%	57%

- Język angielski

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Staniana	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	88	56%	IV	56%	59%	63%	67%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	13	45%	III	56%	59%	63%	67%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	4	40%	I	56%	59%	63%	67%

Na uwagę zasługuje fakt, że uczniowie szkół gminy Orzysz odnosili sukcesy w różnych konkursach, olimpiadach.

Uczeń ZSP w Okartowie kl. VIII -finalistą wojewódzkiego konkursu z historii w 2022; (rok szkolny 2021/2022), uczennica kl. VII – finalistką wojewódzkiego konkursu z języka angielskiego (rok szkolny 2022/2023).

Uczeń ZSP w Dąbrówce zajął - I miejsce w Eliminacjach Wojewódzkich Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”, które odbyły się 20 maja w w Olsztynie

Niepokoï nas fakt niskich wyników w ZSP w Dąbrowce. Po analizie wyników egzaminów ósmoklasisty Rada Pedagogiczna postanowiła wdrożyć w życie wewnętrzny Program poprawy efektywności nauczania. Uzyskane wyniki uznano za niezadowalające. Wyniki sprawdzianów, osiągnięte oceny

semestralne i roczne uczniów, potwierdzają potrzebę wprowadzenia programu. Istnieje potrzeba przeanalizowania metod nauczania, materiałów, z których się korzysta, pracy zespołowej nauczycieli, pedagoga, uczniów i rodziców, relacji międzyludzkich oraz ustalenia konkretnych procedur naprawczych.

Działania szkoły podjęte w roku 2022/2023, służące podniesieniu wyników egzaminu ósmoklasisty:

- 1) Szkoła dołączyła do programu „Całościowy Rozwój Szkoły CRS 1”, który ma na celu zwiększenie zaangażowania uczenia się wśród uczniów oraz zwiększenie świadomości wśród nauczycieli, do tego, jak motywować uczniów. Program obejmuje cykl szkoleń dla nauczycieli, jak stosować ocenianie kształtujące.
- 2) Nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych (j.polski, matematyka, j. angielski) ukończyli szkolenie dla kandydatów na egzaminatorów egzaminu ósmoklasisty organizowane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łomży i otrzymali zaświadczenia o zdaniu egzaminów i wpisaniu ich na listę egzaminatorów.
- 3) Napisany został wewnętrzny Program Poprawy Efektywności Kształcenia, który swoimi działaniami obejmuje wszystkich nauczycieli.
- 4) Uczniowie co 2 miesiące pisali próbne egzaminy ósmoklasisty, po których nauczyciele dokonywali szczegółowej analizy i wyciągane zostały wnioski do dalszej pracy z uczniem.

Kształcenie młodocianych pracowników

W rozumieniu art. 190 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeksu Pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666, 2138, 2255 oraz z 2017 r. poz. 60, 962) dotyczącego zatrudnienia młodocianych pracowników - „młodocianym jest osoba, która ukończyła 16 lat, a nie przekroczyła 18 lat”. Należy jednakże zaznaczyć iż zgodnie z obowiązującymi przepisami pracodawca nie może zatrudnić osoby, która nie ukończyła 16 lat.

Zgodnie z art. 70b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.), pracodawcy, którzy zawarli umowę o pracę z młodocianym pracownikiem w celu przygotowania zawodowego po zakończeniu nauki zawodu lub przyuczeniu do wykonywania określonej pracy i zdaniu przez młodocianego egzaminu, mogą otrzymać pomoc w formie dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników.

Dofinansowanie przyznawane jest na podstawie wniosku złożonego przez pracodawcę, w terminie 3 miesięcy od dnia zdania przez młodocianego pracownika egzaminu. Zwroty kosztów kształcenia młodocianego pracownika finansowana jest ze środków Funduszu Pracy. Decyzję o dofinansowaniu kosztów kształcenia wydaje wójt gminy, właściwy względem miejsca zamieszkania młodocianego pracownika.

Natomiast kwotę jaką może otrzymać pracodawca z tytułu zatrudnienia młodocianego pracownika jest uzależniona od formy nauki zawodu tj.:

1. W przypadku nauki zawodu - do 8 081,00 zł przy okresie kształcenia wynoszącym 36 miesięcy; jeżeli okres kształcenia jest krótszy niż 36 miesięcy, kwotę dofinansowania wypłaca się w wysokości proporcjonalnej do okresu kształcenia.
2. W przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy - do 254 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia.

W roku 2022 przyznano 5 pracodawcom dofinansowanie kosztów kształcenia pracownika młodocianego;

Dofinansowanie zostało przyznane następującym pracodawcom:

- Zakład Fryzjerski Bożena Sobolewska, Pisz- nauka zawodu fryzjer;
- PUHP „TECHMOT” , Giżycko- nauka zawodu mechanik pojazdów samochodowych;
- Hurtownia elektryczna Elektrobrest, Pisz- nauka zawodu sprzedawca;
- Fryzjerski Zakątek, Ewelina Gołubowska, Giżycko- nauka zawodu fryzjer;
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowe „RA-PA-TO”, Pisz- nauka zawodu cukiernik (2 uczniów młodocianych), nauka zawodu sprzedawca (1 uczeń młodociany).

Finansowanie edukacji

Subwencja oświatowa w 2021 r. wyniosła 6 038 512,00 zł., w tym: Okartowo: 1 287 840,50 zł., Orzysz: 4 215 748,83 zł., Dąbrówka: 510 761,46 zł., Niepubliczne Przedszkole Artystyczno-Językowe Akademia Montessori: 24 160,90 zł. – sześciolatki w przedszkolu.

Koszt utrzymania jednostek oświatowych (bez przedszkoli) przez Gminę Orzysz w 2022 r.							
Nazwa placówki	Wykonanie planu na 31.12.2022r.	Subwencja oświatowa*	Środki pozyskane **	Koszt Gminy Orzysz	Liczba uczniów	Koszt ucznia	Dopłata do ucznia w skali roku
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu	7 892 369,50	4 173 574,72	401 231,42	3 317 563,36	541,59	14 572,59	6 125,60
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie	2 270 045,84	1 341 607,47	51 322,69	877 115,68	61	37 213,87	14 378,94
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dąbrówce	1 728 615,86	586 003,48	28 438,59	1 114 173,79	56	30 868,14	19 895,96
RAZEM	11 891 031,20	6 101 185,67	480 992,70	5 308 852,83	658,59	18 055,29	8 060,94

*Bez subwencji na sześciolatki w przedszkolu, tj.: – 82 239,54 zł i subwencji na niepełnosprawne przedszkolaki: 79 981,98 zł

** rezerwa budżetowa, projekty, podręczniki, schroniska

Subwencja oświatowa w 2022r. wynosi 6 263 407,00 zł

Uczniowie w szkołach według SIO – stan na 30.09.2021 r. (Ogółem dzieci w szkole : 652,5885 + 3 poza szkołą);

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie – 60 + 1 uczące się poza szkołą
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu – 539,59 + 2 uczące się poza szkołą
- Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Michała Kajki w Dąbrówce – 46
- Szkoła Branżowa I stopnia - 10

KOSZT UTRZYMANIA PLACÓWEK OŚWIATOWYCH PRZEZ GMINĘ ORZYSZ

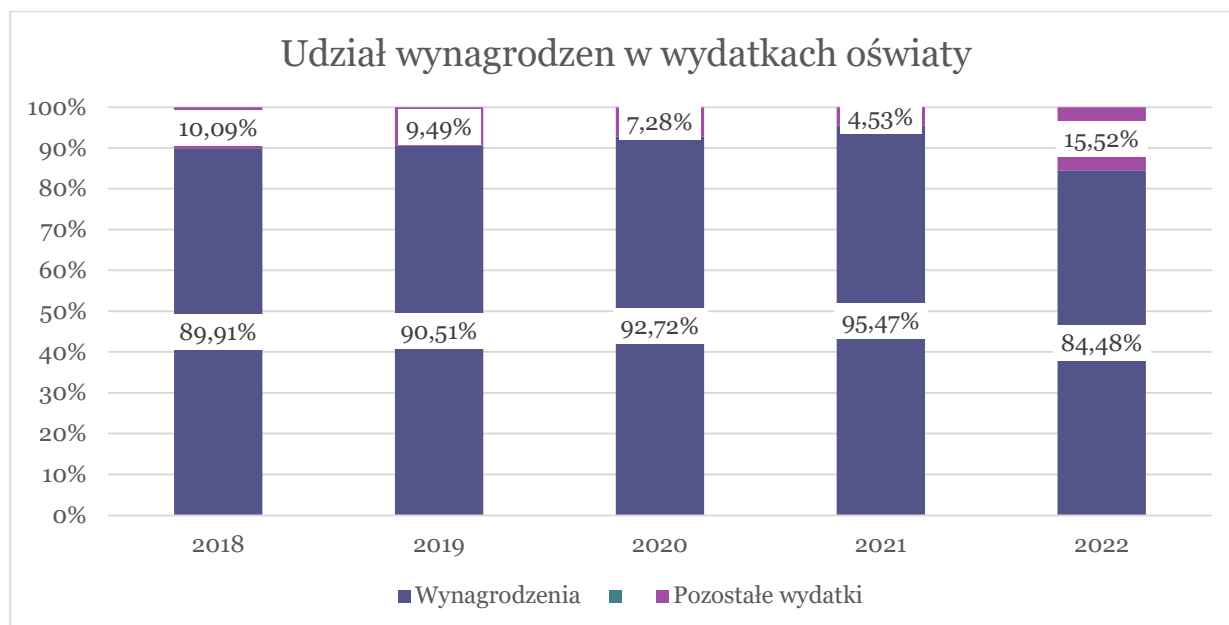
Nazwa placówki	2021 rok				2022 rok			
	Wykonanie planu na dzień 31.12.2021 wg Rb 28S	Subwencja oświatowa	Środki pozyskane*	Koszt Gminy	Wykonanie planu na dzień 31.12. 2022 wg Rb 28S	Subwencja oświatowa	Środki pozyskane*	Koszt Gminy
ZSP Orzysz	7 185 330,30	4 215 748,83	69 955,44	2 899 626,03	7 892 369,50	4 173 574,72	401 231,42	3 317 563,36
ZSP Okartowo	2 036 867,35	1 226 632,88	50 615,73	759 618,74	2 270 045,84	1 341 607,47	51 322,69	877 115,68
ZSP Dąbrówka	1 444 577,01	491 432,74	37 742,62	915 401,65	1 728 615,86	586 003,48	28 438,59	1 114 173,79
Przedszkola	1 967 608,90	104 697,24	315 059,65	1 547 852,01	2 268 852,08	162 221,52	352 879,08	1 753 751,48
Żłobek	363 425,53	0,00	149 837,09	213 588,44	383 679,36	0,00	125 000,00	258 679,36
RAZEM	12 997 809,09	6 038 511,69	623 210,53	6 336 086,87	14 543 562,64	6 263 407,19	958 871,78	7 321 283,67

*rezerwa budżetowa, projekty, podręczniki, dotacja przedszkolna (295 176,00 zł), Maluch, schroniska, czesne od rodziców (Przedszkola: 29 575,00 zł), Żłobek: 125 000,00 zł), zwrot od Gmin (28 128,08 zł)

KOSZT WYNAGRODZEŃ W WYDATKACH NA OŚWIATĘ

	Wydatki na dzień 31.12.2020	Wynagrodzenia	Wydatki na dzień 31.12.2021	Wynagrodzenia	Wydatki na dzień 31.12. 2022	Wynagrodzenia
ZSP Orzysz	8 145 879,35	7 547 152,06	8 416 589,86	7 734 502,31	9 211 319,34	7 793 004,15
ZSP Okartowo	2 168 917,74	2 050 046,78	2 287 640,06	1 996 685,34	2 526 513,81	2 155 469,00
ZSP Dąbrówka	1 376 621,59	1 265 105,33	1 672 691,72	1 377 125,70	1 828 794,83	1 504 845,48
Żłobek	308 327,54	263 783,37	363 425,53	324 280,92	383 679,36	331 528,94
RAZEM	11 999 746,22	11 126 087,54	12 740 347,17	11 432 594,27	13 950 307,34	11 784 847,57

Udział wynagrodzeń w kwocie wszystkich wydatków na oświatę w budżecie gminy stanowi 84,48%. W 2022 roku względem 2021 nastąpił wzrost o ponad 3,09% tj. o kwotę 352 253,30 zł. Wzrost wynagrodzeń spowodowany jest podwyżką wynagrodzeń, wzrostem najniższej krajowej.

Wnioski

- 1) Środki płynące do gminy z części oświatowej subwencji ogólnej nie wystarczają na ponoszone przez nią koszty bieżącego utrzymania szkół.
- 2) Wydatki bieżące gminy stanowią większość wydatków ogólnych na oświatę, wydatki majątkowe stanowią tu nieznaczną część. Do wydatków bieżących zaliczamy: wynagrodzenia i uposażenia oraz składki od nich naliczane, zakup towarów i usług, jak również inne wydatki związane z funkcjonowaniem szkół. Wydatki na wynagrodzenia stale rosną. W roku 2022 stanowiły blisko 85% wszystkich wydatków bieżących na oświatę.
- 3) Dotacje celowe, przekazywane z budżetu państwa, występują jako środki wspierające realizację oświatowych zadań tj. dotacja na podręczniki, pomoc materialną dla uczniów, kształcenie młodocianych pracowników.
- 4) Wydatki na jednostki oświatowe w roku 2022 były wyższe w stosunku do roku 2021, co spowodowane było w szczególności podwyżką płac nauczycieli oraz wzrost cen węgla, prądu.
- 5) Polityka, jaką kierują się kolejne rządy w obszarze oświaty, skutkuje wielkimi obciążeniami budżetów samorządowych. Dlatego też konieczne są także zmiany sposobów i zasad finansowania zadań oświatowych, ponieważ jest to kwestia naszych finansów publicznych i ich efektywnego wykorzystania.
- 6) Sieć szkół i placówek oświatowych w gminie Orzysz jest optymalna i w pełni zaspokaja obecnie potrzeby mieszkańców gminy. Jednak w ZSP w Dąbrówce powstają problemy z małą liczbą uczniów, a co za tym idzie – koszty jej utrzymania są zbyt duże.
- 7) Gmina Orzysz jest jedynym samorządem w Powiecie Piskim, w którym funkcjonuje żłobek.
- 8) Szkoły stały się ośrodkami kulturotwórczymi w swoich środowiskach. Podczas licznych imprez i przedsięwzięć współpracują z lokalną społecznością, stowarzyszeniami i fundacjami.
- 9) Efekty pracy naszych gminnych szkół są widoczne i wszyscy możemy się nimi szczycić. Jednakże niepokoi nas fakt niskich wyników w ZSP w Dąbrówce. Zalecane jest wyciągnięcie wniosków przez dyrektora i radę pedagogiczną.
- 10) W związku z włączeniem dowożenia uczniów w GKP Orzysz istnieje potrzeba zaopatrzenia w bilety przejazdu wszystkich uczniów, co umożliwi zespołom klasowym wspólne wyjazdy do instytucji kultury, sportu, rekreacji w Orzyszu, Elku i Piszu.

Mieszkalnictwo

Mieszkaniowy zasób gminy według ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 172) to lokale służące zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych. Na koniec 2022 roku mieszkaniowy zasób w Gminie Orzysz stanowił 288 lokali mieszkalnych w tym 39 lokali będących przedmiotem najmu socjalnego. W związku z zakończeniem okresu trwałości projektu dla wybudowanych lokali socjalnych ze środków BGK uruchomiona została sprzedaż mieszkań w budynkach przy ul. Elckiej. Spotkało się to z dużym zainteresowaniem najemców, którzy chcą uzyskać prawo własności do zajmowanych lokali.

Spółeczna Inicjatywa Mieszkaniowa

W dniu 02 czerwca 2022 r. Gmina Orzysz wraz z 15 Gminami z województwa warmińsko – mazurskiego, 1 Gmina z województwa pomorskiego oraz Krajowym Zasobem Mieszkaniowym zawiązała Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. SIM KZN Warmia i Mazury to spółka “not for profit” budująca mieszkania społeczne. Mieszkania są przeznaczone dla osób i rodzin nie posiadających własnego mieszkania w danej miejscowości dysponujących środkami na regularne opłacanie czynszu, jednak ich dochody są za niskie na zaciągnięcie kredytu hipotecznego na mieszkanie.

Wspólnikami spółki są:

- Gmina Miejska Biała Piska;
- Gmina Bisztynek;
- Gmina Miasto Braniewo;
- Miasto Działdowo;
- Gmina Wiejska Elbląg;
- Gmina Gronowo Elbląskie;
- Gmina Iława;
- Gmina Wiejska Lubawa;
- Gmina Markusy;
- Gmina Milejewo;
- Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie;
- Gmina Nowy Dwór Gdański;
- Gmina Olsztyn;
- Gmina Orzysz;
- Miasto i Gmina Pasłęk;
- Gmina Pieniężno;
- Gmina Szczytno;
- Krajowy Zasób Nieruchomości.

Spółeczna Inicjatywa Mieszkaniowa KZN Warmia i Mazury skorzystała ze środków z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa w wysokości do 10% kosztów realizacji inwestycji. Plus finansowanie z Funduszu Dopłat, pozostałe koszty związane z procesem budowlanym oparte zostaną o partycypację lokatorów i preferencyjny kredyt społecznego budownictwa czynszowego udzielany przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

W 2022 r. Gmina Orzysz pozyskała wsparcie z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa kwotę w wysokości 3 mln. zł na sfinansowanie działania polegającego na objęciu przez Gminę udziałów w tworzonej Spółce.

W 2022 r. Gmina Orzysz przekazała dla SIM działkę gruntu oznaczoną nr geod. 204/40 o pow. 0,4486 ha położoną w obrębie geod. miasta Orzysz, przy ul. Elckiej w celu wykonania prac koncepcyjnych

i projektowych oraz przygotowania nieruchomości do rozpoczęcia realizacji o charakterze budowlanym na cele mieszkaniowe.

W związku z tym, że przekazana działka jest w pełni uzbrojona, objęta prawidłowymi zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, gmina Orzysz jest w grupie trzech gmin, w których w pierwszej kolejności ruszy budowa budynków wieloloklaowych.

Remonty

W budynkach będących w 100% własnością gminy, gmina sama może decydować o potrzebach remontowych, natomiast w pozostałych budynkach, w których posiada jedynie udziały i które są własnością wspólnot mieszkaniowych, o remontach części wspólnych decydują wszyscy właściciele lokali mieszkalnych na zebraniach właścicieli lokali, podejmując uchwały.

Na bieżące utrzymanie, zakup materiałów budowlanych, remonty mieszkaniowego zasobu gminy i inwestycje w 202 roku wydano kwotę 129 544,23 zł.

W 2022 roku w lokalach będących własnością Gminy Orzysz na podstawie wpływających wniosków oraz ze względu na zły stan techniczny (sprawdzany przez zarządcę mienia gminnego Administrator):

- wymieniono 17 okien w lokalach mieszkalnych,
- dokonano wymiany i naprawy instalacji elektrycznej w 2 lokalach mieszkalnych,
- przestawiono 1 piec kaflowy,
- zakupiono i zamontowano przedłużenia do kominów w budynku przy ulicy Wojska Polskiego 16 w Orzyszu;
- dokonano remontu dachu w budynku gminnym przy ulicy Wojska Polskiego 16 oraz części dachu w budynku przy ulicy Ogrodowej 1.

Ponadto na bieżąco usuwano awarie zgłaszane w budynkach i lokalach gminnych i dokonywano przeglądów kominarskich, elektrycznych i budowlanych.

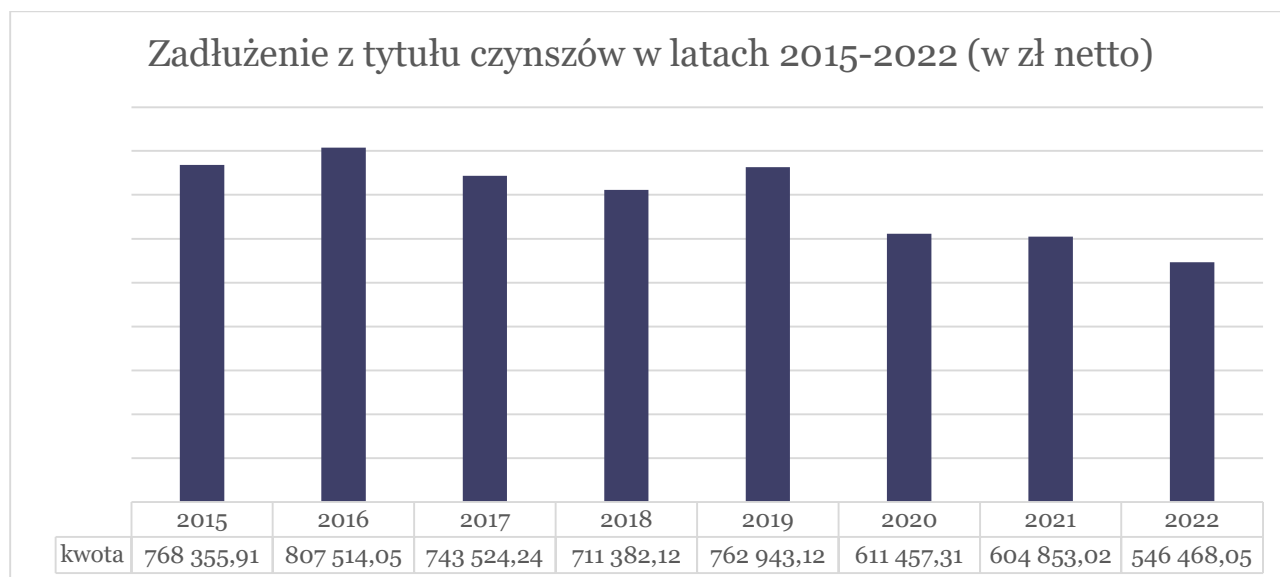
Zgodnie z Uchwałą nr XVII/111/19 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 27 listopada 2019 roku w sprawie określania zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Orzysz § 10, Burmistrz może wyrazić zgodę na zawarcie umowy najmu lokalu z osobą, która z własnych środków i własnym staraniem wyremontowała wolny zdewastowany lokal mieszkalny i zwrócić koszt zakupu materiałów i usług, w formie czynszu za lokal mieszkalny.

W 2022 roku przydzielono dla gospodarstw domowych 8 lokali mieszkalnych. Podczas przydziału pod uwagę brano: sytuację życiową gospodarstw domowych, ich liczebność oraz metraż mieszkania. Większość osób skorzystała z możliwości wyremontowania lokali, które były w złym stanie technicznym oraz odliczenia poniesionych nakładów finansowych od naliczeń za czynsz lokalu.

Ponadto od 01.10.2021 r. – do 30.09.2022 r. zbierano wnioski o przydział i zamianę lokalu mieszkalnego z zasobu Gminy Orzysz, a w IV kwartale prace nad tworzeniem list oczekujących uprawnionych na przydział i zamianę rozpoczęła Społeczna Komisja Mieszkaniowa, poprzez sprawdzanie i rozpatrywanie wniosków osób ubiegających się o przydział bądź zamianę lokalu celem zakwalifikowania ich na listach oczekujących uprawnionych do przydziału i zamiany. Na liście oczekujących uprawnionych na przydział i zamianę lokali z mieszkaniowego zasobu gminy znalazło się łącznie 40 gospodarstw domowych.

Program oddłużania mieszkań gminnych

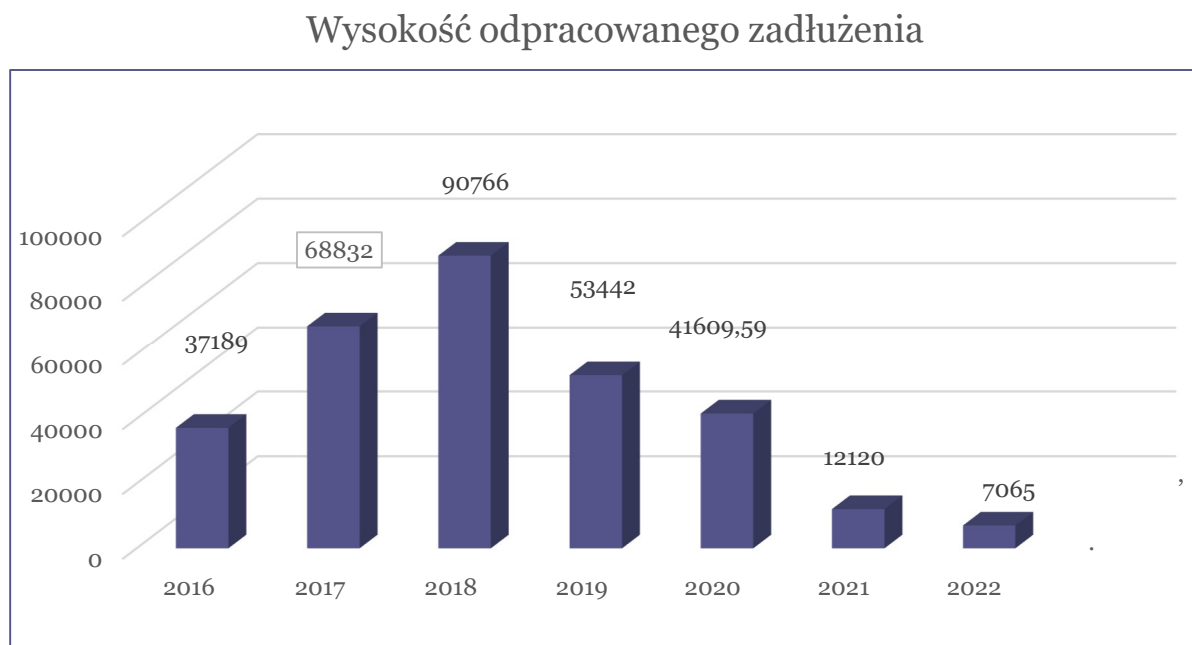
Sytuacja gospodarcza w kraju powoduje, że w gminie Orzysz jak i w innych gminach mieszkańcy mają problem z regulowaniem należności z tytułu czynszów za najem lokali gminnych. Pomimo stale pogarszającej się sytuacji w kraju i realnie pogarszającej się sytuacji finansowej najemców poziom ogólnego zadłużenia z tytułu czynszów ulega zmniejszeniu.

Mieszkańcy lokali mieszkalnych będących własnością Gminy Orzysz korzystać mogą z instrumentów prawnych, mających na celu udzielenie pomocy w regulowaniu opłat bieżących, jak i w spłacie powstałych należności.

Uwzględniając doświadczenia wynikające z zarządzania gminnym zasobem mieszkaniowym od 2015 roku podejmowane są działania, mające na celu zmniejszenie zaległości czynszowych poprzez danie możliwości odpracowania długu, uelastycznienie spłaty zadłużenia, aż po skuteczniejszą egzekucję.

Efektem prowadzonego konsekwentnie Programu oddłużania najemców na koniec 2022 roku odpracowano zadłużenie na kwotę to 312 023 zł.

Program pomaga naszym mieszkańcom bez stałego zatrudnienia i bez dochodów wyjść z pętli zadłużenia wobec Gminy.

Kolejną formą pomocy lokatorom zadłużonym jest umożliwienie spłaty powstałych zaległości długu w ratach. W ubiegłym roku, z dłużnikami zostało zawartych 7 porozumień, z czego 2 osoby spłaciły go całkowicie.

Łącznie podpisanych jest porozumień na spłatę długu w ratach na kwotę 167 440,93 zł. W 2022 roku spłacono kwotę 28 061,37. Do spłaty pozostała kwota 139 379,56 zł.

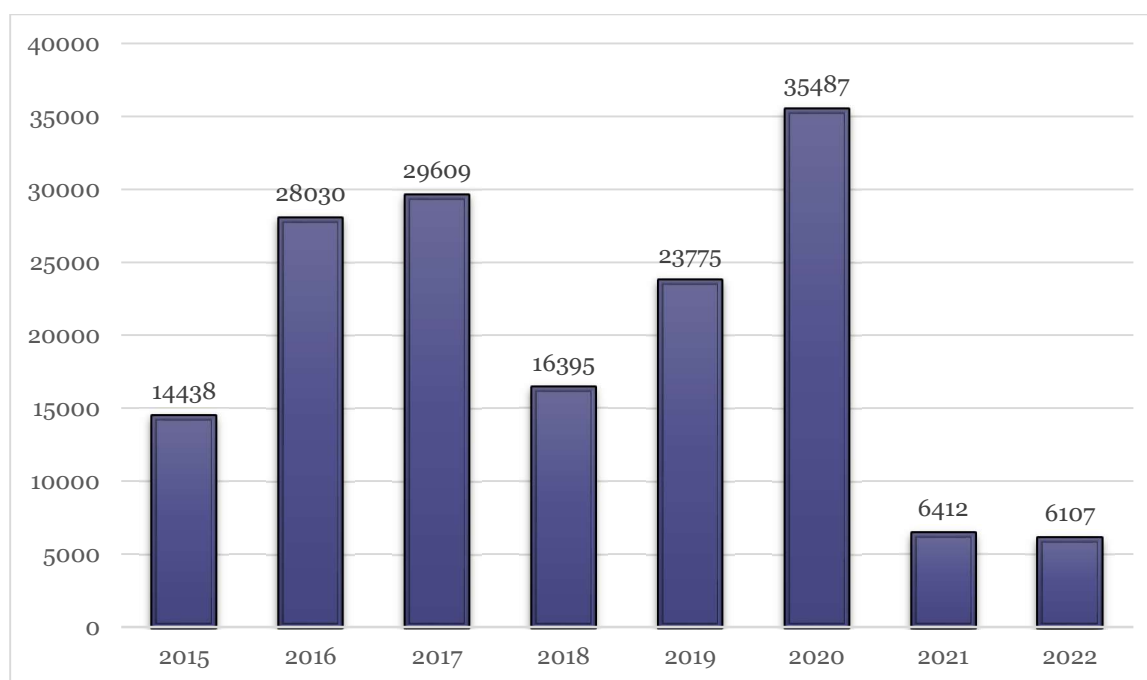
W 2022 roku z pozwem do Sądu Rejonowego w Pisz Wydział Cywilny wystąpiono w stosunku do:

- 4 osób - o egzekucję zaległych należności czynszowych;
- 4 osób - o eksmisję z lokalu mieszkalnego.

Łącznie Sąd Rejonowy w Pisz Wydział Cywilny wydał 62 prawomocnych nakazów zapłaty uprawniających do egzekucji, a 4 postępowania sądowe są w toku.

Z wniosku Gminy przeciwko dłużnikom, wysokość należności będących przedmiotem egzekucji prowadzonej na podstawie tytułów wykonawczych stanowi kwotę 222 297,20 w tym: 156 637,60 zł należność główna (prawomocne nakazy zapłaty), 43 288,63 zł koszty postępowania sądowych i prawnych oraz 22 370,97 zł; odsetki od nakazów zapłaty.

Wysokość kwot wyegzekwowanych przez Komornika Sądowego na rzecz Gminy przedstawia poniższy wykres.

Łącznie z tytułu skutecznych postępowania egzekucyjnych prowadzonych przez komornika odzyskano kwotę 160 253,49 (154.146,00) zł.

Wnioski

- 1) Gmina dysponuje dużym zasobem mieszkaniowym. Liczba lokali najmu socjalnego w gminie spadła z 110 w 2019, 60 w 2021 do 39 w roku 2022. To jednak spora liczba względem innych gmin powiatu.
- 2) Liczny zasób mieszkaniowy wymaga systematycznych remontów. Corocznie w ramach Planu remontów prowadzona jest wymiana okien, drzwi oraz naprawa pieców w mieszkaniach gminnych.

- 3) W związku z rosnącym zainteresowaniem kupnem mieszkania podjęte zostały rozmowy z deweloperami w celu budowy budynków wielorodzinnych.
- 4) Gmina poprzez Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową Krajowego Zasobu Mieszkaniowego wspólnie z 17 innymi samorządami z województw warmińsko-mazurskiego i pomorskiego planuje wybudować 2 budynki wielolokalowe z mieszkaniami o umiarkowanym czynszu. Planowany termin budowy budynków to 2024 rok.
- 5) Gmina Orzysz jest aktywnym członkiem SIM Warmia i Mazury, która wybuduje 2 budynki wielolokalowe na przekazanej przez gminę działce. Powstaną lokale o umiarkowanym czynszu z możliwością dojścia do własności.
- 6) Tereny po „starej targowicy” przy ulicy Wyzwolenia przeznaczone zostaną pod budownictwo wielo i jednorodzinne. Trwają prace aktualizujące plany zagospodarowania przestrzennego dla tej zmiany przeznaczenia terenu.

Zdrowie i pomoc społeczna

Ochrona zdrowia

Dostęp do świadczeń z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy realizuje Samodzielny Publiczny Miejsko- Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu. Ośrodek zapewnia dostęp do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej rehabilitacji.

W ramach podstawowej opieki medycznej udzielane były świadczenia przez lekarzy, pielęgniarki i położną podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Orzysz i osób z poza gminy. Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) zapewnia zdrowym i chorym świadczenia zdrowotne w warunkach ambulatoryjnych i domowych. Do zadań Podstawowej Opieki Zdrowotnej należy:

- 1) Wykonywanie porad lekarskich (w tym orzeczenie o stanie zdrowia) w pomieszczeniach przychodni lub miejscu pobytu pacjenta, jeżeli stan zdrowia pacjenta tego wymaga;
- 2) Wykonywanie usług przez pielęgniarki i położne w pomieszczeniach przychodni lub miejscu pobytu pacjenta;
- 3) Wykonywanie przez pielęgniarki iniekcji, opatrunków oraz innych zabiegów pielęgniarstwa;
- 4) Wykonywanie przez lekarzy zabiegów i procedur medycznych oraz ordynacja leków;
- 5) Zlecanie wykonywania badań diagnostycznych i zabiegów fizjoterapeutycznych;
- 6) Zlecanie transportu sanitarnego;
- 7) Wystawianie skierowania do innych podmiotów wykonujących działalność leczniczą w ramach umowy z NFZ;
- 8) Wykonywanie szczepień i bilansów zdrowia.

W celu realizacji zabiegów i procedur diagnostyczno-terapeutycznych w trakcie udzielanej porady lekarskiej oraz obowiązkowych szczepień ochronnych wynikających z zakresu działań lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, SPMGOZ w Orzyszu zapewnia funkcjonowanie gabinetu zabiegowego od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00 z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.

W schorzeniach ostrych i nagłych porada następuje w dniu zgłoszenia, w schorzeniach przewlekłych jest uzgadniany termin wizyty z ubezpieczonym.

Świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej wykonywane są w warunkach ambulatoryjnych lub domowych od poniedziałku do piątku w przedziale czasowym pomiędzy 8.00 a 18.00.

Poza godzinami pracy podstawowej opieki zdrowotnej, w dni świąteczne i wolne od pracy świadczenia zdrowotne wykonuje SPZOZ w Piszcu w ramach nocnej i świątecznej opieki. Opiekę stacjonarną i całodobową, szpitalną zapewnia mieszkańcom w głównej mierze szpital w Piszcu oraz szpitale w Elku i Giżycku.

Liczba zrealizowanych w 2020 roku świadczeń przez ośrodek:

- 1) Lekarze POZ – 20 409 świadczeń;
- 2) Porada lekarska w domu – 94;
- 3) Teleporada – 1736;
- 4) Teleporada covid – 1736;
- 5) Wizyty położnej w edukacji przedporodowej- 461;
- 6) Ilość wykonywanych EKG w gabinecie zabiegowym- 126;
- 7) Usługi położnej 74 pacjentom udzielono 224 świadczeń;
- 8) Świadczenia profilaktyczne – 541;
- 9) Świadczenia diagnostyczne – 2947;
- 10) Świadczenia pielęgnacyjne - 125;
- 11) Pobór krwi – 1834,

W ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej udzielane były świadczenia medyczne przez lekarza specjalistę rehabilitacji w poradni rehabilitacyjnej dla wszystkich pacjentów posiadających ważne ubezpieczenie i w oparciu o aktualne skierowanie do poradni specjalistycznej, niezależnie od miejsca zamieszkania. Ilość pacjentów przyjętych przez lekarza rehabilitacji 620 (819).

Funkcjonowała również rehabilitacja, gdzie można było skorzystać z szerokiej gamy różnorodnych zabiegów fizjoterapii, kinezyterapii i terapii manualnej. Ilość świadczeń udzielonych pacjentom – 29 357 (21 752).

Podstawową Opiekę Zdrowotną zapewniają na terenie gminy również 3 indywidualne praktyki lekarskie.

Samodzielny Publiczny Miejsko – Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu przez cały 2022 rok prowadził projekt, na który pozyskał środki w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Działanie 4.3 Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków Poddziałania 4.3.1 Efektywność energetyczna w budynkach publicznych (Schemat A) i przystąpił do realizacji nowego projektu pod nazwą: „Poprawa efektywności energetycznej w budynku Samodzielnego Publicznego Miejsko-Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu”. Zabezpieczenie wkładu własnego w projekcie pochodzi z dotacji celowej otrzymanej od Gminy Orzysz.

Przedsięwzięcie realizowała wyłoniona w drodze przetargu nieograniczonego firma GRUNDUNG Sp. z o.o. Łączna wartość projektu po procedurze przetargowej wynosiła 640.281,62 zł. Wkład własny stanowiło 100.798,58 zł.

Zakres prac modernizacyjnych w obiekcie obejmował min:

- Ocieplenie ścian zewnętrznych parteru i piętra, parterowych dobudówek na elewacji N i E oraz piwnic przy gruncie,
- Ocieplenie cokołu,
- Ocieplenie stropu pod nieogrzewanym strychem,
- Ocieplenie dachów parterowych dobudówek na elewacji N i E,
- Ocieplenie skosów dachu,
- Montaż okien dachowych w skosach dachu,
- Zamurowanie okien w ramach drewnianych, szklonych pojedynczo, na piętrze,
- Wymiana okien na poziomie piwnic,
- Wymiana drzwi zewnętrznych na poziomie parteru,
- Usprawnienie dotyczące zmniejszenia strat ciepła do nieogrzewanej piwnicy,
- Wymiana instalacji c.w.u.
- Wymiana instalacji c.o.
- Modernizacja oświetlenia: wymiana opraw na LED,
- Wykonanie instalacji fotowoltaicznej.

Dodatkowo poza w/w zakresem w budynku wykonano całkowity remont łazienki na piętrze, remont pomieszczeń administracyjnych, zakupiono meble biurowe, wykonano remont pomieszczenia gospodarczego na parterze, wymieniono drzwi wraz z ościeżnicami do piwnicy i łazienek. W związku z przegnięciem belek stropowych w części odkrytych połaci dachu, dokonano ich naprawy i wymieniono na nowe. Notorycznie wybijające i zalewające od lat piwnicę ośrodku fekalia i szambo stały się podstawą wymiany instalacji kanalizacyjnej wraz z zakupem przepompowni i zbiornika. Podczas prac remontowych okazało się, że przybudówka do ośrodka od strony ul. Ogrodowej została wybudowana bez fundamentów, co powodowało zapadanie się podłogi i pęknięcia na łączeniach oraz odchylanie się od budynku. Fundament taki został wykonany. Ponadto z kostki brukowej wykonano opaskę wokół budynku oraz dojścia do ciągów komunikacyjnych.

W ośrodku zdrowia prowadzone są działania z zakresu promocji zdrowia, udzielania kompleksowych porad z zakresu profilaktyki chorób układu krążenia, układu oddechowego, edukacji zdrowotnej w edukacji cukrzycy i zapobiegania powikłaniom cukrzycowym.

Samodzielny Publiczny Miejsko Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu, jako jedyny podmiot działający w obszarze ochrony zdrowia w gminie Orzysz, kontynuował Narodowy Program Szczepień przeciwko COVID – 19. Powszechne szczepienia całego społeczeństwa, w tym również w gminie Orzysz ruszyły w styczniu 2021 r. Nasz ośrodek w 2022 r., zaszczepił 790 osób.

Z dniem 31 października 2022 lekarze POZ złożyli rezygnację z pracy w SPMGOZ. Sprawowali oni dotychczas podstawową opiekę zdrowotną nad mieszkańcami gminy Orzysz. Szukanie rozwiązań mających na celu zapewnienie ciągłości opieki medycznej zaowocowało w dniu 1 grudnia 2022r. podpisaniem umowy na zastępstwo na okres do dnia 31 stycznia 2023 r. z Spółką z o.o. Zaniewski, Bilski z siedzibą w Bisztynku.

Wskazana spółka w dniu 16 grudnia b.r. zwróciła się z listem intencyjnym do Burmistrza Orzysza oraz Dyrektora SPMGOZ w Orzyszu o przeniesienie ogółu praw i obowiązków wynikających z umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej zawartej przez Samodzielny Publiczny Miejsko – Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu z Narodowym Funduszem Zdrowia na rzecz podmiotu leczniczego Zaniewski, Bilski Spółka z o.o. W obecnym stanie prawnym tylko takie rozwiązanie pozwoliło zachować ciągłość i dotychczasowy standard świadczonych usług medycznych. W przeciwnym razie mieszkańcy, którzy dotychczas nie korzystali z usług ośrodka, a teraz chcący złożyć deklarację i korzystać z usług tego podmiotu nie mieli by takiej możliwości.

Decyzję o likwidacji ośrodka ze wskazaniem podmiotu niepublicznego, który będzie dalej nieprzerwanie prowadził usługi medyczne w niezmiennym zakresie podjęła Rada Miejska w Orzyszu w lutym 2023 roku. Ostatecznie ośrodek jako publiczny podmiot leczniczy zakończy działalność medyczną z dniem 31 kwietnia 2023 roku, zaś całkowitą działalność z dniem 30 czerwca 2023 roku. Na terenie gminy funkcjonują z powodzeniem niepubliczne podmioty świadczące podstawową opiekę zdrowotną, dla pacjentów zaś priorytetem jest jakość świadczonych usług, a nie kto jest ich organizatorem. Zakres i standard świadczeń jest tożsamy, a nadzór nad jakością usług prowadzi NFZ.

Zaprzestanie działalności Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu nie powoduje zmniejszenia zakresu świadczeń dotychczas realizowanych przez ośrodek, a także nie pogorsza warunków ich udzielania. Nowy podmiot gwarantuje zachowanie dotychczasowego zakresu, a w określonych obszarach planuje go znacznie poszerzyć z korzyścią dla pacjentów. Z dniem 1 maja 2023 roku podmiot Zaniewski i Bilski Sp. z o.o. przejęła kontrakty NFZ na prowadzenie POZ oraz rehabilitacji.

Programy profilaktyczne

Gmina Orzysz rokrocznie prowadzi działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia, uwzględniające zarówno założenia polityki zdrowotnej państwa, np. sformułowane w Narodowym Programie Zdrowia, a przede wszystkim własne cele związane z problemami zdrowotnymi lokalnej społeczności.

Te własne cele związane z problemami zdrowotnymi środowiska lokalnego realizowane są na bieżąco przez Samodzielny Publiczny Miejsko - Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu oraz Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej funkcjonujące w Ośrodku. Tam prowadzone są działania z zakresu promocji zdrowia, udzielania kompleksowych porad z zakresu profilaktyki chorób układu krążenia, układu oddechowego, edukacji zdrowotnej w edukacji cukrzycy i zapobiegania powikłaniom cukrzycowym. Gmina Orzysz rokrocznie zabezpiecza środki jako dotację celową dla Samodzielnego Publicznego Miejsko - Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu na realizację Programu Promocji i Ochrony Zdrowia. W ramach tego programu realizowane są coroczne bezpłatne akcje mammograficzne i cytologiczne i badania USG gruczołu krokowego wraz z konsultacjami oraz badania USG jamy brzusznej u kobiet.

W zakresie profilaktyki w 2022 r. dla mieszkank Orzysza zorganizowano 9 akcji badań mammograficznych w mammobusie stacjonującym przy ośrodku zdrowia w Orzyszu. Z badań tych skorzystało 228 kobiet.

W listopadzie zrealizowano akcję prozdrowotną pn. „Działania profilaktyczne „IV Orzyski Dzień Walki z Rakiem”, realizowaną w ramach „Programu Promocji i Ochrony Zdrowia”.

Akcja polegała na bezpłatnych badaniach urologicznych USG jamy brzusznej dla 13 kobiet oraz USG gruczołu krokowego i porad urologicznych dla 20 mężczyzn.

W grudniu na zaproszenie Szpitala MSWiA w Olsztynie z inicjatywy Burmistrza Orzysza odbył się wyjazd kobiet z terenu miasta i gminy Orzysz na bezpłatne badania mammograficzne i cytologiczne refundowane przez NFZ z Programu Profilaktyki Raka Piersi. Z badań wyjazdowych skorzystało 45 pań.

Profilaktyka uzależnień

Ustawa z dnia 26 października 1986 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz przeciwdziałaniem narkomanii.

Rada Miejska w Orzyszu Uchwałą Nr XLVI/336/22 z dnia 26 stycznia 2022 roku przyjęła Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025.

Program określa strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w społeczności lokalnej określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Realizując cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, były podejmowane działania w następujących obszarach:

1. Finansowanie i prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym, narkomanii i ich rodzin oraz przemocy domowej przy Rynek 3 w Orzyszu.

Dążeniem działalności Punktu Konsultacyjnego jest zdiagnozowanie problemów mieszkańców gminy w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie oraz udzielenie im pomocy w tych obszarach.

W 2022 roku z usług Punktu Konsultacyjnego skorzystało 240 osób, którym łącznie udzielono 667 porad. Na wysokim poziomie utrzymywała się ilość konsultacji dotyczących przemocy oraz sytuacji kryzysowych w rodzinie i otoczeniu klientów Punktu.

W omawianym roku sprawozdawczym w Punkcie Konsultacyjnym ruszyła również grupa wsparcia dla kobiet uzależnionych od alkoholu. Celem grupy jest zwiększenie wiedzy na temat choroby, rozpoznawanie objawów głodu alkoholowego i radzenie sobie z nimi oraz wsparcie abstynencji. Osoby zgłaszające się do Punktu Konsultacyjnego w Orzyszu posiadające sądowe zobowiązanie do leczenia odwykowego kierowani byli do Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Piszcu.

Punkt w roku 2022 współpracował z:

- Poradnią Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Piszcu
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orzyszu
- I Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Piszcu
- pedagogami szkolnymi

Na funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego w Orzyszu poniesiono wydatki w wysokości 43 793,64 zł w tym: wynagrodzenie psychologa, wynagrodzenie specjalisty terapii uzależnień, wynagrodzenie referenta prawnego, zakup wyposażenia, zakup środków czystości do Punktu, montaż oprawy z czujnikiem ruchu przed wejściem do Punktu Konsultacyjnego.

2. Funkcjonowanie Placówki Wsparcia Dziennego pn. Środowiskowa Świetlica z Programem Profilaktycznym dla dzieci i młodzieży przy ul. Rynek 3 w Orzyszu.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXX/226/20 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 22 grudnia 2020r; w ramach działalności statutowej Polany Kultury w Orzyszu w Centrum Młodzieżowym Polany Kultury funkcjonuje środowiskowa świetlica z programem profilaktycznym. W świetlicy organizowana była działalność artystyczna mająca w celu przeciwdziałania patologiom i uzależnieniom oraz działania wspierające zadania rodziny. Zajęcia prowadziły dwie osoby, zatrudnione jako animatorzy czasu wolnego. W zajęciach uczestniczyła także młodzież i dzieci pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych z uzależnieniami i wykluczonych społecznie. Ważnym aspektem prowadzonej pracy w świetlicy była integracja środowiska młodzieżowego z rodzin dysfunkcyjnych i rodzin zdrowych, zbudowanie szerokiej i atrakcyjnej oferty programowej rozwijającej obie grupy oraz wsparcie rodziców w realizacji ich zadań.

W zakresie profilaktyki oraz wspierania rodzin w 2022r. były realizowane następujące działania:

- akcje profilaktyczne (Pomoc w Kryzysie Psychicznym, Mówimy uzależnieniom NIE, Wirtualna rzeczywistość)
- warsztaty edukacyjno-profilaktyczne (Ogólnopolski Dzień Walki z Depresją, Mówimy nie dla PRZEMOCY, Poczucie własnej wartości jako ważny czynnik rozwoju osobowości)
- spotkania z psychologiem
- spotkania z pedagogiem
- zajęcia artystyczne mające na celu promowanie zdrowego, wolnego od używek trybu życia
- zajęcia uwrażliwiające na cierpienie i potrzeby innych oraz kształtujące tolerancję

Na wydatki związane z działalnością i utrzymaniem świetlicy ogółem poniesiono koszty w wysokości: 103 053,56. W Świetlicy Środowiskowej zatrudnione są 2 osoby. Koszt utrzymania etatów to:

Wynagrodzenia osobowe – 73 176,60
Składki ZUS od wynagrodzeń – 14 114,29
Świadczenia urlopowe – 3 325,94
Koszty szkoleń pracowników- 960,00

Inne koszty utrzymania to 3 310,39 (środki czystości, przeglądy gaśnic, materiały i usługi do drobnych napraw).

Na działalność merytoryczną w Centrum Młodzieżowym w 2022 r wydatkowano 8 148,34 zł (zakup wyposażenia i materiałów pomocniczych do pracy z dziećmi, zakup artykułów biurowych i dekoracyjnych, zakup artykułów spożywczych do organizacji uroczystości okolicznościowych)

3. Świetlica Środowiskowa „Kajak” przy parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa przy ul. Elckiej 17 w Orzyszu

Świetlica środowiskowa „Kajak” przy Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa jest prowadzona przez Siostry Dominikanki. Dzieci mogły tam spędzać czas wolny od zajęć szkolnych i rozwijać swoje talenty, uczyć się odpowiedzialności i współpracy z innymi, a także ofiarności wobec bardziej potrzebujących. Świetlica dostępna była od poniedziałku do piątku w godzinach 15⁰⁰-17³⁰. W tym czasie dzieci i młodzież brała udział w różnorodnych formach spędzania czasu tj. zajęciach gitarowych, teatralnych, plastycznych i robótek ręcznych, tanecznych. Uczestnicy świetlicy brali też udział w różnego rodzaju występach, konkursach, rozgrywkach sportowych i akcjach charytatywnych. Pracę w świetlicy wspierał wolontariat

– młodzież z ZSP i ZS Ogólnokształcących w Orzyszu oraz grupa dorosłych osób. Zajęcia prowadzone w świetlicy były bezpłatne.

W ramach zawartego z Gminą porozumienia dofinansowany został koszt centralnego ogrzewania placówki w wysokości 7 593,23 zł. Na zakup materiałów plastycznych i biurowych przeznaczonych na zajęcia z dziećmi wydatkowano kwotę 690,04 zł.

4. Opieka psychologiczna w szkołach prowadzonych przez Gminę Orzysz

Zakres wykonywanych zadań przez zatrudnionego psychologa w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Orzysz obejmował między innymi:

- indywidualne konsultacje i porady psychologiczne z uczniami, rodzicami i nauczycielami;
- udzielanie wsparcia dla osób z rodzin z problemem alkoholowym, narkomanii i dotkniętych przemocą domową;
- wskazywanie odpowiednich form pomocy i motywowanie do działania;
- programy profilaktyczne. Zgodnie z przedłożonym sprawozdaniem za 2022 rok zrealizowano:

lp	Działanie	Ilość
1	Konsultacje z nauczycielami w celu określenia form pomocy uczniom w ich trudnościach	299
2	Konsultacje indywidualne z uczniami	389
3	Konsultacje z rodzicami	443
4	Interwencje psychologiczne w sytuacjach kryzysowych uczniów	53
5	Obserwacje uczniów podczas zajęć	12
6	Konsultacje z dyrektorami szkół	43
7	Konsultacje z kuratorem sądowym	66
8	Konsultacje z asystentem rodziny	22

RAZEM 1327 PORADY

Na wynagrodzenia psychologa wydatkowano w 2022 roku 65 660,00,-zł.

Główne problemy i trudności z jakimi zmagali się nauczyciele, rodzice, dzieci i młodzież to: trudności wychowawcze, przemoc słowna i fizyczna, trudności w radzeniu sobie z emocjami, uzależnienie jednego lub kilku członków rodziny, trudności w rozwiązywaniu problemów.

5. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii

W lutym ogłoszony został otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego pn.: „Profilaktyka uzależnień i patologii społecznych w 2022 roku”.

Zadanie obejmowało:

- organizację pozalekcyjnych zajęć sportowych; bezpieczeństwa i ratownictwa wodnego oraz rekreacji z promocją zdrowego i trzeźwego stylu życia,

- wspieranie alternatywnych metod spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież i rodziny poprzez promowanie zdrowego i trzeźwego stylu życia;
- organizację wydarzeń i eventów z zakresu profilaktyki uzależnień.
- wykonywanie ratownictwa wodnego połączone z profilaktyką i bezpieczeństwem na obszarach wodnych.

Na dofinansowanie realizacji zadania przeznaczono kwotę w wysokości 10.000,- zł.

Na ogłoszony konkurs wpłynęła jedna oferta Stowarzyszenia Grupa Rekonstrukcji Historycznej im. Brygady kawalerii „Plis” z siedzibą w Wysokie Mazowieckie, na realizację projektu „Działamy – w czasie wolnym do podróży z historią zapraszamy”. Po rozpatrzeniu oferty przez powołaną Komisję Konkursową, Zarządzeniem Burmistrza dotacja została przyznana. Projekt był realizowany od 01 czerwca do 30 listopada 2022r. W ramach zadania odbyły się wycieczki uczniów do Dywizjonu Artylerii Samobieżnej w Orzyszu, żywe lekcje historii w szkołach na terenie gminy, konkursy plastyczne i warsztaty profilaktyczne „W zdrowym ciele zdrowy duch”. Realizacja projektu miała na celu pokazanie dzieciom alternatywy spędzania wolnego czasu a także przeciwdziałać uzależnieniom i patologiom społecznym.

Koszt realizacji całego projektu wyniósł 14 440,00 zł.

6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W 2022 roku Zarządzeniem Nr 36/11/2022 Burmistrza Orzysza z dnia 21 listopada 2022r. została powołana Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w nowym składzie.

Członkowie Komisji to osoby działające na rzecz profilaktyki w gminie. Zgodnie z Ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi są przeszkolone w zakresie udzielania pomocy i wsparcia osobom uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Komisja współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Prokuraturą Rejonową, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, pedagogami szkolnymi oraz przedstawicielami ochrony zdrowia. Działania Komisji dotyczą osób dorosłych, uzależnionych od alkoholu lub współuzależnionych.

Zadaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych było w 2022r inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a także podejmowanie czynności zmierzających do zastosowania wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie lecznictwa odwykowego.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 11 posiedzeń plenarnych Komisji oraz 9 posiedzeń zespołu ds. rozmów interwencyjno-motywacyjnych, na których podejmowano działania w zakresie motywowania do podjęcia leczenia osób zgłaszanych na leczenie.

Wnioski kierowane do Komisji najczęściej dotyczyły osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu. Najczęściej składane były policję, MOPS w Orzyszu, rodzinę osób uzależnionych i kuratora sądowego. Komisja przeprowadziła rozmowy z osobami podejrzаныmi o nadużywanie alkoholu. Były to rozmowy motywujące do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego i utrzymania trzeźwości oraz osobami współuzależnionymi rozmowy wspierające i informujące o możliwościach korzystania z pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej w Punkcie Konsultacyjnym. Mając na uwadze fakt, że leczenie odwykowe jest najbardziej skuteczne dla osoby nadużywającej alkoholu odpowiednio zmotywowanej, członkowie Komisji starali się przeprowadzić rozmowę tak, aby skłonić tą osobę do dobrowolnego podjęcia leczenia odwykowego. W sytuacji, kiedy to osoba, w stosunku do której wpłynął wniosek nie przychodziła na spotkanie bądź nie zgadzała się na dobrowolne poddanie się leczeniu, a wstępne czynności przeprowadzone potwierdzały, że występują ku temu przesłanki, Komisja kierowała wnioski do sądu. Z takim wnioskiem o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego oraz na czas trwania leczenia ustalenie nadzoru kuratora sądowego, do Sądu Rejonowego w Piszku Komisja wystąpiła

w stosunku do 10 osób (o 3 mniej w porównaniu do 2021 roku). Takie rozwiązanie sprawy niestety nie zawsze załatwiało do końca jednak problemu. Niektóre z tych osób, odwożone nawet przez policję do stacjonarnych zakładów leczenia odwykowego, pomimo nakazu sądowego nie poddaje się terapii. Bywa tak, że w dniu przyjazdu opuszczają samowolnie szpital. Na tę sytuację Komisja nie ma już wpływu.

W ramach realizacji procedury Niebieskiej Karty, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych brała aktywny udział w pracach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy Domowej. Motywowano osoby nadużywające alkohol do prowadzenia trzeźwego trybu życia, podjęcia leczenia w placówkach ambulatoryjnych i Punkcie Konsultacyjnym. Członków rodzin dotkniętych przemocą domową kierowano do Punktu Konsultacyjnego, w którym miały możliwość uzyskania wsparcia i pomocy terapeutyczną, psychologiczną oraz prawną.

Z informacji pozyskanych od placówek współpracujących wynika, iż w omawianym roku z terenu naszej Gminy leczyło się:

- 1) w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Piszcu – 20 osób uzależnionych od alkoholu, i jedna osoba z zespołem uzależnienia spowodowanym kilkoma substancjami psychoaktywnymi
- 2) w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku - 21 osób, w tym ambulatoryjnie 3 osoby.
- 3) na Oddziale Detoksykacyjnym w Szpitalu Psychiatrycznym w Węgorzewie leczyło się 22 mieszkańców Gminy Orzysz.

Na realizację w/w działań poniesiono wydatki:

- opłaty sądowe za złożone wnioski i opłaty za wydanie opinii biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia – 6 182,40zł.
- diety za posiedzenia plenarne Komisji i zespołu ds. rozmów interwencyjno-motywacyjnych – 14 900,-zł.
- wynagrodzenie pełnomocnika Burmistrza ds. – 6 048,00 zł.
- szkolenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 1709,00,-zł.

Komisja zaopiniowała pozytywnie 19 wniosków złożonych przez przedsiębiorców na sprzedaż napojów alkoholowych. Opinie dotyczyły ustaleń Komisji, czy punkt sprzedaży napojów alkoholowych spełnia wymogi pod względem usytuowania, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa oraz czy wydane zezwolenie nie przekroczy ustalonej maksymalnej liczby zezwoleń określonej w obowiązującej Uchwale Rady Miejskiej w Orzyszu.

Polityka senioralna

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu rozpoczął swą działalność uroczystą Inauguracją, która odbyła się 19 lutego 2016 roku. Pierwszy wykład inauguracyjny wygłosił ks. prof. dr hab. Henryk Srokowski. Uniwersytet Trzeciego Wieku działa w oparciu o statut Polany Kultury w Orzyszu i stanowi jedną z form jego działalności oraz statut Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Opiekę naukową nad UTW sprawuje Dziekan Wydziału Gospodarki Turystycznej w Elku. Wykłady odbywają 2 razy w miesiącu w Czytelni Biblioteki Polany Kultury. Koordynatorem UTW od początku funkcjonowania jest starszy kustosz biblioteki Maja Rostkowska. Aktualnie, zgodnie z deklaracjami, Uniwersytet liczy 37 członków. Celem działania Uniwersytetu jest rozszerzenie oferty edukacyjnej; włączenie osób starszych do systemu kształcenia i wielopłaszczyznowego rozwoju ustawicznego; stymulowanie aktywności intelektualnej, emocjonalnej i artystycznej; umożliwienie miłego, twórczego i ciekawego spędzania czasu wolnego. Forma działalności Uniwersytetu to 8, 90- minutowych, spotkań

w semestrze. Zajęcia mają formy wykładów, zajęć praktycznych. W roku akademickim 2022/2023 wykłady na UTW w Orzyszu odbywały się regularnie, stacjonarnie, zgodnie z harmonogramem. W I semestrze odbyło się 8 wykładów, na II semestr również zaplanowano 8 wykładów. Zakończenie roku akademickiego 2022/2023 zaplanowano na 16 czerwca 2023 roku.

UTW działa nieprzerwanie od 2016 roku. Liczba słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Orzyszu na przełomie lat 2016-2022:

- 64 słuchaczy w 2016
- 48 słuchaczy w 2017
- 46 słuchaczy w 2018
- 45 słuchaczy w 2019
- 35 słuchaczy w 2020
- 44 słuchaczy w 2021
- 37 słuchaczy w 2022

Rada Seniorów Gminy Orzysz

Inicjatorem utworzenia gminnej rady seniorów był Burmistrz Orzysza Zbigniew Włodkowski, podobnie jak Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Rada Seniorów Gminy Orzysz poparła potrzebę utworzenia UTW w Orzyszu.

Rada Seniorów Gminy Orzysz została powołana na podstawie Uchwały Nr VIII/40/15 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 29 kwietnia 2015r. w sprawie utworzenia Rady Seniorów Gminy Orzysz oraz nadania jej statutu. Rada liczyła w I kadencji 15 członków i ukonstytuowała się z dniem 17.07.2015

Od 11.02.2019r. rozpoczęła się II kadencja Rady Seniorów Gminy Orzysz, w skład której wchodzi 16 członków organizacji i instytucji senioralnych z terenu miasta i gminy Orzysz.

Rada Seniorów funkcjonuje w oparciu o zabezpieczone środki finansowe w budżecie Domu Kultury w Orzyszu. Pula środków na 2022 r. wynosi 30.000 zł, z tego 10.000 zł na organizację Gminnego Dnia Seniora oraz wyjazd studyjny do miast, z którymi seniorzy współpracowali w I kadencji, tj. Zgierz, Janowiec i Puławy. Kwota 20.000 zł przeznaczona jest na transport dla 8 formacji senioralnych, czyli po 2,5 tys. zł na daną organizację.

Członkowie Rady Seniorów Gminy Orzysz reprezentują naszą gminę w organizacjach senioralnych na szczeblu wojewódzkim i krajowym. Mamy swojego przedstawiciela w składzie Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko – Mazurskiego. W II kadencji funkcjonowania Obywatelskiego Parlamentu Seniorów mamy swojego członka w Prezydium Delegatury OPS w Olsztynie. Jednocześnie do Konwentu OPS w Warszawie został zarekomendowany Burmistrz Orzysza na funkcję Osoby Zaufania Publicznego (jednej z pięciu w Polsce).

Z myślą o naszych seniorach Gmina Orzysz realizuje wspólny dla Powiatu Piskiego program „Piska Karta Seniora 60+”. Od 2018 r., czyli od początku wprowadzenia do obiegu Piskiej Karty Seniora na teren gminy Orzysz, do końca 2022 r. wydano 533 Karty Seniora, upoważniające naszych seniorów do korzystania z ulg na terenie całego Powiatu Piskiego.

Działania senioralne, które udało się zrealizować w 2022 roku:

- Wyjazd studyjny 50 osobowej grupy seniorów z gminy Orzysz do miasta partnerskiego Janowca nad Wisłą. W trakcie zwiedzania Lublina, Majdanku, Kozłówek oraz spotkania integracyjne naszego samorządu z Gminami: Niemce i Janowiec.
- Wizyta studyjna pn. " Wielkopolskę znamy – Warmię i Mazury poznamy - wyjazd studyjny” na terenie gminy Orzysz, samorządu z Gminy Lisków, składająca się z 80 osób, której towarzyszyli: V-ce Marszałek

Województwa Wielkopolskiego, władze samorządowe Gminy, dyrektorzy jednostek samorządowych, właściciele gospodarstw, członkinie Kół Gospodyń Wiejskich, stowarzyszeń oraz przedsiębiorcy.

- Rewizyta 54 osobowej grupy seniorów z Gminy Niemce na Lubelszczyźnie w Orzyszu oraz współorganizacja spotkania integracyjnego zaprzyjaźnionych środowisk senioralnych. W trakcie wizyty odbyło się integracyjne spotkanie ponad 100 seniorów z dwóch samorządów: Gminy Niemce i Gminy Orzysz. Włodarze Gminy Niemce, obecni podczas tej wizyty, wyrazili chęć kontynuacji doświadczeń między naszymi samorządami, nie tylko w dziedzinie polityki senioralnej.

- Nawiązanie współpracy z Krajowym Instytutem Gospodarki Senioralnej w Warszawie. W ramach wstępnej współpracy otrzymaliśmy na rzecz naszego środowiska senioralnego, zrzeszonego w 8 organizacjach senioralnych, 230 szt. Paszportów OK SENIOR, stanowiących nawigację po świecie seniora. Współpraca z tym Instytutem ma już sprecyzowane plany na kolejny rok.

Pomoc społeczna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu jest jednostką organizacyjną gminy, odpowiedzialną za realizację zadań pomocy społecznej.

Podstawowym dokumentem określającym najważniejsze kierunki działań Ośrodka jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orzysz na lata 2021 – 2028, której głównym celem jest w szczególności: poprawa jakości życia mieszkańców, wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczej - wychowawczej oraz poprawa ich warunków bytowych, minimalizowanie skutków przemocy, uzależnień i innych dysfunkcji rodzin, pomoc dla osób starszych i niepełnosprawnych czy też wzrost aktywności społecznej.

W ramach prowadzonej przez MOPS polityki w 2022 roku realizowane też były programy takie jak: Gminny Program Wspierania Rodziny, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Osłony Gminy Orzysz w związku z realizacją wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”. Prowadzona jest systematyczna współpraca z instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej i rynku pracy oraz oświatą i służbą zdrowia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej oraz prowadzi dodatkową działalność na rzecz osób i rodzin z gminy Orzysz.

<u>Wydatki ogółem w 2022 r. :</u>	<u>16 266 102,06 zł</u>
Utrzymanie ośrodka:	1 241 543,74 zł,
z tego dotacja celowa:	209 096,00 zł
Zadania własne gminy -	2 318 574,77 zł
w tym otrzymana dotacja na realizację zadań własnych gminy -	780 222,42 zł
Zadania zlecone gminie -	7 327 093,62 zł
Dotacja na zadania zlecone wraz z kosztami obsługi	7 430 997,99 zł
Prace społecznie użyteczne	45 034,20 zł
Dodatki w ramach rządowej tarczy energetycznej	
(dodatek osłonowy, dodatek węglowy, pozostałe dodatki)	5 150 431,00 zł
w tym koszty obsługi:	100 988,51 zł

Pomoc obywatelom Ukrainy w zw. konfliktem zbrojnym
(dotacja) 79 520,36 zł

Dodatkowe środki pozyskane na realizację programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2022” – 233 347,01 zł.

Na realizację zadań własnych z zakresu pomocy społecznej gmina poniosła koszt 1 593 766,48 zł, z czego 780 374,00 zł stanowiła dotacja celowa (ok. 49%). Zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej to

specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi - dotacja celowa wyniosła: 28.550,00 zł.

Wsparcia w ramach ustawy o pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, które osiągają równy lub niższy dochód niż zawarte w ustawie kryterium dochodowe:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł;
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600 zł;
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
  - przy wystąpieniu przynajmniej jednego z niżej wymienionych powodów, a w szczególności z powodu: bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności i choroby, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, alkoholizmu i narkomanii czy też zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Poniżej znajduje się tabela określająca powody udzielanej pomocy przez MOPS wobec mieszkańców miasta i gminy Orzysz w 2022 r.

Tabela: Powód trudnej sytuacji życiowej skłaniającej do ubiegania się o pomoc społeczną

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN			LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
UBÓSTWO	1	232	105	674
BEZDOMNOŚĆ	2	5	0	5
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	3	29	13	165
WIELODZIETNOŚĆ	4	25	11	143
BEZROBOCIE	5	158	68	518
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	6	78	30	164
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	7	144	49	284
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	8	51	27	222
RODZINY NIEPEŁNE	9	39	19	145
PRZEMOC W RODZINIE	10	2	1	8
ALKOHOLIZM	11	37	4	44
NARKOMANIA	12	1	1	1
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	13	3	3	4
ZDARZENIE LOSOWE	14	0	0	0
SYTUACJA KRYZYSOWA	15	0	0	0
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	16	0	0	0

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2022r. wyniosła: 546 rodzin (1527 osób w tych rodzinach) i jest wyższa w odniesieniu do roku 2021 o 24 rodziny.

Porównując bieżący rok do roku poprzedniego zwiększyła się liczba osób korzystających ze wsparcia w postaci pracy socjalnej o ponad 4%. Wzrasta więc zapotrzebowanie na pracę socjalną, czyli różnego rodzaju poradnictwo i wsparcie, a praca nad zmianą wizerunku MOPS z instytucji przydzielającej zasiłki pieniężne na centrum wsparcia i poradnictwa oraz szeroko rozumianej pracy socjalnej przynosi zamierzone efekty.

W stosunku do lat poprzednich ciągle wzrastają wydatki związane z ponoszeniem przez gminy odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej (w 2022 r. 435 683,00 zł, 2021 r. – 325 488,00 zł). Mimo, że w odniesieniu do roku 2021 liczba osób umieszczonych w DPS zwiększyła się tylko o 1 osobę (łącznie 12 osób w 2022r.) , to koszt ogólny tego zadania wzrósł w stosunku do 2021 r. o ponad 33 %. Związane jest to ze wzrostem najniższego wynagrodzenia oraz wzrostem inflacji, co przekłada się na koszt ustalanych odpłatności.

W porównaniu do roku ubiegłego zwiększyła się liczba osób, którym były świadczone usługi opiekuńcze nad chorym w domu o 5 osób (w 2022r. 37 osób, 2021 r. – 32).

Tabela: Typy rodzin objętych pomocą społeczną w roku 2021

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
	OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
RODZINY OGÓŁEM (wiersz 2+3+4+5+6+7)	546	219	1527
o liczbie osób:	186	73	186
1			
2	90	52	180
3	85	35	255
4	75	31	300
5	68	15	340
6 i więcej	42	13	266
RODZINY Z DZIEĆMI OGÓŁEM	95	45	414
o liczbie dzieci	27	16	109
1			
2	25	14	130
3	11	13	64
4	1	2	7
5	1	0	8
6 i więcej	0	0	0
RODZINY NIEPEŁNE	40	20	147
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW	57	22	92

10% osób korzystających z pomocy stanowią emeryci i renciści, 17,4% - rodziny z dziećmi.

Realizacja celów pomocy społecznej w ramach zadań własnych odbywa się poprzez wspieranie mieszkańców świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi. Głównym powodem udzielania świadczeń było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba.

51 rodzin korzystało z pomocy MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, a liczba ta pokazuje, jak dużo rodzin potrzebuje specjalistycznego wsparcia i ogromnego zaangażowania pracowników socjalnych i asystenta rodziny w zaplanowanie odpowiednich działań i włączenie służb i instytucji w plan pomocy.

Tabela: Udzielone świadczenia – zadania własne gmin w roku 2022

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	KWOTA ŚWIADCZEŃ
zasiłki stałe - ogółem	46	257 525 zł
zasiłki okresowe - ogółem	169	301 315 zł
posiłek (dzieci + os. dorosłe)	241	244 500 zł
usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne dla os. z zaburz. psych. inne zasiłki celowe i w naturze (zasiłki celowe, specjalne celowe, schronienie, pogrzeb)	25	300 805 zł
odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	12	435 683 zł
odpłatność gminy za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo wychowawczych	8	208 734 zł
Odpłatność gminy za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych	12	49 546 zł

W ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ośrodku zatrudniony jest asystent rodziny, który sprawował opiekę w 2022r. nad 9 rodzinami, 2021r. – 13 rodzinami.

Za pobyt 12 dzieci (w 2021 r. – 13 dzieci) z terenu naszej gminy w rodzinach zastępczych gmina poniosła koszt w wysokości – 49 546,08 zł, tj. więcej od roku poprzedniego o ponad 20%.

W placówkach opiekuńczo – wychowawczych przebywało 8 dzieci w (2021 r. również 8) – koszt pobytu wyniósł – 208 734,00 zł i był większy w stosunku do roku poprzedniego o ok. 30%.

Ponoszenie odpłatności za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych, czy też w placówkach opiekuńczo wychowawczych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej), wspólnie z powiatem ponosi koszty jego pobytu m.in. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i rodzinach zastępczych. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, albo w rodzinnym domu dziecka gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości: 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Ważną kwestią jest niewystarczająca liczba miejsc w placówkach opiekuńczo wychowawczych oraz niewystarczająca ilość chętnych rodzin do pełnienia funkcji rodziny

zastępczej. Ze względu na szereg trudności w wychowaniu dzieci w pieczy zastępczej zbyt mało rodzin decyduje się na podjęcie tego trudu.

Z powodu toczącej się na Ukrainie wojny MOPS wypłacał jednorazowe świadczenie pieniężne dla obywateli Ukrainy w wysokości 300 zł na osobę, w związku z wejściem w życie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W okresie od 23.03.2022 r. do 31.12.2022r. świadczenie w kwocie 300 zł otrzymało 127 osób na łączną kwotę – 37.800,00 zł.

Osoby dotknięte traumą wojny przebywające w gminie Orzysz korzystały i korzystają z pomocy psychologicznej – w okresie tym 19 osób skorzystało z poradnictwa, odbyło z psychologiem 21 spotkań.

Obywatele Ukrainy otrzymywali zwłaszcza w początkowym okresie pobytu, także pomoc rzeczową w formie odzieży, środków czystości, a także niezbędnego poradnictwa i pomocy w załatwianiu wielu spraw urzędowych.

31 obywateli Ukrainy otrzymało również świadczenia rodzinne na łączną kwotę 31.909,00zł (284 świadczenia).

Dodatki mieszkaniowe - zadanie własne gminy

W 2022 r. koszt zadania wyniósł 404.707,03 zł (2021 r. – 376 777,19 zł) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego o ponad 7%. W 2022 r. z tego wsparcia skorzystało 219 rodzin – więcej o 27 rodzin niż w roku ubiegłym.

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół podejmuje wszelkie działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a głównymi realizatorami programu są instytucje, których przedstawiciele wchodzi w skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. Integrowanie, koordynowanie działań podmiotów pracujących na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz prowadzenie procedury Niebieska Karta – to główne zadania Zespołu.

W 2022r. Zespół Interdyscyplinarny prowadził 61 procedur Niebieskiej Karty, w tym 36 procedur wszczynających, odbyły się 182 posiedzenia grup roboczych prowadzących procedurę (2021 r. - 62 procedury, w tym 30 wszczynających, 217 posiedzeń grup roboczych).

Karta Dużej Rodziny

W 2022r. wydano 231 kart tradycyjnych oraz 232 karty elektroniczne (w 2021 r. – 125 kart tradycyjnych i 127 elektronicznych), czyli o 85% więcej w odniesieniu do roku poprzedniego. Wzrost spowodowany był oferowanym systemem zniżek dla rodzin wielodzietnych, zwłaszcza dotyczących energii elektrycznej.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin z liczbą dzieci 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej.

Zadania zlecone

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania zlecone gminie, na które uzyskuje dofinansowanie z budżetu państwa, takie jak:

- świadczenia rodzinne, pielęgnacyjne i opiekuńcze, składki zdrowotne i społeczne, „Za Życiem” – 3 241 236,07 zł; 586 osób (w 2021r. – 3 376 367,00 zł; 488 osób);
- fundusz alimentacyjny – 390 867,30 zł; 94 uprawnionych do alimentów, (w 2021r. – 404 077,04 zł; 79 uprawnionych);

- świadczenia wychowawcze – 3 661 078,00 zł; 876 dzieci;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi - 28 550,00 zł; 2 osoby, (w 2021r. - 24 665,00 zł; 2 osoby);
- karta dużej rodziny – 1 770,00 zł;
- dodatki energetyczne – 892,25 zł;
- potwierdzanie prawa do świadczeń zdrowotnych (decyzje) – 2 700,00 zł.

O ok. 33% w stosunku do roku poprzedniego wzrosła skuteczność działań wobec dłużników alimentacyjnych. W 2022 r. dłużnicy alimentacyjni dokonali zwrotu zobowiązań z tytułu wypłaconych wierzycielom świadczeń z funduszu alimentacyjnego na kwotę: 181 495,51 zł, z czego 35 803,47 zł zostało przekazane na dochody własne gminy wierzyciela. W 2021 r. kwota ta wynosiła: 136 739,25 zł, a na dochody gminy przekazano: 25 486,00 zł.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

W ramach pomocy rodzinom najuboższym pracownicy socjalni w 2022 r. wydali 421 rodzinom skierowania uprawniające do otrzymania pomocy żywnościowej z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (PO PŻ) współfinansowanego z EFS (w 2021r. 402 rodzin, w 2020r. 272 rodzin).

Rządowa tarcza energetyczna

W 2022r. realizowane były następujące formy wsparcia dla mieszkańców miasta i gminy Orzysz w związku z ochroną przed wzrostem cen energii i opału, tzw. dodatki w ramach rządowej tarczy energetycznej. Na realizację tego zadania gmina otrzymała dofinansowanie w kwocie: 5 150 431,00 zł, z czego 100 988,51 zł stanowiły koszty obsługi. Rodzaje wypłaconych dodatków:

- 1) dodatek osłonowy, który otrzymało 1459 wnioskodawców, koszt zadania: 890 401,00 zł;
- 2) dodatek węglowy, o który ubiegało się 1176 gospodarstw domowych - 904 wnioski rozpatrzono pozytywnie, 271 negatywnie (decyzje odmowne, pozostawione bez rozpoznania i bez rozpatrzenia), koszt zadania: 2 766 240,00 zł;
- 3) dodatki wynikające z ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw - wpłynęły 864 wnioski, z czego 804 rozpatrzono pozytywnie, koszt zadania: 1 493 790,00 zł.

Prace społecznie użyteczne

To wsparcie przewidziane dla bezrobotnych niekorzystających z zasiłku, którzy jednocześnie korzystają ze świadczeń pomocy społecznej. W 2022 r. zawarto z PUP w Pieszku 4 porozumienia w sprawie organizacji prac społecznie użytecznych: 1 porozumienie dla 6 osób na 10 miesięcy, 3 porozumienia dla średnio 10 osób po 3 miesiące.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej - edycja 2022”

skierowany do osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Do realizacji projektu zostało zatrudnionych 3 asystentów, którzy objęli swoją opieką i wsparciem 13 osób niepełnosprawnych, w tym 3 dzieci. Gmina na ten cel uzyskała dofinansowanie w wys. 233 347,01 zł.

Kampania Biała Wstążka

Cykliczne działanie skierowane do mężczyzn, którzy poprzez przypięcie białej wstążki deklarują swój udział w walce z przemocą i nierównym traktowaniem kobiet.

Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej

Środowiskowy Dom Samopomocy dysponuje 60 miejscami pobytu dziennego i 4 miejscami całodobowego pobytu. Jest placówką wsparcia dla osób: przewlekle psychicznie chorych (typ A), osób z niepełnosprawnością intelektualną (typ B), osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (typ C).

Proponowany przez ŚDS program wspierająco-aktywizujący, zgodny z Programem Działalności ŚDS w Orzyszu oraz Planem Pracy na 2022 r., pomaga uczestnikom w likwidowaniu zaburzeń w zakresie przystosowania społecznego, podnoszeniu kompetencji społecznych, niwelowaniu negatywnego wpływu środowiska, rozwijaniu oraz wspieraniu środowiska rodzinnego. Głównym celem terapii w ŚDS jest stworzenie warunków i sytuacji stymulujących uczestników do aktywności, rozwijaniu ich działalności poznawczej podczas zdobywania wiedzy, motywowaniu do pracy nad pozytywną zmianą postawy i zachowań, pomoc uczestnikowi w uświadomieniu jego własnej indywidualności przy jednoczesnym poszanowaniu odrębności innych. Celem usług ŚDS skierowanych do uczestników jest przyspieszenie powrotu utraconych funkcji i ich sprawności a w przypadku zmian nieodwracalnych wyrobienie funkcji zastępczych.

➤ Formy prowadzonej działalności w Środowiskowym Domu Samopomocy w Orzyszu:

- trening funkcjonowania w codziennym życiu,
- trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- trening umiejętności komunikacyjnych,
- trening umiejętności spędzania czasu wolnego,
- wsparcie psychologiczne,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych,
- realizacja niezbędnej opieki,
- realizacja terapii ruchowej,
- zapewnienie gorącego posiłku podczas zajęć,
- inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia.

Trening całodobowy zrealizowano w 91,66% (trening realizowany był przez 11 miesięcy, w styczniu nie przeprowadzono treningu ze względu na obawy uczestników o ewentualne zakażenie wirusem Covid-19).

Wszystkie te formy były organizowane naprzemiennie w sposób stacjonarny oraz zdalny (w zależności od sytuacji, obostrzeń panujących w kraju). ŚDS w Orzyszu zapewnia dowóz dla podopiecznych z terenu gminy Orzysz oraz z miasta – ok. 40 osób (osoby które wymagają dowozu, nie są w stanie samodzielnie dotrzeć z powodu ograniczeń ruchowych, niepełnej sprawności). Nie posiadamy własnego środka transportu, korzystamy z zakupu usługi transportowej. Pozostali uczestnicy docierają na zajęcia samodzielnie.

Inne zajęcia aktywizacyjne przeprowadzone przez członków zespołu wspierająco-aktywizującego:

- Wspólne wyszukiwanie ofert pracy w Internecie, prasie, informacje u lokalnych przedsiębiorców,
- Zasady tworzenia dokumentów aplikacyjnych (CV),
- Zachęcanie do podejmowania jakiegokolwiek aktywności zarobkowej (praca dorywcza, popołudniowa)
- Aromatoterapia prowadzona jest w każdej pracowni w ŚDS, zwłaszcza w pokoju wyciszeń podczas zajęć relaksacyjnych.
- Socjoterapia prowadzona jest w każdej pracowni w ŚDS, w formie zajęć grupowych (pełnią one funkcję terapeutyczną, modyfikują relacje podopiecznego z jego otoczeniem a przede wszystkim służą poszerzaniu umiejętności społecznych).

- - innych /jakich/
- Zajęcia w ramach „kącika fryzjerskiego”, czyli regularne (czwartkowe, bądź innego dnia wg. potrzeb uczestników) spotkania z fryzjerstwem, kosmetologią – 2,09%

Zajęcia biblioteczne (korzystanie ze zbiorów książek w ŚDS, wyjścia do miejskiej czytelnicy wraz z biblioteką).

- Edukacja ekologiczna – kontynuowanie wdrażania uczestników ŚDS do segregacji śmieci zgodnie z zasadami obowiązującymi na terenie Gminy Orzysz. Dzięki posiadanym pojemnikom do segregacji odpadów, uczestnicy mieli możliwość ćwiczenia właściwego sposobu segregacji. Była to przydatna umiejętność zarówno w codziennym życiu jak i podczas zajęć w ŚDS, Dbanie o zieleń, w ramach realizacji treningu umiejętności praktycznych, zagospodarowanie terenu zielonego służącego do rekreacji i relaksacji, wysiewanie i sadzenie kwiatów, nowalijek i ziół.
- Wyjścia do miejsc związanych z działalnością kulturalną – galeria żywych obrazów. Wyjazdy na przeglądy twórczości artystycznej, konkursy, wycieczkę - w ramach realizacji treningu umiejętności spędzania czasu wolnego oraz umiejętności zachowania się w miejscach użyteczności publicznej. Wszelkie wyjścia czy wycieczki stanowią bardzo ważny element dla naszych podopiecznych, pozwalają im w zupełnie inny niż dotychczas sposób spędzać wolny czas, ćwiczyć umiejętność właściwego zachowania się . Często są to dla nich pierwsze takie wyjścia w ich życiu.
- Wyjazd do Kina w Elku (podczas treningu całodobowego)
- Wyjazd do ZOO Safari w Okrągłym (podczas treningu całodobowego)
- 4-krotna wizyta Filharmonii (koncert) w naszym ośrodku.
- Wizyta w Muzeum w Ogródku (podczas treningu całodobowego)
- Wyjazd do Stegny (3-dniowa).

Liczba uczestników, którzy opuścili dom wraz z podaniem przyczyn odejścia:

- rezygnacja uczestnika - 7
- usamodzielnienie - 0
- umieszczenie w placówce całodobowej opieki - 0
- przejście do innej formy wsparcia dziennego /jakiej/ - 0
- zgon - 5
- inne /jakie/- 0

Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu Spełnia Standardy Rozporządzenia. Wszystkie trzy budynki są w pełni wyposażone i przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

- Ogólna liczba uczestników korzystających z zajęć ŚDS w 2022 roku – 73 osoby
- Średnia frekwencja uczestników w roku sprawozdawczym – 68,46 %

Środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie ŚDS w roku 2022:

1 576 460,49 zł. w tym:

- Budżet Wojewody – 1 534 695, 20 zł.
- Rezerwa celowa – 22 348,80 zł. kwota przeznaczona na zakup wyposażenia pracowni.
- Środki finansowe dopłata do zakupu oleju opałowego – 19 416,49 zł

Wszystkie wydatki były planowane i dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów oraz niezbędne do prawidłowego funkcjonowania ŚDS.

Zatrudnienie na dzień 31.12.2021 roku wynosi 17 osób na umowę o pracę tj. 16,5 etatu oraz 1 osoba w ramach umowy z CIS.

Ocena realizacji zadań i ewentualne wnioski

ŚDS w 2022 r. realizował swoje zadania zgodnie z Ustawą o ochronie zdrowia psychicznego, Ustawie o pomocy społecznej oraz Rozporządzeniem w sprawie Środowiskowych Domów Samopomocy, zgodnie z Programem Działalności ŚDS w Orzyszu dla uczestników typu: A,B,C oraz Planem Pracy ŚDS w Orzyszu na 2022 r. Zaplanowane zajęcia, treningi, terapia zajęciowa została zrealizowana. Część treningów (w miesiącu styczniu i lutym), zajęć prowadzona była w sposób zdalny, co znacznie utrudniało realizację Indywidualnych Planów Postępowania Wspierająco-Aktywizującego uczestników oraz Planu Pracy ŚDS. Poprzez udział w zajęciach naszej placówki, mających na celu poprawę stanu zdrowia psychicznego, uczestnicy ŚDS stali się osobami bardziej otwartymi, samodzielными, lepiej radzą sobie z otaczającą rzeczywistością oraz sytuacją pandemii na świecie. Jednym z ważniejszych elementów rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest ich udział w przedsięwzięciach kulturalno-rekreacyjnych. Nasze doświadczenie pokazuje, że tego typu działania (występy teatralne, muzyczne, wokalne – prowadzone on-line, terapeutyczno-rehabilitacyjne, spotkania integracyjne - z zachowaniem zasad reżimu sanitarnego) mają nieoceniony, pozytywny wpływ na uczestników w wielu sferach. Powodują szeroko rozumianą poprawę funkcjonowania w życiu, rozwijanie posiadanych kompetencji społecznych. W związku z tym, planujemy kontynuację wyżej wymienionych działań, uczestnictwa w życiu społecznym oraz rozwijanie zainteresowań.

Każdy kolejny rok działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Orzyszu to realizacja ustawowych obowiązków oraz czegoś więcej - wspierania w każdym, małym „kroku do przodu” każdej jednostki ludzkiej. Jest to towarzyszenie w trudnej drodze ku odzyskaniu godności ludzkiej. Dzięki posiadaniu 4 miejsc całodobowego treningu, podopieczni wymagający takiej formy wsparcia mają możliwość korzystania z nich (również w sytuacjach awaryjnych) – co jest bardzo ważnym elementem szeroko pojętego procesu terapii. Po przeprowadzeniu nawet jednego tylko treningu, widać, jak ważny był to dla nas i naszych podopiecznych- „krok do przodu”.

W celu podniesienia poziomu świadczonych przez terapeutów, instruktorów terapii usług terapeutycznych skierowanych do uczestników, istotne jest, by dalej doszkalać pracowników w różnorodnych dziedzinach. Chcemy rozszerzać zakres prowadzonych terapii, urozmaicać formy wsparcia, dlatego ważne jest, by regularnie organizować szkolenia.

Obecnie wsparciem w formie skierowania do ŚDS na pobyt dzienny objętych jest 60 uczestników.

W 2022 r. po odnowieniu sal pozyskaliśmy dużą salę ogólną, która mieści wszystkich uczestników podczas spotkań społeczności naszego Domu. Na co dzień zajęcia odbywają się w dwóch budynkach przeznaczonych do realizacji pobytu dziennego. Trzeci budynek, który posiadamy w zasobach ŚDS przeznaczony jest do realizacji treningów całodobowych (4 miejsca).

Wnioski

- 1) Podstawowa opieka zdrowotna zapewniona jest przez miejscowe praktyki zawodowe lekarzy. W roku 2023 również gminny podmiot leczniczy tj. Samodzielny Miejsko-Gminny Ośrodek Zdrowia w Orzyszu zastąpi podmiot niepubliczny zachowując dotychczasowy zakres i jakość świadczeń.
- 2) Budynek, w którym mieści się ośrodek zdrowia został poddany gruntownej termomodernizacji na ten cel uzyskano dofinansowanie Programu Regionalnego Warmia i Mazury.
- 3) Gmina corocznie finansuje Programy Promocji i Ochrony Zdrowia.
- 4) Aktywnie prowadzona jest działalność profilaktyki uzależnień, jednak uzależnienia przede wszystkim od alkoholu są nadal poważnym problemem i powodują negatywne skutki w postaci problemów i dysfunkcji społecznych jak: przemoc, problemy wychowawcze, ubóstwo, niezaradność życiowa itp.
- 5) Pomoc społeczna realizuje szeroki wachlarz usług społecznych wspierających ludzi w trudnych sytuacjach życiowych. Działania mają charakter kompleksowy i systemowy, wynikający z opracowanych i przyjętych Programów realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

- 6) Pomoc społeczna realizuje szeroki wachlarz usług społecznych wspierających ludzi w trudnych sytuacjach życiowych. Działania mają charakter kompleksowy i systemowy, wynikający z opracowanych i przyjętych Programów realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- 7) Rośnie liczba rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, co jest przyczyną dużej liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
- 8) Ważnym elementem wsparcia byłoby utworzenie na terenie naszej Gminy stacjonarnych form opieki nad dzieckiem i rodziną. **Rodzinny Dom Dziecka**, pogotowie opiekuńcze, czy inna forma opieki stacjonarnej byłaby szansą nie tylko dla dzieci, ale także zapewniłaby miejsca pracy mieszkańcom oraz możliwość pozyskania subwencji szkolnej do naszych szkół.
- 9) Rozszerzenie współpracy z PPP w Piszcu w zakresie pomocy dla rodziców, jako wsparcie dla rodzin, które będą walczyć o powrót swoich dzieci do domu, ale także dla rodzin, które borykają się z problemami wychowawczymi lub po prostu czują deficyt wiedzy w tym zakresie i w ramach profilaktyki chcą podnieść swoje kompetencje.
- 10) Liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w stosunku do roku 2021 zwiększyła się, zwiększyła się również liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń - społeczeństwo uboższe, spada realny dochód mieszkańców i zdolność utrzymania się (wzrost cen, opłat mieszkaniowych, energetycznych). Do systemu pomocy społecznej wróciły osoby starsze emeryci i renciści z niskimi świadczeniami oraz osoby niepełnosprawne (wzrost kosztów leczenia, zakupu leków, widoczne jest selektywne realizowanie recept) - Rekomendacja - realizacja programów osłonowych, korzystanie ze wsparcia systemowego – zewnętrznego.
- 11) Widoczne są pogłębiające się braki kadrowe w zawodzie pracownika socjalnego - jest to zawód deficytowy (powodem są rosnące wymagania, nieadekwatny do wynagrodzenia zakres obowiązków i odpowiedzialności, starzenie się kadry pomocy społecznej).
- 12) Brak jest wystarczającej liczby organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej specjalizujących się w działaniach pomocowych oraz dostatecznie rozwiniętego systemu wolontariatu - rekomendowanym rozwiązaniem jest edukowanie w tym zakresie dzieci i młodzieży.
- 13) Brak jest dostatecznego dostępu do poradnictwa specjalistycznego oraz leczenia psychiatrycznego, szczególnie dla dzieci i młodzieży.
- 14) Zasadne jest rozwijanie w naszej gminie całodobowych form opieki nad seniorami, osobami zależnymi, niepełnosprawnymi (Dom Pomocy Społecznej, Zakład Opiekuńczo - Leczniczy, Rodzinny Dom Dziecka, Pogotowie Opiekuńcze lub rodzina o charakterze Pogotowia Opiekuńczego), rozwój opieki paliatywnej oraz hospicyjnej i długoterminowej (obecnie czas oczekiwania oraz kolejki są zbyt długie dla osób potrzebujących).
- 15) Ważną rolę społeczną spełnia Środowiskowy Dom Samopomocy, mobilizujący środowisko osób dotychczas wykluczonych z życia społecznego, choć czas pandemii znacząco ograniczył działalność placówki.
- 16) Dodatkowe zadania przekazane MOPS w Orzyszu w postaci wypłaty dodatków stanowiących ochronę mieszkańców przed wzrostem cen różnego rodzaju opału zostało przez jednostkę przeprowadzone sprawnie i terminowo.

Bezpieczeństwo publiczne

Policja

Pracę Komisariatu Policji w 2022 roku w gminie Orzysz zabezpieczało czynnie 14 policjantów (spośród 14 etatów policyjnych) w tym: 8 funkcjonariuszy w zespole patrolowo-interwencyjnym, 3 funkcjonariuszy w zespole kryminalnym oraz 2 dzielnicowych. Orzyski Komisariat Policji jest czynny od godziny 6.00 do godziny 15.30. Po wyznaczonych godzinach urzędowania, w miarę posiadanych możliwości, wyznaczany jest jeden funkcjonariusz do obsługi zdarzeń kryminalnych w godzinach 14.00 – 22.00 oraz funkcjonariusze do służby patrolowo- interwencyjnej (w godzinach 14.00 – 22.00 oraz od 22.00 do 6.00), będący do dyspozycji dyżurnego Komendy Powiatowej Policji w Piszcu.

W zależności od sytuacji oraz intensywności zdarzeń interwencje na terenie gminy Orzysz podejmowane są również przez funkcjonariuszy KPP w Piszcu oraz funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Białej Piskiej. Orzyska Policja w ramach realizacji swoich działań współpracuje również z Oddziałem Żandarmerii Wojskowej w Bemowie Piskim, Strażą Leśną Nadleśnictwa w Giżycku i Drygałach, Państwową Strażą Rybacką w Olsztynie oddział w Elku, Mazurską Stacją Ratownictwa w Okartowie, Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Orzyszu oraz Państwową Inspekcją Weterynarii.

Jak wynika z przekazanej informacji w 2022 roku na terenie gminy nie odnotowano przestępstw ciężkich gatunkowo oraz zorganizowanych grup przestępczych. Do najczęstszych przestępstw należą przestępstwa przeciwko mieniu w tym kradzieże, kradzieże z włamaniem oraz uszkodzenia mienia. Ogólna liczba odnotowanych przestępstw to 295(194) przy ogólnej wykrywalności 811.9%(80,9)% oraz 250 (250) wykroczeń, co ostatecznie kwalifikuje gminę Orzysz do gmin spokojnych o niskiej przestępczości.

Niestety dużym problemem na terenie gminy wciąż pozostaje liczba podejmowanych interwencji. W 2022 roku było ich 1558(2366), w tym na terenie miasta 1032(1686) , natomiast na terenie gminy 526(680). W dalszym ciągu prowadzone jest wiele interwencji związanych z przemocą w rodzinie. W tym zakresie funkcjonariusze ściśle współpracują z Zespołem Interdyscyplinarnym przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Orzyszu.

Gmina Orzysz w roku 2022 wsparła działalność miejscowej policji poprzez przekazanie kwoty 65 000,00zł na służby związane z adaptacją zawodową policjantów OPP Olsztyn oraz zakup samochodu nieoznakowanego Dacia Duster oraz testerów narkotykowych.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Orzyszu na bieżąco monitorują stan bezpieczeństwa oraz porządku publicznego na terenie gminy Orzysz oraz podejmują szereg działań prewencyjnych mających na celu przeciwdziałanie zachowaniom naruszającym ogólnie obowiązujące przepisy w tym m.in. akcje „Bezpieczna droga do szkoły” , „Alkohol i narkotyki” , „Bezpieczne Ferie 2022” , „Pierwszy dzień wiosny 2022”, „Bezpieczny weekend”, „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”, „Akcja Znicz”, „Akcja Bezdomni”.

Niewystarczające są patrole w mieście w zakresie osób spożywających alkohol w miejscach publicznych, wyłudzających pieniądze jak też nadzoru nad ruchem pojazdów podczas targu w każdą sobotę

Monitoring w mieście

W ramach zbudowanego w 2019 roku systemu powstało również Podcentrum Monitoringu zlokalizowane w siedzibie Komisariatu Policji w Orzyszu. Dzięki temu funkcjonariusze policji mają pełen podgląd w czasie rzeczywistym oraz samodzielne możliwości dostępu do zarejestrowanych danych wizyjnych.

Analiza przestępczości na terenie miasta i gminy Orzysz prowadzona przez policję wykazuje, że po zainstalowaniu monitoringu miejskiego, znacznie spadła ilość przestępstw z kategorii zniszczenia

mienia i jednocześnie zwiększyła się wykrywalność w tej kategorii przestępstw. Sukcesywne zwiększanie ilości kamer znacząco wpływa na poprawę bezpieczeństwa.

Krajowa mapa zagrożeń

Krajowa mapa zagrożeń jest opracowana oraz aktualizowana w oparciu o gromadzone w policyjnych systemach informatycznych oraz pozyskiwane od społeczeństwa w trakcie bezpośrednich kontaktów z obywatelami, z przedstawicielami samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych itp., jak również w trakcie realizowanych debat społecznych poświęconych bezpieczeństwu publicznemu.

Wprowadzanie do Krajowej Mapy Bezpieczeństwa informacji otrzymanych od mieszkańców gminy Orzysz o zagrożeniach bezpieczeństwa, które są najbardziej uciążliwe w ich miejscu zamieszkania, obejmujących m.in. nieprawidłowe parkowanie, przekraczanie dozwolonej prędkości, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, niewłaściwą infrastrukturę drogową, używanie środków odurzających czy złą organizację ruchu drogowego;

Naniesienie zagrożeń na wskazanej mapie odbywa się w oparciu o stronę <http://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/mapa-zagrozen-bezpiecze/24497,dok.html>.

Ochrona przeciwpożarowa

Na terenie gminy Orzysz zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej są realizowane w przy udziale Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Państwowej Straży Powiatowej w Pisz.

Aktualnie na terenie gminy Orzysz działa, w formie stowarzyszeń: 9 Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym 3 z nich tj. Orzysz, Chmielewo i Góra są włączone w Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy. Ponadto jednostka OSP Orzysz, jako jedyna w powiecie, jest powołana do wojewódzkiego odwołu operacyjnego. W organizowanych akcjach ratowniczych na koniec 2022 roku mogło brać udział 110 ratowników w tym 12 kierowców oraz 46 strażaków posiadających Kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy.

OSP dysponują 12 samochodami pożarniczymi, 1 łodzią ratowniczą z silnikiem motorowym oraz innym sprzętem niezbędnym do udzielania pomocy oraz ratowania życia i mienia ludzkiego. Na dzień dzisiejszy wyposażeniem i wyszkoleniem ochotnicy nie ustępują strażakom służby państwowej.

W 2022 r. na działalność OSP wydatkowano kwotę łącznie 233 600,00 zł. Jednostki OSP wyjeżdżały do 263 zdarzeń.

	2021	2022
Wydatki bieżące	163 580,00 zł	233600,00 zł

W dniu 22 marca br. odbył się gminny etap Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”. Celem turnieju jest rozpowszechnienie wiedzy wśród młodzieży szkolnej n.t podstawowych zasad bezpieczeństwa pożarowego i postępowania na wypadek powstania pożaru, obowiązujących przepisach przeciwpożarowych oraz organizacji ochrony przeciwpożarowej. W konkursie wzięło udział pięcioro uczniów klas VIII szkół podstawowych z Gminy Orzysz.

W sobotę, 25 czerwca na Stadionie Miejskim w Orzyszu odbył się piknik strażacki podczas którego przeprowadzono gminne zawody sportowo – pożarnicze, które propagują ochronę przeciwpożarową, integrują strażaków i członków młodzieżowych drużyn pożarniczych oraz sympatyków pożarnictwa z terenu gminy Orzysz. W czasie zawodów rywalizowało pięć zespołów czynnych strażaków Ochotniczych Straży Pożarnych oraz drużyna kobieca z OSP Odoje.

Wyjazdy w rozbiciu na jednostki OSP przedstawia tabela poniższa.

	Chmielewo	Cierpięty	Dąbrówka	Drozdowo Zastrużne	Góra	Odoje	Ogródek	Okartowo	Orzysz
Wyjazdy w 2022	25	4	7	15	13	15	6	5	173
Liczba strażaków mogących brać bezpośredni udział w działaniach ratowniczych	13	11	8	10	14	13	10	6	25

Wydatki na:

umowy zlecenia: 72.930,00 zł

zakup sprzętu: 3.408,65 zł

zakup odzieży: 2.488,00 zł

paliwo: 34.031,00 zł

remonty:

remont remizy OSP Orzysz, 34.000,00zł

materiały budowlane na budowę garażu OSP Odoje 5.000,00 zł

ekwiwalentu za udział w działaniach ratowniczych: 50.134,16 zł

Stawka ekwiwalentu za udział w działaniu ratowniczym lub akcji ratowniczej: 25,00 zł.

Stawka ekwiwalentu za udział w szkoleniu lub ćwiczeniu: 5,00 zł.

inne: 65.608,19 zł

w tym:

- zakup energii elektrycznej, ciepłej oraz wody w remizach,
- zakup usług zdrowotnych,
- przegląd narzędzi ratownictwa drogowego LUKAS, aparatów oddechowych oraz ich naprawa,
- kontrola i czyszczenie przewodów kominowych (OSP Orzysz oraz OSP Okartowo),
- przeglądy techniczne samochodów,
- opłata za ścieki (OSP Orzysz, OSP Okartowo),
- przegląd gaśnic będących na wyposażeniu OSP,
- napełnienie butli tlenowych,
- naprawa samochodów i sprzętu OSP,
- kalibracja detektorów gazu,
- zakup usługi do systemu E-remiza- automatycznego powiadamiania jednostek OSP o zdarzeniach

Inne działania OSP:

Współorganizacja 29 finału WOŚP.

Piątka dla Uli- zbiórka pieniężna na pomoc mieszkanki Orzysza.

Spotkanie z przedszkolakami oraz uczniami ZSP Orzysz i Dąbrówka.

100 Dębów na 100 lecie ZOSPRP- akcja sadzenia dębów na terenie gminy Orzysz.

X Strażacka Akcja Porządkowa Czysta Orzysz 2022.

Zbiórka i przygotowanie paczek dla żołnierzy pełniących służbę na granicy.

Zabezpieczenie turniejów unihokeja- współpraca z UKS Jedynka Orzysz.
Organizacja Toru Małego Strażaka podczas zawodów sportowo-pożarniczych.
Współorganizacja Biegu Tygrysa.
Zabezpieczenie zawodów wędkarskich- MOSiR, Koło Wędkarskie Orzysz.
Ewakuacje próbne w szkołach z terenu gminy Orzysz oraz budynku Ratusza.
Manewry poszukiwawcze- Fundacja Anikar.
Akcje poboru krwi- Klub HDK.
Tor małego strażaka na festynach wiejskich.
Udział w uroczystościach kościelnych.
Budowa garażu w jednostce OSP Odoje.
Remont krzyża przy Kościele NMP w Okartowie.
Zbiórka złomu i elektrośmieci.
Budowa pomostu na działce w miejscowości Góra.
Sprzątanie nadbrzeża jeziora Tyrkło.

Pozyskany sprzęt:

OSP Orzysz:

Samochód rozpoznawczo-ratowniczy Nissan Navara,
11 kompletów umundurowania MDP,
2 kpl. Umundurowanie specjalne piaskowe
Prądownica turbo- 4 szt.
Brama garażowa sterowana elektrycznie- 1 szt.
Agregat prądotwórczy 3 fazowy- 1 szt.

OSP Góra:

latarka Atex na hełm- 5 szt,
Rękawice specjalne- 7 szt.
Bosak aluminiowy składany- 1 szt.
Buty specjalne gumowe FHR- 2 kpl.
Oświetlenie nawigacyjne LED- 1 szt.

OSP Cierzpięty:

ubranie specjalne – 1 kpl.
Rękawice specjalne- 1 para

OSP Dąbrówka:

rękawice techniczne- 8 par,
Modulator sygnałów do pojazdu specjalnego

OSP Odoje:

Latarka kątowna – 2 szt.,
Buty gumowe- 2 pary,
Kombinezon Hornet na szerszenie- 1 szt.
Worek na roje – 1 szt.
Kominiarka- 5 szt.
Hełm Heros Titan- 6 szt.
Podpora ratownicza PT-160- 1 szt.
Wspornik progowy- 1 szt.
Przecinarka do stali i betonu Stihl- 1 szt.

OSP Drozdowo-Zastrużne:

Hełm strażacki- 1 szt.
Buty strażackie- 1 para,
Kominiarka- 1 szt.
Rękawice- 3 pary,
Ubranie NOMEX- 1 SZT.
Rękawice techniczne- 1 para,
Latarka Iskra- 1 szt.,
Radiotelefon- 1 szt.
Kamizelka ratunkowa- 2 szt.
Koszula krótki rękaw- 2 szt.

Planowane działania w stosunku do OSP:

- ciągle doposażenie jednostek w sprzęt i umundurowanie w miarę potrzeb.

Problemy w działalności jednostek OSP z terenu Gminy:

- zły stan techniczny pojazdów strażackich OSP Chmielewo i Okartowo;
- OSP Orzysz sygnalizuje potrzebę budowy nowej remizy.

Obrona cywilna

Podstawą prawną obligującą Burmistrza Orzysza jako organ gminy do realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej jest:

- a. ustawa z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny;
- b. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin oraz
- c. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności.

W celu realizacji obowiązkowych zadań z zakresu obrony cywilnej Burmistrz wykorzystuje dokumenty planistyczne opracowane na szczeblu gminnym tj.:

- a. Plan operacyjnego funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny wraz z kartami realizacji zadań operacyjnych wraz z załącznikami;
- b. Plan obrony cywilnej gminy Orzysz;
- c. Plan dystrybucji preparatów stabilnego jodu na terenie gminy Orzysz;

- d. Plan ewakuacji (przyjęcia) ludności gminy Orzysz – ewakuacja II stopnia;
- e. Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Orzysz na lata 2022- 2025 przyjęty Uchwałą Nr XL VI/337/22 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 26 stycznia 2022r

Do głównych przedsięwzięć zrealizowanych w 2022 r. należy zaliczyć:

- a. Aktualizację „Planu obrony cywilnej gminy Orzysz” wraz z pozostałą dokumentacją uzupełniającą obejmującą powyższą tematykę;
- b. Opracowanie nowego planu dystrybucji preparatu stabilnego jodku potasu dla mieszkańców gminy Orzysz oraz przeszkolenie obsługi punktów wydawania;
- c. Koordynację przedsięwzięcia planistyczno - organizacyjnego, z zakresu ewakuacji ludności na wypadek powstania masowego zagrożenia dla życia i zdrowia na znacznym obszarze gminy, w którym etapem końcowym było opracowanie dokumentacji pomocniczej do planu ewakuacji wraz z mapą odpowiedzialności Gminy Orzysz.
- d. Aktualizację kart przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych i planów formacji OC podporządkowanych Burmistrzowi;
- e. Odtworzenie planu ewakuacji III stopnia na wypadek zagrożenia militarnego;
- f. Uczestnictwo w treningach radiowych ostrzegania i alarmowania o uderzeniach z powietrza;

Zarządzanie kryzysowe

Podstawą realizacji zadań o charakterze obowiązkowym z zakresu zarządzania kryzysowego w jest:

- a. ustawa z 11 marca 2022r. o obronie Ojczyzny;
- b. ustawa z dnia 27 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym;
- c. dokumenty normatywne związane z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz bezpieczeństwem energetycznym obywateli Orzysza obejmujące:
- d. Ustawę z dnia 12 marca 2022r o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa;
- e. Rozporządzenie Rady Ministrów, Wojewody warmińsko – mazurskiego w sprawie pomocy obywatelom Ukrainy;
- f. Ustawę z dnia 27 października 2022r o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych.

W realizacji wskazanych zadań Burmistrz Orzysza posilkuje się opracowanymi na szczeblu gminy dokumentami obejmującymi:

- d. Plan operacyjnego funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.
- e. Karty realizacji zadań operacyjnych zadań operacyjnych;
- f. Plan zarządzania kryzysowego gminy Orzysz;
- g. Regulamin Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego;
- h. Regulamin organizacyjny funkcjonowania Urzędu na czas „W”;
- i. Instrukcja stałego dyżuru;
- j. Plan zapasowych miejsc szpitalnych;
- k. Instrukcję pracy na głównym stanowisku kierowania Burmistrza Orzysza w czasie pokoju w razie wewnętrznego lub zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, w tym w razie wystąpienia działań terrorystycznych lub innych szczególnych zdarzeń a także w czasie wojny;
- l. Plan przemieszczenia i funkcjonowania wydzielonych sił i środków Urzędu Miejskiego w Orzyszu na Główne Stanowisko Kierowania w Zapasowym Miejscu Pracy w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.

Do głównych przedsięwzięć zrealizowanych w ramach zarządzania kryzysowego w 2022 r. należy:

- a. działalność związana z pomocą humanitarną obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie gminy Orzysz. Wdrożono system pomocy finansowej mieszkańcom gminy Orzysz, którzy

przyjęli na zakwaterowanie obywateli Ukrainy. Prowadzono działalność informacyjną w sprawie różnych form pomocy obywatelom Ukrainy.

- b. Ogółem mieszkańcy gminy Orzysz złożyli 34 wnioski o świadczenie pieniężne na zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy. Wnioski dotyczyły 145 obywateli Ukrainy zakwaterowanych na terenie gminy Orzysz;
- c. wdrożenie, celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego mieszkańców, systemu zakupu i dystrybucji paliwa stałego dla gospodarstw domowych po preferencyjnych cenach dla mieszkańców gminy Orzysz. Zorganizowano system zakupu, transportu i dystrybucji węgla do wszystkich chętnych/upoważnionych mieszkańców gminy Orzysz.
- d. W 2022 r. złożono 147 wniosków o preferencyjny zakup węgla spośród których 134 wnioskodawców spełniło kryteria formalne. Ogółem zamówiono 144 tony węgla, który zakupiono i rozdysponowano do uprawnionych mieszkańców;
- e. bieżącą aktualizację i wykorzystywanie w działalności bieżącej „Planu zarządzania kryzysowego gminy Orzysz” wraz z pozostałą dokumentacją pomocniczą;
- f. aktualizację „Planu operacyjnego funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny” wraz z pozostałą dokumentacją uzupełniającą;
- g. współorganizacja gminnych ćwiczeń obronnych we współpracy z Centrum Zarządzania Kryzysowego Starosty piskiego;
- h. aktualizację dokumentacji Akcji Kurierskiej Administracji Publicznej;
- i. prowadzenie kwartalnych i doraźnych posiedzeń Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz szkolenie kierowniczej kadry zarządzającej z powyższej problematyki;
- j. aktualizację dokumentacji związanej z przygotowaniem Głównego Stanowiska Kierowania Burmistrza Orzysza zapewniającego realizację zadań obronnych w wyższych stanach gotowości obronnej państwa;
- k. bieżące prowadzenie spraw związanych z:
  - l. - reklamowaniem żołnierzy rezerwy od obowiązku pełnienia czynnej służby
  - m. wojskowej w czasie ogłoszenia mobilizacji i wojny;
  - n. - nakładaniem obowiązku świadczeń osobistych na rzecz obrony (21 świadczeń) i rzeczowych (7 świadczeń);
  - o. aktualizację bazy danych w zakresie dostaw, usług i świadczeń na rzecz obronności, w tym sił zbrojnych oraz w ramach zobowiązań sojuszniczych – państwa gospodarza - HNS;
  - p. kontrolę realizacji zadań z zakresu reagowania kryzysowego przez podległe jednostki organizacyjne;
  - q. udział w prowadzonej przez Starostwo powiatowe w Piszku kwalifikacji wojskowej mężczyzn i kobiet rocznika 2003 i roczników starszych, którzy z różnych przyczyn nie stawili się do kwalifikacji wojskowej w wyznaczonym terminie;
  - r. aktualizację dokumentacji z zakresu zarządzania kryzysowego i spraw obronnych w tym:
    - s. regulaminu organizacyjnego Urzędu na czas „W”,
    - t. dokumentacji „Stałego Dyżuru”,
    - u. planu świadczeń na rzecz obronności,
    - v. planu zarządzania kryzysowego gminy.

Bezpieczeństwo na wodzie

W celu poprawy bezpieczeństwa osób na obszarach wodnych na terenie gminy Orzysz ogłoszono i przeprowadzono otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego z zakresu bezpieczeństwa na wodzie - „Wykonywanie ratownictwa wodnego na obszarach wodnych jeziora Tyrkło i jeziora Orzysz”. Podmioty, które otrzymały dofinansowanie tj. Mazurska Służba Ratownicza w Okartowie oraz PODWODNIK Szkoła Ratownictwa, Sportów wodnych i obronnych realizowały zadania w zakresie:

- a. prowadzenia profilaktyki i zajęć instruktorsko – metodycznych dla mieszkańców gminy i turystów przebywających nad akwenami wodnymi;

- b. prowadzenia patroli prewencyjnych na wodzie i lądzie osób pływających i przebywających na akwenach wodnych;
- c. reagowania na niewłaściwe zachowania szczególnie pod wpływem alkoholu;
- d. oznakowania miejsc szczególnie niebezpiecznych dla osób kąpiących się;
- e. współpracy z innymi podmiotami prowadzącymi działalność ratowniczą celem poprawy bezpieczeństwa mieszkańców;

Na wskazane powyżej zadanie z budżetu gminy Orzysz w 2022 r. przeznaczono kwotę 30.000zł. W 2022 r. na akwenach wodnych gminy Orzysz nie odnotowano utonięć, wypadków i innych zdarzeń.

Wnioski

- 1) Bezpieczeństwo zapewnia Policja, przede wszystkim przez funkcjonowanie Komisariatu w Orzyszu. Gmina jest oceniana jako obszar o niskim stopniu przestępczości, jednak są obszary wymagające większego zaangażowania i obecności patroli policji.
- 2) Wsparcie finansowe służb mundurowych na zakup sprzętu, pojazdów lub remonty bieżące.
- 3) Sytuacja geopolityczna oraz obecność wojsk NATO w Orzyszu zwiększa znaczenie przygotowania cywilnego do reagowania na sytuacje kryzysowe poprzez zintensyfikowanie planowania i ćwiczeń w tym zakresie.
- 4) Dodatkowe zadanie sprzedaży i dystrybucji węgla zostało sprawnie i terminowo zrealizowane, chociaż jego zakres zasadniczo odbiega od właściwych zadań jst. Tego typu zadania realizują prywatne podmioty gospodarcze od lat.
- 5) Jednostki OSP w gminie Orzysz wymagają i systematycznego doposażenia.

Sport, kultura fizyczna i rekreacja

Instytucje sportowe

W 2022 roku zadania własne Gminy z zakresu sportu i rekreacji wykonywał Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu, który główne zadania realizował poprzez obiektami sportowo-rekreacyjnymi, współpracę z organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi w zakresie sportu i rekreacji oraz koordynację sportowego życia w gminie Orzysz. Jednym z ważniejszych zadań była także organizacja lub też współorganizacja z podmiotami zewnętrznymi, imprez sportowych.

Swoje zadania Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu realizował w oparciu o ośmiu zatrudnionych pracowników: dyrektora, główną księgową, menedżera sportu, trzech konserwatorów oraz dwóch pracowników obsługi. Liczba zatrudnionych pracowników zmniejszyła się o 1 osobę.

Wydatki na funkcjonowanie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Orzyszu na przestrzeni dwóch ostatnich lat prezentowały się następująco:

	2021	2022	2023 - plan
Utrzymanie obiektów	263 585,87	332 905,28	389 123,00
Organizacja imprez	93 887,80	114 602,35	33 000,00
Koszty osobowe	573 009,33	609 232,37	747 188,63
Funkcjonowanie biura	75 416,60	69 823,08	81 698,00
Razem	1 005 899,60	1 126 563,08	1 251 009,63

Ważną rolę w życiu sportowym i rekreacyjnym gminy odgrywa także sektor pozarządowy, reprezentowany przez stowarzyszenia działające na rzecz sportu i aktywności mieszkańców, do których należy zaliczyć Klub Sportowy Śniardwy Orzysz, Uczniowski Klub Sportowy Jedyńka Orzysz, Stowarzyszenie Squad Inicjatyw, Stowarzyszenie kolekcjonerów broni palnej i pasjonatów strzelectwa sportowego Zawisza, Koło Polskiego Związku Wędkarskiego w Orzyszu oraz działający przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Orzyszu Strażacki Klub Morsów ArysMors.

W ramach Rocznego Programu Współpracy Gminy Orzysz z organizacjami pozarządowymi w 2022 roku na zadanie z zakresu rozwoju sportu w Gminie Orzysz przeznaczono kwotę 120 000 zł na projekty z zakresu piłki nożnej, unihokeja, i strzelectwa sportowego. Propozycje dotyczyły zorganizowania zainteresowanym mieszkańcom gminy, zarówno dorosłym, dzieciom oraz młodzieży, ciekawych form aktywności sportowej i rekreacyjnej. Organizacje, które uzyskały dofinansowanie, reprezentowały gminę Orzysz nie tylko na forum lokalnym, a również na arenie wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej.

Inwestycje w bazę sportową

W 2022 roku najważniejszą inwestycją w bazę sportową była realizacja kolejnego etapu modernizacji Stadionu Miejskiego poprzez budowę budynku szatniowo-sanitarnego. Na realizację tej inwestycji pozyskano dofinansowanie w wysokości 396 100,00 zł z Ministerstwa Sportu i Turystyki. Łączna wartość inwestycji wyniosła 1 060 752,42 zł.

Imprezy i wydarzenia sportowe

Miniony rok był pierwszym po pandemicznej przerwie, w którym powróciły cykliczne imprezy sportowe. Po trzech latach przerwy na biegową mapę Polski powrócił Bieg Tygrysa, którego jubileuszowa, dziesiąta edycja zgromadziła na starcie ponad 350 uczestników. Dużym zainteresowaniem cieszył się także VI Bieg

Nocy Listopadowej, w którym udział wzięło ponad 300 osób. Ponadto w trakcie roku zorganizowane zostały między innymi X Turniej Szachowy pamięci Krzysztofa Kierzkowskiego w ramach Grand Prix Warmii i Mazur w Szachach Szybkich, Mistrzostwa Orzysza w Badmintonie czy XIV Nocny Turniej Piłki Nożnej. W Orzyszu odbył się także finałowy turniej Mistrzostw Polski Młodziczek w Unihokeju, którego gospodarzem były unihokeistki UKS Jedyńki Orzysz.

W minionym roku, za sprawą organizowanych imprez wędkarskich, Orzysz był także jednym z głównym punktów na wędkarskiej mapie naszego kraju. Jezioro Orzysz odwiedzili uczestnicy V Mazurskich Zawodów w Wędkarstwie Spinningowym, Spinningowego Grand Prix Polski czy Ogólnopolskich Spinningowych Zawodów Służb Mundurowych. Tej ostatniej imprezie towarzyszyła także pierwsza w historii Orzysza gala sztuk walki, w której udział wzięli przedstawiciele służb mundurowych.

Majątek i finanse gminy

Stan mienia gminnego

W skład składników mienia komunalnego wchodzi grunty tworzące zasób gruntów zabudowanych i niezabudowanych, grunty oddane w użytkowanie wieczyste na rzecz osób fizycznych i prawnych.

Stan mienia komunalnego na dzień 31.12. 2022 r. wynosi:

Ogólna powierzchnia gruntów stanowiących własność gminy 783,00 ha, tym gminny zasób nieruchomości stanowi 703,00 ha, w tym grunty oddane w użytkowanie wieczyste 80,00 ha.

Wartość mienia komunalnego gminy wynosi 117 919 751,05 zł.

Nieruchomości tworzące gminny zasób nieruchomości stanowią grunty w rozbiciu na użytki:

- użytki rolne w tym tereny nieurbanizowane 181,00 ha,
- leśne i zadrzewione: 73,00 ha,
- zabudowane, zurbanizowane: 84,00 ha,
- drogi: 347,00 ha,
- tereny różne: 18,00 ha.

Sposób rozdysponowania gminnego zasobu nieruchomości przedstawia się następująco:

- a) Grunty przekazane w użyczenie: 23,7301 ha,
- b) Grunty przekazane w trwały zarząd dla jednostek organizacyjnych i na rzecz spółek z udziałem gminy: 13,6811 ha,
- c) Grunty przekazane w zarządzanie dla jednostek organizacyjnych i na rzecz spółek z udziałem gminy – cmentarze o pow. 19,7036 ha, w tym cmentarze nieczynne – 13,7000 ha,
- d) Grunty wydierżawione w ilości 45,2647 ha,

Pozostałe grunty zasobu gminnego to nieruchomości znajdujące się w bezpośrednim zarządzie gminy to są nieruchomości:

- a) drogi – 347,00ha
- b) grunty leśne i zadrzewione – 73,00ha;
- c) tereny różne, nieużytki, użytki kopalne, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe – 18,00ha;
- d) grunty zabudowane i zurbanizowane – 84,00ha
- e) grunty rolne, w tym grunty nieurbanizowane – 86,6251ha.

Składnikiem mienia komunalnego są budynki i obiekty:

- a) budynki mieszkalne na terenie miasta 79 szt., w tym:
  - budynki, w których zawiązane są wspólnoty mieszkaniowe 74 szt.
  - lokale gminne w tych budynkach 296 szt.
- b) budynki mieszkalne na terenie wiejskim 14 szt., w tym:
  - budynki, w których zawiązane są wspólnoty mieszkaniowe 2 szt.
  - lokale gminne w tych budynkach - 14 szt.
- c) budynki gospodarcze na terenie miasta - 317 szt.
- d) budynki garażowe na terenie miasta – 34 szt.
- e) budynki gospodarcze na terenie wiejskim - 16 szt.
- f) budynki garażowe na terenie wiejskim - 3 szt.
- g) obiektów kulturalnych 20, w tym w 5-ciu obiektach znajdują się remizy strażackie
- h) 4 remizy strażackie,
- i) 1 obiekt służby zdrowia,
- j) 3 zespoły szkolno – przedszkolne wraz z obiektami towarzyszącymi,

- k) 1 biurowiec administracyjny gminy,
- l) 1 Hala Widowiskowo – Sportowa.

Cała substancja mieszkaniowa na terenie miasta i terenie wiejskim wraz z zabudową gospodarczą, przekazana jest w administrowanie podmiotowi zewnętrznemu – Administrator Sp. z o.o., Oddział w Giżycku, która prowadzi remonty budynków komunalnych oraz windykację należności.

Infrastruktura komunalna administrowana przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka Gminna w skład, której wchodzi:

- stacja uzdatniania wody,
- oczyszczalnia ścieków wraz z obiektami towarzyszącymi,
- zrekultywowane wysypisko śmieci,
- liczna sieć wodociągowa i kanalizacyjna wraz z obiektami na terenie miasta i terenie wiejskim,
- 3 cmentarze komunalne w tym 1 na terenie wiejskim
- ciepłownia na terenie miasta Orzysz,

Udziały w spółkach gminy wynoszą 4 614 109,87 zł.

W okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r. uzyskano dochody:

- 1) Sprzedaż mienia komunalnego na plan 3 555 255,00 zł uzyskano dochód – 3 720 737,10 zł, w tym sprzedano:

- 53 lokale mieszkalne na rzecz najemców;
- 3 pomieszczenie garażowe na rzecz najemców,
- 3 pomieszczenia gospodarcze na rzecz najemców,
- 1 budynek użytkowy w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
- 5 działek pod zabudowę jednorodzinną w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
- 5 działek letniskowych w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
- 4 działki w formie bezprzetargowej na polepszenie warunków zagospodarowania nieruchomości sąsiednich – w trybie art. 37 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
- 9 działek pod zabudowę garażową w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
- 1 działka pod budynkiem garażowym stanowiącym własność osób fizycznych - w formie bezprzetargowej w trybie art. 37 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
- 1 działka pod wieżą telekomunikacyjną w formie przetargu ustnego nieograniczonego,
- 2 udziały w działkach w formie przetargu ustnego ograniczonego,
- 1 działka w formie zamiany z dopłatą,
- 1 pomieszczenie gospodarcze w formie przetargu ustnego ograniczonego,
- 1 lokal mieszkalny w formie przetargu ustnego ograniczonego.

- 2) Wpływy z tytułu trwałego zarządu na plan 520,00 zł uzyskano dochód 488,03 zł.

- 3) Opłaty za użytkowanie wieczyste na plan 4 000,00 zł uzyskano dochód 3 592,88 zł.

- 4) Przekształcenie prawa użytkowania wieczystego we własność na wniosek osób posiadających to prawo na plan 1 689,00,00 zł uzyskano dochód 1 858,28 zł.

Przekształcono prawo użytkowania wieczystego w prawo własności - 1 nieruchomość zabudowaną budynkiem garażowym.

Naliczono zwrot bonifikaty w związku ze sprzedażą nieruchomości, której przekształcono prawo użytkowania wieczystego w prawo własności z zastosowaniem bonifikaty, przed upływem okresu 5 – ciu lat.

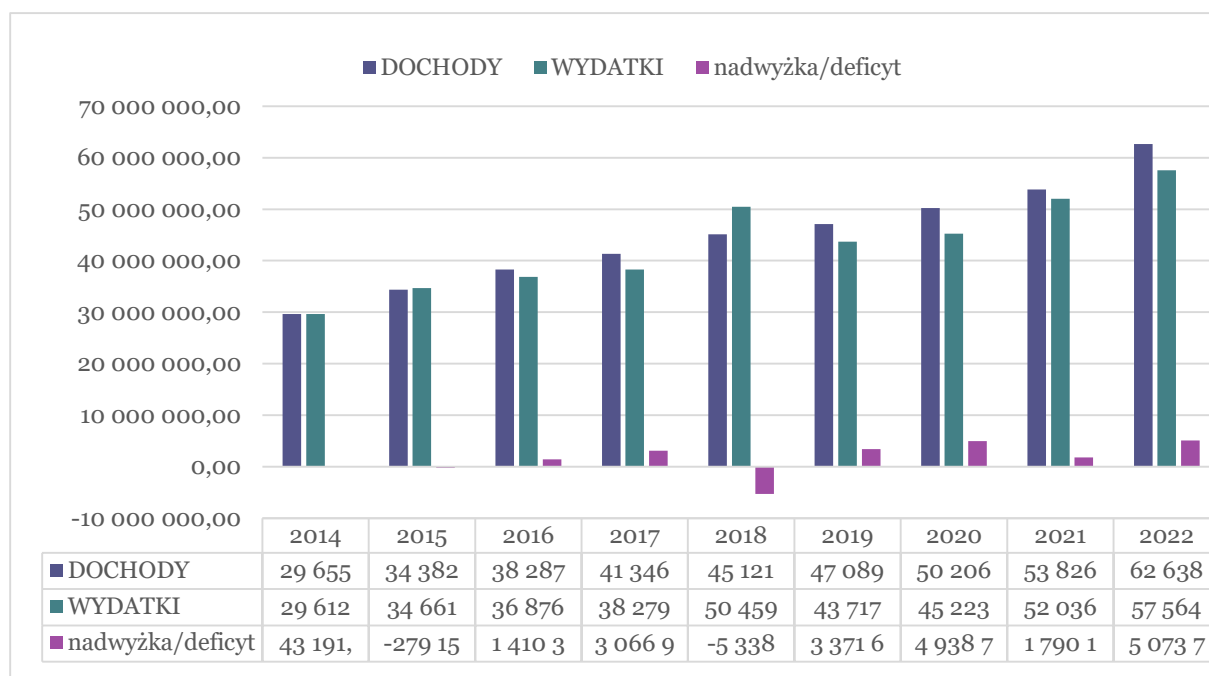
5) Najem i dzierżawa mienia komunalnego na plan 210 000,00 zł uzyskano dochód 215 423,27 zł.

Stan finansów gminnych

Polityka finansowa Gminy Orzysz realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową corocznie uchwalaną przez Radę Gminy, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Budżet Gminy Orzysz na rok 2022 został przyjęty Uchwałą Nr XLIV/326/21 w dniu 29 grudnia 2021 r. Zmiany w budżecie w trakcie omawianego roku zostały wprowadzone dwunastoma uchwałami Rady Gminy oraz czterdziestoma zarządzeniami Burmistrza Orzysza.

Wykonanie budżetu na dzień 31 grudnia 2022 r zamknęło się dodatnią różnicą dochodów i wydatków budżetowych tj.: nadwyżką budżetową w kwocie 5 073 761,61zł

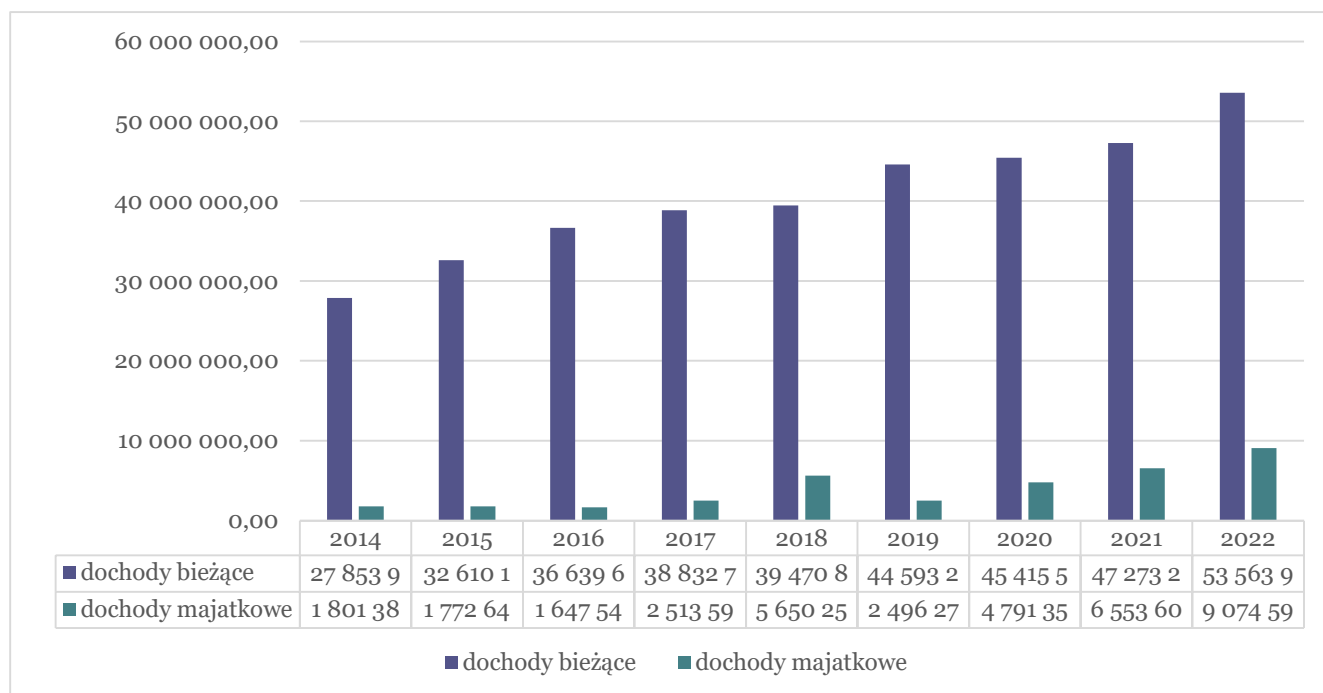
Dochody i wydatki Gminy Orzysz na przestrzeni lat ilustruje poniższy wykres:

Wykonanie dochodów gminy Orzysz na dzień 31 grudnia 2022 r. wyniosło ogółem 62 638 518,19zł z tego:

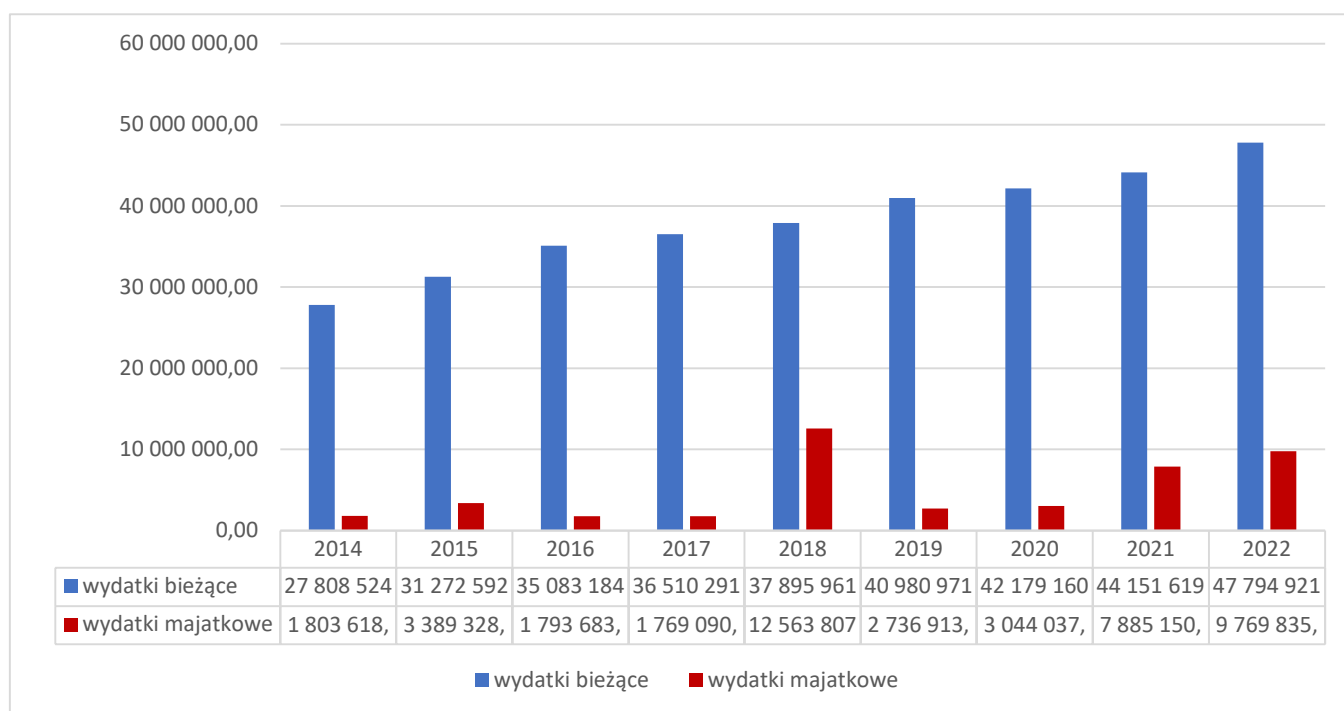
1. Dochody bieżące wyniosły 53 563 927,08 zł i pochodziły z:
  - dochodów z subwencji ogólnej
  - dochodów z tytułu dotacji na cele bieżące
  - dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych
  - dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych
  - dochodów z tytułu podatków i opłat
2. Dochody majątkowe wyniosły 9 074 591,11 zł, w tym dochody ze sprzedaży majątku stanowiły kwotę 3 721 592,10 zł, a dochody z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycję wyniosły 5 352 999,01 zł.

Struktura dochodów wg rodzaju w latach 2014-2022 przedstawia się następująco:

Z realizacji budżetu w 2022 r. wynika, iż wykonanie dochodów ogółem wyniosło 94,51(100,15)%, planu dochodów ogółem. Wykonanie dochodów bieżących wyniosło 98,49(100,87), %planu dochodów, natomiast dochodów majątkowych 76,29(95,23)% planu.

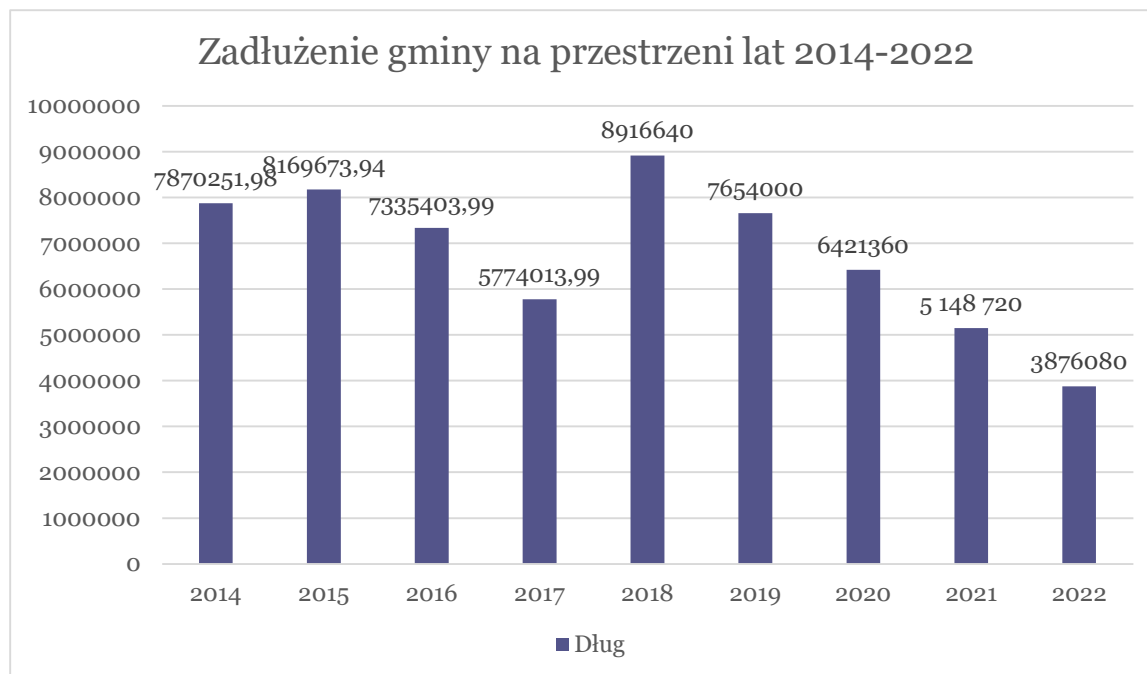
Struktura wydatków wg rodzaju w latach 2014-2022 przedstawia się następująco:

Z realizacji budżetu w 2022 r. wynika, iż w zakresie wydatków ogółem wykonanie wynosi 87,71(92,90)% planu ogółem, wydatków bieżących wynosi 95,36(96,94)% planu ogółem, natomiast wydatków majątkowych 75,30(62,98)% planu.

Poziom zadłużenia i jego obsługa

Podstawowym celem polityki długu jest zaspokajanie potrzeb pożyczkowych gminy oraz minimalizowanie kosztów obsługi zadłużenia. Zaciąganie pożyczek, kredytów, czy też emitowanie obligacji komunalnych jest niezbędne do finansowania zamierzeń rozwojowych ujętych w przedsięwzięciach Wieloletniej Prognozy Finansowej. Wysokość zadłużenia jest planowana na bezpiecznym poziomie.

Stan zadłużenia gminy z tytułu kredytów, pożyczek na początku roku 2022 wynosił 5 148 720,00(6 421 360,00) zł. Na koniec okresu sprawozdawczego wynosi 3 876 080,00(5 148 720,00) zł. Od 2018 r. widoczny jest sukcesywny spadek kwoty długu. W 2022 r. nie zaciągano przychodów z pożyczek, kredytów czy emisji obligacji. Dokonano terminowych spłat rat kredytów z własnych środków w wysokości 1 272 640,00 zł.

Zarządzanie gminą

Władze gminy

Burmistrz Orzysz - organ wykonawczy

W roku 2018 miały miejsce wybory samorządowe, w których mieszkańcy wybierali organy gminy na kolejną tym razem 5-letnią już kadencję. W wyniku wyborów z 88% poparciem mieszkańcy wskazali na stanowisko Burmistrza ponownie Pana Zbigniewa Włodkowskiego. W roku 2018 Burmistrz zarządzał gminą samodzielnie bez powołania Zastępcy Burmistrza ze względów na realizowany plan oszczędnościowy w gminie. Z początkiem roku 2019 na stanowisko Zastępcy Burmistrza powołana została Pani Beata Jażdżewska, która pełniła nieprzerwanie również w roku 2022.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Orzysz

W 2020 roku weszły w życie nowe przepisy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w związku z czym w 2021r. po przeanalizowaniu realizacji strategii gminy Orzysz na lata 2015- 2025 stwierdzono, iż wszystkie zaplanowane działania inwestycyjne zostały zrealizowane, przystąpiono do opracowania nowej strategii zgodnie z nowymi wytycznymi do jej opracowania .

Na etapie formułowania planów został wybrany wykonawca do pomocy opracowania dokumentu – w drodze zapytania ofertowego Pan prof. ucz. dr. hab. Andrzej Raszkowski

Procedura formułowania Strategii Gminy Orzysz na lata 2023-2032 – Orzyski Zielony Ład 2032 - była złożonym procesem, w ramach, którego obowiązkowo należało przeprowadzić kolejne etapy:

Etap I – Przygotowanie do wdrożenia:

- Decyzja o rozpoczęciu procedury formułowania strategii rozwoju
- Wybór zespołu ekspertów zewnętrznych został powołany Zarządzeniem Burmistrza Orzysza Nr 4/03/2022 z dnia 08.03.2022r. w sprawie powołania zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Orzysz na lata 2022-2032- Orzyski Zielony Ład
- Przygotowanie ankietyzacji mieszkańców. Na podstawie zebranych ankiet prowadzonych w trybie elektronicznym oraz tradycyjnie poprzez wypełnienie ankiety w formie papierowej została opracowana diagnoza Gminy Orzysz.

Etap II – Przygotowanie diagnozy:

- Zbieranie i analiza danych o gminie,
- Analiza dokumentów strategicznych lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich,
- Ocena przebiegu procesów rozwojowych w przeszłości,
- Analiza zasobów gminy oraz trendów społeczno-gospodarczych,
- Identyfikacja słabych i mocnych stron gminy, SWOT
- Określenie szans i zagrożeń rozwoju gminy.- Wnioski z analizy SWOT

Etap III – Hierarchizacja celów:

- Sformułowanie wizji i misji gminy,• Opracowanie scenariuszy rozwoju gminy,- Orzyski Zielony Ład
- Określenie strategicznych celów rozwoju,• Określenie celów operacyjnych,
- Hierarchizacja celów.

Etap IV – Implementacja strategii:

- Konsultacje dokumentu ze społecznością lokalną, odbyło się kilka spotkań prezentujących projekt strategii różnym grupom społecznym zbierając opinie i wnioski;

- Określenie podmiotów, procedury oraz monitoringu w procesie wdrażania strategii,
- na sesji w dniu 30 marca 2023 uchwalał nr LXL/448/23 nastąpiło uroczyste przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Orzysz na lata 2022- 2032 – Orzyski Zielony Ład przez Radę Miejską w Orzyszu ,
- Jesteśmy na etapie realizacji projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów strategicznych założonych w strategii.

Urząd Miejski w Orzyszu - aparat pomocniczy Burmistrza

Od 2019 roku siedzibę zmienił Urząd Miejski w Orzyszu, przenosząc ją do ścisłego centrum miasta, do wyremontowanego Ratusza przy ulicy Rynek 3. Do budynku, który kilkanaście lat straszył w centrum miasta i niszczał zdewastowany. Urząd funkcjonuje w strukturze wydziałowej. W urzędzie w roku 2022 funkcjonowały następujące wydziały:

- 1) Finansowy
- 2) Organizacyjny
- 3) Spraw obywatelskich, w tym Urząd Stanu Cywilnego
- 4) Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji
- 5) Pozyskiwania funduszy, strategii i rozwoju
- 6) Inwestycji, gospodarki komunalnej, planowania i ochrony środowiska

Na czele każdego wydziału stoi jego naczelnik odpowiadający bezpośrednio przed Burmistrzem za realizację zadań publicznych z danego obszaru.

W roku 2022 w budynku ratusza funkcjonował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz spółka gminna Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych oraz biblioteka Polany Kultury i Centrum Młodzieżowe z elementami świetlicy środowiskowej. Oprócz tego w budynku funkcjonowała Nieodpłatna Pomoc Prawna i Obywatelska, doradca rolny PZDR oraz 2 biura poselskie.

Rada Miejska w Orzyszu - organ stanowiący gminy

W 2022 roku zmienił się skład osobowy Rady Miejskiej w Orzyszu. W czerwcu wygasł mandat Radnej Dominice Zaremba. We wrześniu w wyniku wyborów uzupełniających do Rady dołączyła Elżbieta Marianna Bartkowska. Radzie bez zmian od początku kadencji przewodniczyła Anna Pilarczyk.

Realizacja uchwał Rady Miejskiej w Orzyszu

Rada Miejska w Orzyszu w roku 2022 podjęła 91 uchwał, z czego w 68 wykonanie powierzyła Burmistrzowi Orzysza. Zmian w budżecie uchwalonych zostało 12, w wieloletniej prognozie finansowej 10. Wszystkie uchwalone zmiany zostały wprowadzone do budżetu i zrealizowane.

Rada uchwaliła obowiązkowe programy roczne:

- 1) Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2022 w gminie Orzysz;
- 2) Program współpracy Gminy Orzysz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2013 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na 2023 rok.

Rada w 2022 roku podejmowała zmiany statutów jednostek, programy i regulaminy wieloletnie:

- 1) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 -2025;
- 2) Program Opieki nad Zabytkami Gminy Orzysz na lata 2022-2025;

- 3) Wyrażono zgodę na organizację publicznego transportu zbiorowego na terenie Gminy Orzysz i zawarcie stosownych porozumień z Gminami;
- 4) Wyrażono zgodę na zawarcie porozumień międzygminnych pomiędzy Gminą Orzysz a Gminą Biała Piska, Gminą Pisz, Gminą Ruciane - Nida, Gminą Miłki, Gminą Stare Juchy, Gminą Wiejską Giżycko, Gminą Wiejską Elk, Gminą Wydminy dotyczącego wykonywania zadań z zakresu lokalnego publicznego transportu zbiorowego;
- 5) Wyrażono zgodę na zawarcie umowy z operatorem o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego;
- 6) Ustalono ceny za usługi przewozowe wykonywane gminną komunikacją zbiorową, której organizatorem jest Gmina Orzysz;
- 7) Ustanowiono uprawnienia do zwolnień i ulg za przejazdy wykonywane gminnym transportem zbiorowym, którego organizatorem jest Gmina Orzysz;
- 8) Wyrażono zgodę na zawarcie porozumienia międzygminnego pomiędzy Gminą Wydminy a Gminą Orzysz dotyczące wykonywania zadań z zakresu lokalnego transportu zbiorowego;
- 9) Zmieniono uchwałę określającą zasady sprzedaży lokali mieszkalnych i użytkowych, udzielania bonifikat oraz przyznawania pierwszeństwa w ich nabyciu;
- 10) Zmieniono statut Gminy Orzysz;
- 11) Dokonano zmian w Statucie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orzyszu.

Rada w drodze uchwały:

- 1) Wyraziła zgodę na zawarcie porozumienia pomiędzy GDDKiA Oddział w Olsztynie a Gminą Orzysz w sprawie przyjęcia całorocznego utrzymania chodników oraz zieleni;
- 2) Określiła wykaz kąpielisk oraz sezonu kąpielowego na terenie Gminy Orzysz w 2022 roku;
- 3) Określiła średnią cenę jednostki paliwa w gminie Orzysz na rok szkolny 2022/2023 w celu ustalenia wysokości przysługującego rodzicom zwrotu kosztów przewozu dzieci, młodzieży i uczniów oraz rodziców do placówki oświatowej;
- 4) Zatwierdziła roczne sprawozdania finansowego Samodzielnego Publicznego Miejsko – Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu;
- 5) Zatwierdziła roczne sprawozdanie finansowe Gminy Orzysz za 2021 rok oraz sprawozdanie z wykonania budżetu wraz z informacją o stanie mienia komunalnego Gminy Orzysz;
- 6) Udzieliła pomocy finansowej Samorządowi Województwa Warmińsko – Mazurskiego na dofinansowanie zadań związanych z funkcjonowaniem Biura Regionalnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Brukseli w 2022 r. ;
- 7) Zatwierdziła wniosek o wsparcie ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa na sfinansowanie objęcia udziałów w istniejącej Społecznej Inicjatywie Mieszkaniowej KZN – Warmia i Mazury sp. z o.o. w organizacji;
- 8) Wyraziła zgodę na utworzenie miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpiei na terenie Gminy Orzysz;

- 9) Zatwierdziła wniosek o wsparcie ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa na sfinansowanie objęcia udziałów w istniejącej Społecznej Inicjatywie Mieszkańcowej KZN – Warmia i Mazury sp. z o.o. w organizacji;
- 10) Zaopiniowała wniosek o uznanie lasów za ochronne położonych na terenie gminy Orzysz, będących w zarządzie Nadleśnictwa Elk;
- 11) Pozytywnie zaopiniowała projekt uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w sprawie Mazurskiego Parku Krajobrazowego;
- 12) Pozytywnie zaopiniowała projekt uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Otuliny Mazurskiego Parku Krajobrazowego – Wschód;
- 13) Udzieliła zgodę na cesję wierzytelności określonej w umowie nr 14-00-01922-16/184/01/POZ o udzielanie świadczeń gwarantowanych w rodzaju Podstawowa Opieka Zdrowotna z dnia 17 grudnia 2015 roku zawartej z Narodowym Funduszem Zdrowia - Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki w Olsztynie a Samodzielnym Publicznym Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w Orzyszu na rzecz Zaniewski, Bilski Spółka z o.o.;
- 14) Udzielenia zgody na cesję wierzytelności określonej w umowie Nr 14-00-01922-20-02/14-00-01922-17/028/05/REH o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej - rehabilitacja lecznicza z dnia 15 września 2017 roku zawartej pomiędzy Narodowym Funduszem Zdrowia - Warmińsko-Mazurskim Oddziałem Wojewódzkim w Olsztynie a Samodzielnym Publicznym Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Zdrowia na rzecz Zaniewski, Bilski Spółka z o.o.

W Gminie Orzysz funkcjonuje 26 sołectw, jest to taka sama ilość jak w 2021 roku. Jednak nazwę urzędową zmieniła miejscowość Mikosze-Osada. W 2022 roku miały miejsce zmiany personalne wśród osób pełniących funkcję sołtysa. Ponowne wybory sołtysa przeprowadzono w sołectwach Ublik oraz Klusy.

Gminne instytucje

W 2022 roku funkcjonowały następujące powołane przez gminę podmioty:

Gminne jednostki organizacyjne:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu
- 3) Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu
- 4) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu
- 5) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie
- 6) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dąbrówce
- 7) Szkoła Branżowa I stopnia w Dąbrówce
- 8) Żłobek w Orzyszu

Gminne instytucje kultury:

- 1) Centrum Biblioteczno-Kulturalne Polana Kultury w Orzyszu ze Środowiskową Świetlicą Socjoterapeutyczną w Orzyszu
- 2) Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej z Informacją Turystyczną

Gminne osoby prawne:

- 1) Samodzielny Publiczny Miejsko-Gminy Ośrodek Zdrowia w Orzyszu

Gminne spółki:

- 1) Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu sp. z o.o.

Przynależność do stowarzyszeń, korporacji i związków

Gmina Orzysz w roku 2020 była członkiem następujących stowarzyszeń i organizacji pozarządowych:

- 1) Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 w Mikołajkach
- 2) Lokalna Grupa Działania „Mazurskie Morze” w Orzyszu
- 3) Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
- 4) Mazurski Związek Międzygminny Gospodarka Odpadami w Giżycku
- 5) Fundacji Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich z siedzibą w Giżycku.

Współpraca krajowa i zagraniczna

Gmina Orzysz posiada podpisane umowy o współpracy partnerskiej z:

Partnerami z Polski:

- Gmina Miasto Zgierz - podpisane w dniu 14.07.2001r.
- Gmina Sokółka porozumienie intencyjne podpisane w dniu 19.06.2015r.
- Gmina Janowiec – podpisane w dniu 8.09.2019r.

Partnerami z zagranicy:

- Gmina Kropp, Niemcy - podpisane w dniu 12.07.2002r. W 2022 roku nastąpiło odnowienie współpracy partnerskiej podczas Dni Orzysza 24 czerwca 2022 roku – 20 lecie partnerstwa. Przedstawiciele samorządów wzięli udział także w spacerze ścieżką historyczno-edukacyjną opowiadającą o historii miasta i jego mieszkańców. Inicjatywa ta powstała w związku z realizacją projektu pn.: „Spacer ścieżkami orzyskiej historii - 20 lecie podpisania umowy partnerskiej z gminą kropp” dofinansowanego przez Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w ramach konkursu pn. „WM dla WM 2022”.
- Rejon Wołodarsk- Wołyński i Gmina Wołodarsk Wołyński, Ukraina - podpisane w dniu 07.07.2006r. Obecnie miasto i rejon Horoszków.
- Gmina Rejonowa Skuodas, Litwa- podpisane w dniu 02.07.2010r.
- Gminą Gori, Gruzja - podpisane w dniu 07.05.2016r.
- Gminą Jelsk, Białoruś – podjęta uchwała Rady Miejskiej, porozumienia dotychczas nie podpisano.

Gmina Orzysz zawarła też porozumienia o wspólnej realizacji projektów z gminami Alitus, Varena i Łódzkie na Litwie. W związku z agresją Rosji na Ukrainę oficjalnie zaprzestano współpracy i kontaktów z miastem Gusiew w Obwodzie Królewieckimi.

Budżet obywatelski

Budżet obywatelski w roku 2022 nie był realizowany. Dla gmin tej wielkości jak Orzysz jest to zadanie fakultatywne, co oznacza, że samorząd może podjąć tę inicjatywę, ale nie musi. Budżet obywatelski prowadzony w zaproponowanej przez ustawodawcę formie nie przyjął się w gminie Orzysz, choć podjęto kilka lat temu tę próbę. Prowadzone są natomiast z powodzeniem inne działania mające na celu włączenie obywateli w podejmowanie decyzji o przyszłych projektach. Są to przede wszystkim fundusz sołecki na terenach wiejskich, czy Program „Wspólne podwórko” w mieście. Program w ramach regrantingu realizowany jest na terenie gminy poprzez dofinansowanie społecznych inicjatyw lokalnych. W roku 2022 wydatkowano w ramach tego Programu kwotę 100 000,00zł.

Partycypacja społeczna

Burmistrz Orzysza wspólnie z Radą Miejską w Orzyszu powołał szereg podmiotów doradczo-opiniujących, które w wybranych obszarach życia mieszkańców współtworzą politykę, projekty, działania i prawo obowiązujące.

Do aktywnie działających należą:

- Gminna Rada Seniorów
- Młodzieżowa Rada Gminy
- Społeczna Rada przy Ośrodku Zdrowia
- Konwent Sołtysów
- Kolegium dyrektorów szkół
- Rada Sportu
- Rada kultury
- Rada Muzeum
- Zespół ds. projektu Orzysz naturalnie - Miasto Zielonych Projektów

Na stronach BIP funkcjonuje Platforma konsultacji społecznych, gdzie zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Orzyszu publikowane są wszystkie prowadzone konsultacje społeczne. W roku 2022 przeprowadzono konsultację społeczną dokumentu Roczny Program współpracy Gminy Orzysz z organizacjami pozarządowymi, wykazu kąpielisk oraz sezonu kąpielowego na terenie gminy w 2022 roku, projektu Strategii Rozwoju Gminy Orzysz na lata 2022-2032 – Orzyski Zielony Ład, dokumentacji projektowych Budowy tężni solankowej oraz Zagospodarowania przestrzeni publicznej- Skweru za przystankiem autobusowym w Orzyszu. Konsultacje odbywają się w różnej formie. Są to prezentacje dokumentów i grafik, spotkanie bezpośrednie, zbieranie uwag internetowo.

Tradycyjnie założenia i kierunki działań na kolejny rok Burmistrz Orzysza przedstawiał na spotkaniach wiejskich oraz w mieście z różnymi grupami społecznymi. Było to miejsce do dyskusji nad przyszłymi zamierzeniami, zasadnością ich realizacji oraz sposobie wykonania. Szereg tych spotkań z uwagi na stan pandemii przeniesiona została do świata wirtualnego z wykorzystaniem kontaktu online.

Polityka informacyjna

Źródłem informacji o pracy Burmistrza, Rady, jednostek, spółek jest Biuletyn Informacyjny Magazyn Samorządowy Gminy Orzysz. Periodyk wydawany jest w ilości 1500szt. i kolportowany za pośrednictwem sołtysów oraz placówek handlowych na terenie miasta. Biuletyn jest wydawnictwem bezpłatnym i ma charakter wyłącznie informacyjny. Na jego łamach nie ma reklam, materiałów sponsorowanych itp.

Codziennym aktualnym źródłem informacji o działalności organów i jednostek gminy są portale społecznościowe FB. Niemal wszystkie jednostki posiadają własne fanpage`e. Poza tym każdy podmiot prowadzi stronę internetową.

Burmistrz Orzysza składa na każdej sesji Rady Miejskiej w Orzyszu szczegółową Informację o działalności Burmistrza Orzysza pomiędzy sesjami Rady. Informacja jest publikowana na stronie BIP.

Burmistrz odbywa stałe, cykliczne spotkania z mieszkańcami informując o bieżącej sytuacji gminy, realizowanych przedsięwzięciach, zamierzeniach i planach. W każdym sołectwie spotkania tego rodzaju odbywają się co najmniej 2 razy w roku, podobnie jak i w mieście Orzysz. Podsumowanie roku 2022 z rozszerzeniem o podstawowe dane dotyczące sytuacji gminy w bieżącej kadencji oraz zamierzenia na kolejny rok i lata następne zostały przedstawione mieszkańcom obszarów wiejskich w kwietniu 2023 roku. Prezentowane dane zawiera prezentacja stanowiąca załącznik nr 2 do niniejszego raportu.

Wnioski

- 1) Stale rozwijana jest współpraca partnerska z krajowymi i zagranicznymi partnerami, skutkująca wspólnym sięganiem po środki zewnętrzne na realizację celów. Nieprzerwanie trwa wymiana młodzieży z Niemiec, wsparcie Ukrainy toczącej wojnę, nowe projekty unijne z Łódzkiejami i Alitus.
- 2) Skutecznie prowadzona i rozwijana jest marka Orzysz Wojskowa Stolica Polski, dająca rozpoznawalność miastu w całym kraju.
- 3) Ilość, a przede wszystkim aktywność podmiotów współuczestniczących w decydowaniu o kierunkach i działaniach samorządu świadczy o wysokim zainteresowaniu mieszkańców sprawami swojej gminy.
- 4) Program „Wspólne Podwórko” cieszył się dużym zainteresowaniem wspólnot mieszkaniowych i grup nieformalnych, dlatego należy kontynuować jego funkcjonowanie w latach kolejnych.

Załącznik nr 1 do Raportu: Inwestycje w 2022 roku

Załącznik nr 2 do Raportu: Inwestycje gminy Orzysz w latach 2015-2023 roku